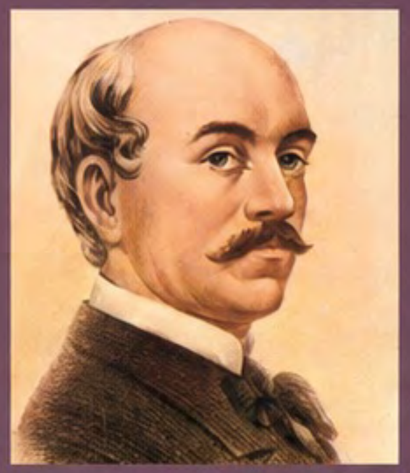

„Alecsandri reînvie
poeziile populare
cu rar succes
şi cu mare
originalitate.“

H. Deprez

ISBN 978-973-21-0823-9
ISBN 978-973-21-0825-3

9 789732 108239

edituraminerva.ro

Biblioteca Pentru Toți

serie nouă
63
(1593)
*
*

V. ALECSANDRI poezii populare

BPT

VASILE ALECSANDRI

poezii populare

ale românilor

* *

BPT

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

BIBLIOTECA ALEPH

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ALECSANDRI, VASILE
Poezii populare ale românilor / Vasile Alecsandri - Bucureşti : Editura Minerva, 2007
2 vol.
ISBN 978-973-21-0823-9
Vol. 2 - ISBN 978-973-21-0825-3

821.135.1-91-1

Noua serie a colecţiei „Biblioteca pentru toţi"
apare datorită cooperării dintre
Ministerul Culturii şi Cultelor,
Uniunea Scriitorilor din România,
MEGApress holdings S.A.

MINERVA S.A.
Redacţia şi sediul social:
Bd. Metalurgiei nr. 32-44, cod 041833, sector 4, Bucureşti
O.P. 82 – C.P. 38
Tel.: (021) 461.08.08, 461.08.10; Fax: (021) 461.08.09
www.edituraminerva.ro

Tipărit la *MEGApress holdings S.A.*

VASILE ALECSANDRI

poezii populare ale românilor

•

volumul II

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 2007
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Coperta colecţiei: CRISTINA DUMITRESCU
Ilustraţia copertei: AMEDEO PREZIOSI,
Ţărancă din Argeş, *detaliu*

Redactor: ALINA NICOLAE-PERŢEA
Tehnoredactare computerizată: CARMEN DIANA MATEESCU

DOINE

NOTE

Doinele sunt cântice de iubire, de jale şi de dor, plângeri duioase a inimei românului în toate împrejurările vieţii sale.

Un muzic de mare talent, dl. Henri Erlich care a locuit câţiva ani în România şi a publicat un album cu arii româneşti, zice în precuvântarea acelui album:

„Naţionalitatea românilor se arată curată şi necontestabilă atât în limba şi datinele lor, cât şi chiar în muzica lor deosebită de oricare alta. Negreşit ariile româneşti vor părea foarte curioase popoarelor Occidentului pentru melodia lor cu totul originală şi câteodată putem zice sălbatică, şi pentru companiamentul lor ce cuprinde uneori acordurile cele mai capricioase, cele mai bizare, şi alteori foarte simple şi monotone. Ele au însă o expresie de melancolie dulce şi dureroasă chiar. Sunt mai cu seamă unele pasage misterioase carele fac să se presimtă dorinţi înfocate şi ascunse în fundul inimei, şi care se manifestă printr-un soi de plânset melodic. Aceste sunt ariile doinelor, cât pentru acele de danţ, horele, ele răsună cu o veselie nebunatică, zgomotoasă, ca acea veselie la care omul nenorocit se dedă în momentele sale de uitare şi de plăcere."

Vezi articolul intitulat *Melodiile româneşti în România literară,* foaie publicată în Iaşi în anul 1855.

Doinele de la numărul I până la numărul XXXIII sunt din Moldova.

Acele de la numărul XXXIII până la numărul LVI sunt din Valahia.

Acele de la numărul LVI până la numărul LXXX sunt din Ardeal. Unele doine port şi numele de cântice *voiniceşti* în Moldova, *olteneşti* în Valahia şi *haiduceşti* în Ardeal.

I

Doina

Doină, doină, cântic dulce!
Când te-aud nu m-aş mai duce.
Doină, doină, viers cu foc!
Când răsuni eu stau în loc.
Bate vânt de primăvară,
Eu cânt doina pe afară,
De mă-ngân cu florile
Şi privighitorile.
Vine iarna viscoloasă,
Eu cânt doina-nchis în casă.
De-mi mai mângâi zilele,
Zilele şi nopţile.
Frunza-n codru cât învie,
Doina cânt de voinicie.
Cade frunza gios în vale,
Eu cânt doina cea de jale.
Doina zic, doina suspin,
Tot cu doina mă mai ţin.

Doina cânt, doina şoptesc,
Tot cu doina vieţuiesc.

II

Lunca ţipă, lunca zbiară

Lunca ţipă, lunca zbiară
Pentr-un pui de căprioară.
Vai de biata inimioară,
Ca şi lunca, geme, zbiară
Pentru-o puică bălăioară.
Frunza creşte, frunza cade,
Căprioara nu-o mai roade.
Vai de mine! ce m-oi face?
Doru-n sufletul meu zace
Ş-inimioara-mi nu mai tace!
Inimă, fii răbdătoare
Ca pământul sub picioare,
Pân'ce puica bălăioară
S-a întoarce-n luncă iară
Cu cel pui de căprioară.

III

Urâtul

Of! urât, urât, urât!
Boală făr'de crezământ!
De te-ai duce-n codri, duce,
Ursu-n labe-i să te-apuce!
Urâtul din ce se face?
Din omul care nu-ți place.
Urâtul din ce-i făcut?
Din omul care-i tăcut.
Cine-au scornit urâtul,
Nu-l înghiță pământul!
Că mie de mult urât
Sufletu-mi s-au amărât.

IV

Cânticul răzeşului

Frunză verde de cireș;
Lung e drumul pân'la Ieș,
Lung e drumul şi bătut
Din Siret şi pân'la Prut!

Nu-i bătut de car cu boi
Şi-i bătut tot de nevoi
Şi de păcatele mele
Cele multe, cele grele!
Ard-o focul răzeşie!
Eu chiteam că-i boierie
Şi-i numai o sărăcie!
Pentru-o palmă de pământ
Zilele mi-am dat în vânt.
Ani întregi m-am giudecat
Şi nimic n-am câştigat!
Eu îmblam la giudecată
Copiii-mi plângeau pe vatră,
Nevasta-mi zăcea lăsată.
Dare-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu!
Lăsa-m-oi de răzeşie
Să apuc în haiducie
Ca să-mi fac sfânta dreptate
Cu cea ghioagă de pe spate,
Să-mi aleg giudecători
Cei stejari nestrâmbători!

NOTE

9. Ard-o focul răzeşie

Nenorocita clasă a răzeşilor printre care se găsesc coborâtorii celor mai mari familii din vechime, au avut mult a suferi, sub domnia lui Mihai Sturza, de răpirea boierilor vecini cu moşiile lor. Mulţi din acei mici proprietari au preferat a se

desface de pământurile lor şi a deveni clăcaşi pentru ca să scape de prigoniri.

V

Cânticul plugariului

Arde-te-ar focul pământ
Şi te-ar bate Domnul sfânt!
Căci îmi eşti duşman cumplit!
Ce-am semănat n-au ieşit.
Semănat-am grâu de vară,
Au ieşit numai negară.
Semănat-am orz, ovăs,
Au ieşit mohor de şes.
Semănat-am popuşoi,
Au ieşit iarbă-n fuşoi.
Stau în câmp şi mă gândesc
Cu ce o să vieţuiesc?
N-am leţcaie la chimir
Să mă pot plăti de bir
Şi de foi şi de soldat
Şi de Iuda blăstemat.
Vai ş-amar de biet român
Când e domnul rău stăpân!
N-are loc în ţara lui
Şi-i ca pleava câmpului!

VI

Cânticul călugărului

Arză-te focul pădure
Ş-ai cădea sub o secure!
Arde-ar lemnile din tine
Cum arde inima-n mine,
Să-mi fac drum pân'la vecine,
Şi de sus, din monastire
Unde zac în părăsire
Să văd cârduri de copile
Care mă sfârşesc de zile,
Şi să văd pe draga mea
Care m-am iubit cu ea
În copilăria mea.
N-ar avea loc în pământ
Şi l-ar bate Domnul sfânt
Cine m-au călugărit
Şi de ea m-au despărţit!
Eu n-am fost de pustnicie
Căci am fost de voinicie,
Nici am fost de monastire
Ci de lume cu iubire.
Că mă-nchin pe la icoane
Cu ochii pe la cocoane,
Şi cetesc, întorc la file
Cu ochii pe la copile.

Unde văd o fată mare,
Rasa-mi tremură-n spinare,
Unde văd puicuța mea,
Zboară sufletu-mi la ea
Ca roiul la floricea!

VII

Nevasta tâlharului

Fost-am eu la părinți una
Precum e în ceruri luna,
De părinții mei iubită
Și de dânșii potrivită
Cu luna, cu stelele,
Salba cu mărgelele,
Grădina cu florile
Și ziua cu ziorile.
Ei pământul au îmblat
Să-mi găsească un bărbat.
Bărbățelul ce mi-au dat
Era tânăr și bogat,
Avea bani, avea inele
De-mi împlea mâna cu ele,
Dar, vezi frate, ce păcat!
Era toate de furat.

Nu trecu chiar săptămâna
Şi pe el puseră mâna
Şi la ocnă-l înfundară
Şi cu lacrimi mă lăsară.
Decât m-aş fi măritat,
Mai bine-n foc m-aş fi dat,
C-am rămas cu rod în sân
Şi nu-i rod de bun român
Ci e rod de om mişel,
Sărăcuţ, amar de el!
De-ar fi fost el un viteaz
Nu-mi ar fi aşa necaz,
Dar a fost un biet tâlhar
Şi de-aceea mi-e amar!

VIII

Copilul murind

Cântă paserea pe-o floare
Pentru-o fată care moare,
Cântă păseruica-n spin,
Copila scoate venin.
Cântă păseruica-n salce,
Copilul de moarte zace.

Cântă păseruica-n poartă,
Copiliţa dulce-i moartă!
Ah! amar sufletul meu,
Tu plângeai de dor mereu
Şi pe floare şi pe spin
Şi pe poarta lui Marin.
Ah! amar sufletul meu!
Ieşi curând să mor şi eu,
Să mă duc la cel mormânt
Să mă prefac în pământ!

IX

Floricica

Frunză verde de alună
Mă dusei noaptea pe lună,
Să găsesc o floricică
Care mult inima-mi strică,
Şi s-o-ntreb de ce-n grădină
Pleacă fruntea şi suspină?
„Eu mă plec, floarea-mi răspunde,
Căci o jale mă pătrunde,
Arde sufletu-mi şi geme
Căci mă trec fără de vreme.
Trei zile sunt înflorită

Ş-apoi cad de vânt pălită.
De-abia cresc şi mă fac floare,
Abie mă-ncălzesc la soare
Şi pe mine cade-ndată
Umbră neagră-ntunecată,
Încât nime nu mă vede,
Floare sunt ori iarbă verde."

XI

Bobii

Trage, mândro, cu bobii
Nu-ţi mai lăcrima ochii.
De-a cădea bobii în zece
Să ştii că dorul nu-mi trece.
De-or cădea bobii în opt
Să ştii că mi-e dor de tot.
De-or cădea bobii în cinci
Să ştii că eu sunt pe-aici;
De-or cădea bobii în doi
Să ştii că sosesc la voi,
Să ne iubim amândoi.
Iar de-a mai rămânea un,
Să ştii că eu vin nebun
Pe-o prăjină de alun.

NOTE

1. Trage, mândro, cu bobii

A trage în 41 de bobi este un obicei foarte răspândit la români. Bobii prevestesc viitorul fetelor şi a flăcăilor şi când, după deosebitele împărţăli în zece grămăzi, şi în opt, şi în cinci, şi în trei, rămâne unul pe din afară, *bobul sositor,* atunci, negreşit persoana dorită vine, dorul se împlineşte.

Babele prin sate sunt foarte dibace în tragerea bobilor pe sită. Mai sunt însă şi ţigance vrăjitoare care se poartă din loc în loc şi spun sorţii cu oglinda sau cu cercetarea palmei de la mâna dreaptă.

Românii, ca şi strămoşii lor, au mare plecare a crede în presagiuri şi păstrează încă unele din obiceiuri antice, atingătoare de aflarea soartei.

Pe timpul romanilor, amorezii mai cu deosebire dau o mare însemnătate unor crederi copilăreşti. Lucrurile cele mai nedemne de băgat în seamă, le împlea inimele de bucurii sau de descuragiare. De pildă pocneau în mâne foi de trandafiri sau de mac, sau de alun, şi dacă foaia plesnea cu vuet, mulţămirea lor era mare, căci el considera pocnitul frunzelor de bun augur. Flăcăii români de astăzi au încă obiceiul de a face să plesnească în palme frunze de alun.

În vechime, amorezii cerca iară să facă a sări pân-în podul casii, sâmburi de măr, strângându-i între degite. Sâmburii de măr, curăţiţi de coajă serveau la părinţii noştri ca un mijloc de galanterie către dame. La mese mari boierii prezentau cucoanelor sâmburi de măr pe vârfurile cuţitelor.

Romanii vechi considerau ca presagiuri de fericire scânteierea lampelor sau a frunzelor de laur în foc. Unele mişcări ale trupului erau observate cu o luare aminte

serioasă. Palpitările de inimă treceau ca semne de trădare. Baterea ochiului şi a sprâncenei drepte vestea a bine; însă amorţirea degetului celui mic, şi a degetului celui gros de la mâna dreaptă, erau semne spăimântătoare.

Ţiuirea urechilor, ca şi sughiţul din zilele noastre, însemna că pomenea cineva de dânşii.

Iar mai ales strănutatul avea o importanţă nemărginită în ideile lor. Ei credeau că amorul strănuta când voia să le înştiinţeze îndeplinirea dorinţilor. Catul, pentru ca să exprime fericirea statornică a doi tineri însuraţi, zice că amorul le-a strănutat în dreapta şi în stânga. Properţiu, ca să arate că amorul înzestrase pe Cyntia cu toate darurile, o întrebă dacă acel zeu a strănutat când ea s-a născut.

Când amorezii erau îngrijiţi unii de alţii, ei punea să le tragă în sorţi cu nişte mici tablete pe care se găseau scrise oarecare litere. Tabletele se aruncau într-o urnă, urna se scutura, se răsturna, şi aşezarea literilor căzute compunea un răspuns cuprinzător de secretele viitorului. Tragerea acelor sorţi se făcea de către copii ce sta pe pieţele publice din Roma şi din celelalte oraşe romane.

Romanii credeau şi în puterea farmecilor. Adeseori o amoreză lăsată de iubitul ei, întrebuinţa farmeci pentru ca să-l întoarcă iar la picioarele ei. Afară de descântice, ea fabrica două păpuşele, una de ceară şi alta de lut, şi le apropia de foc. Cea dintâi se topea, cealaltă se întărea; astfel dar trebuia să se topească inima necredinciosului pentru amoreză. Damele romane credea iară că la caz de necredinţă către bărbaţii lor, Dumnezeul Olimpului, pentru ca să le pedepsească, făcea să le iasă noiţi pe unghii sau puşchele pe

limbă. La romăncele noastre noiţele făgăduesc prezenturi şi puşchelele nu mai au nici o relaţie cu necredinţa.

14. Pe-o prăjină de alun

Vezi nota 1 de la balada *Cucul şi turturica.*

XII

Lena

Frunză verde salbă moale,
Apucai pe drum la vale
Ş-agiunsei pe Lena-n cale.
Eu călare, ea pe gios
Cu gherdan de flori frumos
Şi cercei lungi de mărgele
Să tragă ochii la ele.
Calea mândrei aţinui,
O florică de-i cerui.
Cerui floarte sânului,
Ea-mi dă floarea Crinului.
Cerui floarea din guriţă,
Ea-mi dă floarea garofiţă.
Cerui apă din izvor,
Ea mi-o tulbură cu dor.
Cerui apă neatinsă,
Ea mi-o dă cu dor aprinsă.

Cât am dat de-o am băut,
Lena alta mi-au părut,
Mi-au părut un toporaş
Răcorit de-un izvoraş.
De pe cal mă detei gios
Să ieu floarea s-o miros,
Ea s-au prefăcut pe loc
Într-un fluturel de foc.
Vrui să-l prind, el a zburat,
Vrui să beu, apa-au secat.
Vai de mine, ce păcat!
Lena că m-au fărmecat!
Fire-ai, Leno, blăstemată
De-a mea minte tulburată!
Să agiungi un negru nor
Ca să ploi lacrimi de dor!

XIV

Străinul

Frunză verde rozmarin,
Rău e de voinic străin!
Numai luna că-l iubeşte
Şi soarele-l încălzeşte.

Trece-n gios, se duce-n sus
Nime nu-i dă un răspuns,
Nici îi zice: bun agiuns!
Suie-n deal, coboară-n vale,
Nici o mândră nu-i stă-n cale.
Trece-n sate curmeziș
Și dumbrăvile-n lungiș.
Vede-o mândră fetișoară
Ca un pui de căprioară.
El îi zice: dragă, stă.
Ea în lături tot se dă.
El îi zice: vină-ncoace,
Ea-i răspunde: n-am ce face.

XV

Copila

Taci, bădică, nu mai spune
Că n-avem suflete bune,
C-asta-i țara ospeției,
Țara dulce-a veseliei.
Taci, bădică, nu mai zice
Că noroc nu e pe-aice,
C-a veni luna lui mai

De te-i crede chiar în rai.
Iar de-i vrea să mi te-nsori,
Să ne facem, soţiori,
Da-ţi-oi dulce sărutat
Şi dulci poame de mâncat.
Două mere-n umbră coapte,
Cu izvoare dulci de lapte,
Care soare n-au văzut
Şi vântul nu le-au bătut.
Rotunzele amândouă
Şi spălate tot cu rouă,
Tot cu rouă de pe flori
Culeasă la cântători.

XVI

Puica bălăioară

Frunză verde sălcioară,
Tu n-ai tată, eu n-am mamă,
Amândoi suntem de-o seamă,
Tu n-ai fraţi, eu n-am surori,
Amândoi ca doi bujori,
Vină, vină, puiculiţă,
De m-adapă cu-o guriţă,

Vin' că dorul mă omoară
Şi mă arde ca o pară.
Vai de mine! n-am crezare!
Puica-mi zice-n gura mare:
„Omorî-te-ar dorul meu
Că tu eşti viclean şi rău,
Şi tu vrei a mă-nşela,
Iar nu a mă lua."

XVII

Dorul

Frunză verde mărăcine,
Nimic se prinde de mine!
De când dorul m-au lovit
Minţile mi-au rătăcit;
De când dorul m-au cuprins,
Sufletul mi s-au aprins!
Sui în deal, cobor în vale
Şi-mi pierd ziua tot pe cale;
Valea sui, dealul cobor,
Îmi trec viaţa tot cu dor.
Puiculiţă, floare-n gură!
Când te văd în bătătură

Îmi uit plugu-n arătură,
Sapa-nfiptă-n curătură,
Şi las boii ca să pască,
Plugul să se rugineascâ,
Şi sapa să putrezească.
Alei! puico, dac-ai vra
Patru pluguri aş dura,
Ţara-ntreagă aş ara.
Graiul dulce de muiere,
Varsă-n suflet mângâiere
Şi dă omului putere
Ca să facă tot pe vrere.
Dar nu vrei, sărman de eu!
Şi eu mor de dorul tău!

XVIII

Dragostele

Alelei! amar de mine,
Frăţioare Constantine!
Rele sunt frigurile,
Mai rele-s dragostele!
Frigurile te răcesc,
Dragostele te-ameţesc

Şi te-aprind, te scot din minte
Şi te-agiung cu dor fierbinte.
Vai de mine! ce păcat
Ele că m-au fărmecat
Şi-n trei zile m-au uscat,
M-au uscat, m-au vestejit
Ca stejarul înfrunzit
Când de brumă e atins
Sau de mare foc cuprins.
Alei! dragă frăţioare,
Mă trec ca roua din floare
Şi ca spuma de pe mare,
Când le soarbe mândrul soare.
Fă-mi o groapă la răcoare
Că inima rău mă doare.

XIX

Cucul

Frunză verde de pelin,
Ce-mi eşti, cucule, hain,
De cânţi vara-n giumătate
Ş-apoi zbori în altă parte?
Cuculeţ, pasăre sură!
Muşca-ţi-aş limba din gură,

Cânticul să nu-ţi mai zici
Nici să mai colinzi pe-aici.
Vara vii, vara te duci
Când îs dragostele dulci.
Cântă-mi mie încă-o dată
Că mi-e mintea tulburată.
Cântă-n dreapta mea cu foc
Să am parte de noroc.
Cântă-n faţa mea cu drag
Că ţi-oi da frunze de fag
Să nu mai fii tot pribeag.

NOTE

13. Cântă-n dreapta mea cu foc

Vezi note din balada *Cucul şi turturica.*

XXI

Călăreţul

Din Siret şi până-n Prut
Murgul apă n-a băut,
Iarbă verde n-a păscut.
De-a păscut în câmp vreodată
A păscut iarbă uscată
Ş-a băut apă din baltă

Cu glob negru-amestecată.
Ţiu, ţiu, ţiu, murgule zboară
Pân' la verde dumbrăvioară
S-agiungem încă cu soare
La Florica, dulce floare,
Că m-aşteaptă cu mâncare
Şi cu dulce sărutare.
Ţiu, ţiu, ţiu, murguţul meu,
Fugi în zbor ca dorul meu
Că eu, frate, bine-ţi vreu.
Calcă, murgule, lupeşte
Şi te-aşterne iepureşte
Că zăresc în bătătură
Mândra mea cu miere-n gură
Să-mi dea mie flori din sân
Să-ţi dea ţie braţ de fân.

XXII

Fântâna cu doi brazi

La fântâna cu doi brazi
Am ucis doi unguri fraţi
Pentru-o puică ungureancă
Care nu-mi era duşmancă,

O copilă din hotar,
Fată de boier maghiar.
La fântână ea cum sta,
Braţe albe-şi arăta.
Eu pe loc mă fărmecai,
Braţele-i le sărutai,
Şi copila se pleca
Şi pe braţe-i mă culca.
Iar cei fraţi cam tinerei
S-aprinseră ca doi zmei
Şi de mine se legară
Şi pe mine s-aruncară.
Eu măciuca-am rădicat,
Pe-amândoi i-am şi culcat
Şi sub brazi i-am îngropat,
La crucele drumului,
La răcoarea vântului,
Şi la cap şi la picioare
Le-am pus flori de lăcrămioare,
Câte fete-ori trece-n cale
Să le plângă-amar de jale.

XXIII

Ciocoiul

Frunză verde baraboi,
Mă-ntâlnii cu un ciocoi:
„Bună cale, măi române,
– Mulţămim ciocoi de câne.
– Măi mojice, tu eşti beat.
– Latră, ciocoi gulerat,
Că eu astăzi n-am mâncat.
– Măi mojice, mojic rău,
Las' că mi te-oi drege eu
Când a veni birul greu.
– Alelei! pui de ciocoi!
De te-aş prinde la zăvoi,
Să-ţi dau măciuci, să te moi,
De pele să te despoi,
Ca să-mbrac cu pelea ta
Pistoalele şi flinta,
Vântul să nu le pălească,
Ploi să nu le rugínească,
Ochiul să nu le zărească.

XXV

Codrul

Arde-mi-te-ai codri des!
Văd bine că s-au ales
Din tine să nu mai ies!
Am intrat făr' de musteaţă
Ş-acum arunc cărunteaţă.
Am intrat pui de român
Ş-am agiuns moşneag bătrân!
Alei! codri blăstemat!
Mă ţii de tine legat,
Şi eu mult m-am săturat
A trăi tot depărtat
Şi de lume-nstrăinat.
Căprioară sorioară,
Dor de lume mă omoară,
Roade poala codrului
Să-mi văd faţa dorului
Şi să merg la mândra mea
Care m-am iubit cu ea,
Din copilăria mea.

XXVI

Voinicul

Cine-i tânăr şi voinic
Iese noaptea la colnic
Fără par, fără nimic,
Fără paloş, nici pistoale,
Numai cu palmele goale!
Cine-i tânăr şi viteaz
Bujori poartă pe obraz
Şi la potiri se arată
Peptul gol, faţa curată,
Şi cât scoate un cuvânt
Cad neferii la pământ,
Cum se scutur perile,
Perile şi merile.

XXVII

Doina Voinicească

Frunză verde şepte brazi,
Fost-am noi vreo şepte fraţi
Ş-au perit cinci într-o marţi,
Şi rămas-am numai doi

De împleam lumea de noi,
Ş-au perit unu-ntr-o gioi.
Şi rămas-am numai eu
De arde sufletul meu.
Frunză verde siminoc,
De scârbă, de mare foc
Stau în codru şi gândesc
Ce să fac ca să trăiesc?
Să m-apuc de plugărie
Ori s-apuc de haiducie?
Măiculiţă ce m-oi face
Plugăria că nu-mi place,
Că de când eram eu mic
Aveam semne de voinic.
În loc să mă leg de sapă
Eu duceam murgul la apă,
Iar când murgul nechezea
Doru-n mine se trezea,
Dor de codru înverzit
Cum e bun de voinicit.
Când eram de şepte ani,
Luam miei de la ciobani
Fără plată, fără bani,
Când eram de optsprezece,
Cercam vinul dacă-i rece,
Pivniţa de-i răcoroasă,
Crâşmăriţa de-i frumoasă.
Când eram de douăzeci,

Mă legam de turci, de greci
Şi de capete-i scurtam
Şi aleanu-mi uşuram.
Dar acum sunt om stătut
Şi păţit şi priceput
Şi văd bine că-i dat mie
Ca să mor în haiducie.

XXVIII

Alta

Frunză verde de cicoare,
Când văzui vara cu soare,
Cătat-am pădurea deasă,
Ca să ţin cu dânsa casă,
Ş-am cătat galbini tăieţi
Să fac zale la băieţi,
Ş-am cătat galbini uşori
Să fac rochii la surori,
Dar găsii numai rubiele
De făcui cercei cu ele
Şi salbe mândrelor mele.
Bistriţo, apă de munte!
Bistriţo, şiroi de frunte!
Ce te făcuşi Dunăre

Şi te umflaşi tulbure
De nu pot trece prin tine
Cu baltagul la ciochine?
Să mai ies colo, pe vale,
Ca să mă aşez în cale,
În calea ciocoilor,
În trecerea oilor?
De cinci zile, frăţioare,
Stau pe murgul meu călare
Tot cu mâna pe pistoale
Şi cu ochii tot pe vale.
Mă tot uit uitare lungă
Doar norocul să m-agiungă
Şi norocul nu m-agiunge
Şi mijlocul mi se frânge
De greul păcatelor,
De sarcina armelor:
Murguleţ, copită mică!
Ian mai du-mă la potică
În poiana din pădure
Unde mândra strânge mure,
Şi mă du în Valea Seacă
Să aştept ziua să treacă,
Iar când a-nsera de noapte
Să mai cerc durda ce poate.
Oliolio! soare rotund
De-ai apune mai curând,
Că mie mi s-au urât

De suit, de coborât,
Tot suind din vale-n deal
Cu mâna pe iartagan,
Coborând din deal în vale
Tot cu mâna pe pistoale!

XXIX

Alta

Frunză verde de susai,
Mă-ntorsei iară pe plai
Cu mireasa pe sub strai
Să mai prind ceva de trai!
Pe mândruța să mi-o-mbrac
Cum i-a fi mândrei pe plac.
De când plaiul am lăsat,
Traiul bun eu l-am uitat.
Arma-n sân mi-au ruginit,
Nimic n-am agonisit.
Mă lăsai pe plai deoparte
Unde soare nu străbate,
Sub frunziș de ciritei
Unde trec turme de miei
Și mocani bogați de vite,

Cu chimirile ticsite.
Nu ştiu turmele lua-le-aş
Ori chimirile smunci-le-aş,
Că nu-i vreme de perzare,
Că s-aude-n depărtare
Zgomot de potiră tare.
Frunză verde de agude,
Ian vezi, frate, ce s-aude?
Graiul dulce-a mândrei mele
Ori zgomot de potiri grele?
De-a fi puica mea frumoasă
Ad-o sfântul sănătoasă,
Sufletul să-mi răcorească,
Zilele să-mi îndulcească.
Iar de-a fi potira grea
Care paşte viaţa mea,
Las' să vie că-am o flintă
Pentru potiră gătită
Să-i pun plumbul subsuoară
S-o străbată-n inimioară!

NOTE

3. Cu mireasa pe sub strai

Adică cu arma, vezi nota 4 din balada lui *Doncilă*.

XXX

Alta

Frunză verde clocotici,
Haideți, frate, de pe-aici
Că nu-i bine la potici,
Frunza-n codru s-au rărit
Satele s-au înmulțit,
Potirele s-au pornit!
Haideți iarna la stăpân
Să cărăm mereu la fân,
Haideți iarna la ciocoi
Să cărăm fân pentru boi
Pân' n-a da frunza-n cătun
Ș-a cânta cucu-n alun.
Primăvara de-a veni,
Iar la codru ne-om porni,
Și pin frunzi iar vom cânta
Și de grijă ne-a purta
Plaiul cu pădurile,
Pădurea cu murele,
Seleaful cu armele,
Armele cu gloanțele!

XXXI

Alta

(A lui Ion Petreanu)

Bată-l crucea om bogat,
Om bogat şi făr' de sfat!
Toată vara l-am rugat
Să-mi dea bani pe adunat,
Măcar două, trei parale
Să-mi cumpăr la copii sare,
C-am făcut o turtă-n vatră
Ş-am făcut-o nesărată.
Dacă văzui şi văzui
Îmi luai coasa din cui
Şi mi-o pusei pe spinare
Şi plecai la Lunca-mare.
Trăsei două, trei pârloage,
Foamea la pământ mă trage!
Dacă văzui şi văzui,
Două, trei cruci îmi făcui;
Luai coasa de picior
Şi-n văzduh îi detei zbor,
Ş-o izbii de-un păducel,
Sări coasa din căţel.
Iaca stăpânul călare

Că-mi aduce demâncare,
Mălai negru zguruit
Şi uscat şi mucezit.
N-apucai să-mbuc o dată,
Ciocoiul îşi face plată
Şi mă ia la schingiuit
Că nimic nu i-am cosit.
Eu o palmă îi detei
Şi toţi dinţii că-i scosei.
Dacă văzui şi văzui
Şoim de codru mă făcui
Şi de când m-am haiducit
Drag îmi e drumul cotit
Când văd tabere viind
Şi ciocoii-nălbăstrind.
Mă fac broască la pământ,
Îmi aşez durda spre vânt
Şi mi-i iau la căutare
De la cap pân' la picioare,
Şi chitesc şi socotesc
Pe unde să mi-i lovesc?
La retezul părului
Pe din dosul fesului
Unde-i cald ciocoiului.
Eu chitesc, durda pocneşte
Ciocoiul se vârcoleşte
Şi de zile se sfârşeşte.
Las' să moară ca un câne

Că i-am zis ades: stăpâne!
Nu-ţi tot bate gioc de mine
C-a venit vara ca mâine
De te-oi prinde-n Lunca-mare
Să-ţi fac divan pe spinare
Şi să te calc în picioare
Ca pe-un şarpe otrăvit
Ca pe-un duşman nemblânzit.

NOTE

1. Doina lui Ion Petreanul.

Acest Ion Petreanul sau Ion Petroiul, după cum îl numesc unii dintre lăutari, a hoţit sub domnia lui Mihail Sturza şi a ţinut drumul mai cu seamă în Lunca-mare din Ţara de gios. Începutul baladei lui zice:

Cine trece-n Lunca-mare?
Ion Petreanul călare,
Cu celmaua despre soare
Cât o roată de car mare.
Cu trei rânduri de pistoale
Ş-un baltag legat de şale.

După ce a fost prins întâia oară, el a fost scăpat din ştreang de Mitropolitul Veniamin carele îl şi luă pe lângă Sf. Sa în curtea Mitropoliei, cu sperare că-l va aduce astfel pe calea pocăinţei. Năravul din născare leac nu are. Într-o primăvară atras de farmecul vieţii aventuroase, el se făcu nevăzut din Iaşi, şi se ivi iarăşi în Lunca-mare cu o ceată de voinici. Hăituit de potiră, ca o fiară sălbatică, şi prins de-a doua oară, el fu spânzurat în câmpul de la Frumoasă, de

însuşi tovarăşul său Gavril Buzat, ţigan de soi, carele priimi a se face calău pentru ca să-şi scape vieaţa.

Aici e locul să facem observare că niciodată un român nu s-au dedat la trista meserie de calău. Chiar din letopiseţe se vede că toţi calăii au fost străini. Tomşa avea unul pe lângă el carele era ţigan şi care, când venea boierii la curte să se închine Domnului, zicea: „Măria-ta! s-au îngrăşat berbecii, îs buni de tăiat."

44-45. Pe dindosul fesului
Unde-i cald ciocoiului

Boierii generaţiei trecute, carii purtau costumul bizantin, adică anteriu, giubea, işlic şi meştii, avea obiceiul a-şi rade ceafa. La anul 1821, când Tudor Vladimirescu a intrat în Bucureşti, mulţi din boieri înspăimântaţi se schimbaseră în haine proaste, iar Pandurii lui Tudor dacă punea mâna pe vreunul, zicea: *Cătaţi-l la ceafă, măi, ca să videm de-i ciocoi.*

XXXII

Alta

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede
Şi la zarea focului
Stau voinicii codrului!
Nu ştiu zece sau cincisprece,

Sau peste sută mai trece,
Ştiu că beau vinaţe reci
Şi că frig vreo cinci berbeci.
Dar nu-i frig ei cum se frige
Ci-i anină pin cârlige
Şi-i întoarce pin belciuge
Să le facă carnea dulce.
Iar cum sta şi ospăta
Căpitanul şuiera,
Ei ospăţul şi-l lăsa
Şi la luptă alerga;
Lupta ei cât ce lupta,
Potiraşii alunga,
Da-n codru când se-ntorcea
Nici un os nu mai găsea
Că-n urma voinicilor
Calcă ceata lupilor
De pin fundul codrilor.

NOTE

1. Sub poale de codru verde

Unii lăutari cânt această Doină în următorul chip:

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede
Iar la zarea focului
Stau haiducii codrului.
Nu ştiu zece sau cincisprece,
Ori peste sută mai trece,
Ci mi-ş frige un berbece:

Dar nu-l frige cum se frige
Ci-l înfige în cârlige
Şi-l întoarce pin belciuge
Ca să-i fie carnea dulce.
Sub umbră de păducel,
Voinicii mănânc' din el
Şi din gură zic astfel:
„Codri, codri înfrunzit,
Ţine-mă-n tine ferit
Că nimic nu ţi-am stricat
Şi nu mă simt vinovat.
În tine de când intrai
Numai o creangă tăiai,
Armele de-mi atârnai.
Le-aş fi pus, codri, pe gios,
Dar pământu-i umedos
Şi ferul e ruginos.
Codri, codri, duşman eşti!
Tu voinicii amăgeşti
Şi de duşman nu-i fereşti.
Cât eşti, codri, de frunzos,
Iarna putrezeşti tu gios
Şi voinicii zac la gros!

DOINE DIN ŢARA ROMÂNEASCĂ

XXXIII

Turturica

Amărâtă turturică
O! sărmana, vai de ea:
Cât rămâne singurică
O! sărmana, vai de ea
Zboară tristă pin pustie
O! sărmana, vai de ea!
Mai mult moartă decât vie.
Cât trăieşte tot jăleşte,
Cu alta nu se-nsoţeşte.
Trece pin pădurea verde
Dar ea pare că n-o vede.
Zboară, zboară până cade
Şi pe lemn verde nu şade
Iar când stă câte odată,
Stă pe ramură uscată,

Ori se pune pe o stâncă
Şi nici bea, nici nu mănâncă.
Unde vede apă rece,
Ea o tulbură şi trece,
Unde vede-un vânător,
Către el se duce-n zbor.

XXXIV

Ciobanul

De mic, sărăcuţ de mine,
Crescui tot pe mâni străine,
Sărăcuţ de maica mea!
Mă băgai la cioban slugă,
Îmi deteră caţă, glugă.
Sărăcuţ de maica mea!
Luai oile-n porneală
Să le duc la păşuneală,
Sărăcuţ de maica mea!
Lupii-n goană le luară
Giumătate le mâncară.
Când văzui în cea din urmă
C-o să rămâi fără turmă,
Plec spre bâlci după tocilă

Cu gândul cam pe teşilă.
Când trecui la crâşmă-n vale,
Crâşmăreasa-mi iese-n cale
Şi mă strigă: Vin' băiete!
Şi să gust vinul îmi dete.
Vinul bun, ocaua mare,
Băui vinul de gustare,
Băui trei zile de vară,
Strigând: scoate mereu, cară.
Cu lăutari şi cu gloată
Băui, nene, turma toată
Sărăcuţ de maica mea!
Când văzui că după toate
Încă şi dator mă scoate,
O capră ce-mi rămăsese
Şi prin crânguri se dusese,
O luai la căutare
Cât e ziulica mare.
Capra-n deal, capra-i în vale,
Nici că vrea să-mi steie-n cale.
Asvârlii măciuca-n sete,
Capra peste cap se dete.
Alergai cu-o rugioară
Ş-o giunghii sub bărbioară.
Măcelarii alergară,
Carnea-ndată-o cumpărară
Şi pelea ei tăbăcarii
Şi maţele lăutarii.

Iacă veni şi românul,
Păgubaşul şi stăpânul;
Mă lega vârtos de coate
Cerând seamă pentru toate,
Sărăcuţ de maica mea!
Ş-aşa, nene, din beţie
Mă trezii în puşcărie!

XXXV

Alba de la munte

„Albo, Albo de la munte!
Ce-ai pus fesciorul pe frunte!
Că ţi-au ieşit vorbe multe.
– Las' să iasă că nu-mi pasă
Inima-mi de dor e arsă,
Că bădica-i dus de-acasă
Să-mi cosească fân cu rouă,
Frânge-i-s-ar coasa-n două,
Să vie la alta nouă!
Să-mi cosească fân, costrele,
Facă-şi coasa bucăţele,
Să vie-n braţele mele!
Să-mi cosească fân cu floare,

Ca să-mi fie de răcoare
La cap şi la ţâţişoare.
Zică lumea, că-i dau pace,
Eu m-oi purta şi voi face
După cum lui Badea-i place.
Zică lumea ce va zice,
Ea n-a putea să ne strice,
Dragostea să ne-o rădice;
Că mă ţine Badea bine,
Inima lui e la mine,
Ş-a mea o poartă cu sine.
Inima lui îmi grăieşte,
Ş-a mea lui încă-i şopteşte;
Una de alta doreşte,
C-amândouă sunt legate
Cu legături înfocate,
Ş-una pentru alta bate.
Acel lanţ ce le cuprinde
Între ele când se-ntinde
Cu mare foc le aprinde,
Iar când s-adun amândouă
Atuncea parcă le plouă
O răcoreală de rouă.
Aşa le e giurământul,
Îs legate cu cuvântul
Să le despartă pământul.

NOTE

2. Ce-ai pus fesciorul pe frunte

Româncele de pe malul Dunării şi o parte din acele de la munte poartă fesuri mici roşii pe cap. Cucoanele bătrâne din generaţia trecută purtau fesuri albe, şi pe deasupra fesurilor, testemeluri subţiri de Ţarigrad împodobite cu bibiluri.

XXXVI

Spune, mândro...

Spune, mândro, mergi nu mergi?
Din două-una să-ţi alegi.
Spune, mândro, vrei nu vrei?
Că colea mă roagă trei.
Aideţi, mândro, să fugim,
Unde-om putea să trăim
Că satul ni s-a mărit
Şi nu mai e de trăit.
Unde sunt cu trei, cu doi,
Vorba le e tot de noi,
Şi fac sfaturi pe ascuns
Să ne facă-un neagiuns.
Vină, mândro, mai curând
Că de nu, te las plângând

Şi mă duc peste Muscel
Unde n-am duşman de fel,
Că n-am ce-mpărţi cu el.

XXXVII

Buruiana de leac

Aoleo! mamă Ileană!
Cată-mi vreo buruiană
Şi cu mine-ţi fă pomană.
Mergi în câmp de-alege-un smoc
Tot de mac şi busuioc,
Să-mi stingi inima de foc.
C-a fi azi o săptămână
Am văzut pe la fântână
O puicuţă de română,
Şi de-atunci dorul mă frânge,
Soarele din cer mi-l stinge
Şi la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
Nu se fac din viorele
Ci din buze subţirele.
Blăstemat să fie locul
Unde mi s-a aprins focul

De-mi tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul
Când i-am urmărit eu pasul
Şi i-am auzit eu glasul.
Cu pasul m-au rătăcit,
Cu glasul m-au ameţit:
Liniştea mi-au prăpădit!

NOTE

1. Aoleo! mamă lleană
Cată-mi vreo buruiană

În toate satele sunt babe carele au specialitatea de a lecui bolnavii cu buruiene culese mai cu seamă în ziua de Sânziana, după Rusalii. Ele întrebuinţează cu destulă dibăcie unele leacuri ce se numesc: doftorii băbeşti; dar mai totdeauna acele leacuri sunt întovărăşite cu descântice. În notele baladei *Cucul şi turturica,* am dat două descântice, acela de *diochi* şi de *iele;* mai adăogim aice trei altele. Acele de *pocitură,* de *săgetătură,* şi de *muşcătură şerpilor:*

DESCÂNTEC DE POCITURĂ

Păserică dalbă
Cu aripa albă!
Din peatră-ai crescut
Cu nori te-ai bătut
Trei picături din tine-au căzut.
Una de lapte, una de vin
Şi una de venin.
Cel ce-a băut laptele s-a săturat,

Cel ce-a băut vinul s-a îmbătat
Iar cel cu veninul a crăpat.
Aşa să piară pocitura din pocit,
Pân-într-o clipă să fie lecuit
Şi să rămâie ca pomul înflorit!

DESCÂNTEC DE MUŞCATUL ŞERPILOR

Sub o tufă-n poieniţă
Este-o fântâniţă
Şi-n fântână-o petricică
Rece, vineţică,
Şi sub peatră-un şerpurel
Cu dinţi de oţel.
Dinţii apuc de pele, pelea de carne, carnea de os
Şi pin trup trece un fulger veninos.
Dar cum iese dintre nori
Fulgerii strălucitori,
Aşa că iasă din os, din carne, din pele
Muşcăturile rele
De dinţi de oţel
Celui şerpurel
Ce stă sub petricică
În fântâna mică
Sub tufă sălbatică.

Cu aceste cuvinte se descântă o cofiţă nouă cu apă neîncepută, în vreme ce vrăjitoarea tulbură apa cu trei vărguţe de alun. Apoi se deşartă cofiţa descântată pe rana muşcăturei.

DESCÂNTEC DE SĂGETĂTURĂ

Plecat-au nouă fete fecioare
Pe cale, pe cărare.
Şi-ntr-o mândră vale
La mijloc de cale
Maica Domnului le-au întâlnit
Şi din carul ei de aur astfel le-au grăit:
– Unde mergeţi pe răcoare
Voi nouă fete fecioare?
– Mergem la biserica cea mare
Cu trei altare.
Ne-am luat năframele
Să ştergem icoanele,
Ne-am luat ştergarele
Să curăţim stranele,
Ne-am luat măturile
Să măturăm scările.
– Voi, nouă fete fecioare
Luaţi toate câte-o floare
De sub a mele picioare
Şi vă duceţi colo-n sat
La cel bolnav săgetat,
Cu ochii să-l mângâiaţi,

Cu florile să-l ştergeţi,
De giunghieturi,
De săgetături,
Ca să rămâie curat luminat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat.

XXXVIII

Cucul

Vine cucul de trei zile
Peste văi, peste movile
Şi loc n-are să se puie,
Să cânte, focul să-şi spuie.
Pune-s-ar pe-o rămurea
Aproape de casa mea,
Să-mi tot cânte, cânte-n faţă,
Şi seara şi dimineaţă.
De-ar fi cucul voinicel,
Mi l-aş prinde argăţel
Şi cămeşi subţiri i-aş toarce
Şi l-aş purta cum îi place.
De-ar fi cucul un viteaz,
El mi-ar trece de necaz;

Dar e cucul păsărea,
El cântă pe rămurea
Şi zboară pe unde vrea,
Nu-i pasă de jalea mea!

XXXIX

Altul

Unde-aud cucul cântând
Şi mierlele şuierând
Nu mă ştiu om pe pământ!
Eu zic cucului să tacă,
El se suie sus pe cracă
Şi tot cântă de mă seacă.
Iar mai gios pe-o rămurea
Cântă şi o turturea
Tristă ca inima mea.
Cucul zice de pornire,
Turturica de jălire
Ş-al meu suflet de peire!

XL

Trandafirul

Am iubit un trandafir;
Duşmanii l-au pus la bir!
Nu l-au pus ca pe-un copil
Şi l-au pus ca pe-un mazil.
El de frică s-au răznit
Şi s-a dus la haiducit.
S-a dus, nene, m-a lăsat,
La toţi pare bine-n sat,
Numai mie-mi pare rău
C-a fost puişorul meu.
Dar m-oi duce şi eu, duce
Unde-i drumul în răscruce,
Trandafirul să-l găsesc
Şi de sânu-mi să-l lipesc,
Că de sân de s-a lipi,
El mai bine-a înflori
Şi şi-a plăti birul său
Vărsând rouă-n sânul meu!

XLI

Mormântul

Fost-am pe unde-am iubit,
Pe mândruliţa n-am găsit
Şi m-am lăsat după vânt
Şi am dat de un mormânt.
Vântu-mpregiur suspina,
Iarba-ncet se clătina.
Sărăcuţ, amar de mine!
De-aş simţi moartea că vine
Aş lăsa ca giurământ
Să mă-ngroape-n cel mormânt!

XLII

Drum la deal...

Drum la deal şi drum la vale!
Îmi fac veacul tot pe cale,
N-am în lume sărbătoare
Nici n-am partea mea la soare.

Bat-o crucea ursitoare
Care m-a ursit pe mine
Să n-am nicio zi cu bine!
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea-n codri mă apucă,
Copacilor sunt nălucă!
Ochii-mi nu se mai usucă!
Unde merg, în orice parte
Dragostele-mi sunt deşarte.
Aolică, lică floare!
De n-ai fi fărmecătoare,
Nu m-ai abate din cale
Să calc pe urmele tale!

XLIII

Floricică-n foi albastră

Floricică-n foi albastră!
Păcat de dragostea noastră
Că e lumea rea şi hoaţă,
Îmblă-n faţă să ne-o scoaţă.
Toţi strig şi fac gură largă

Dragostea ca să ne-o spargă,
Of! draga mea-n lume una
Mai frumoasă decât luna
Cu feţişoara ca crinul
Şi cu ochii ca seninul,
Din mână dacă m-ai perde
Cine o să te desmierde?
Cine-o să-mi apuce locul
Să-şi fericească norocul?

XLIV

Aolică, daolică

Aolică, daolică!
Mult mi-e drăguliţa mică!
Aş lăsa-o de-ar mai creşte,
Dorul crunt mă pridideşte.
Ah! fetiţă, fetişoară!
Creşte, fă-te mărişoară,
Să trăim cât avem viaţă
Cu iubire şi dulceaţă;
Să trăim cât a vrea sfântul,
Să ne desparţă pământul!

XLV

Fratele răzneț

Aoleo, frate răzneț!
Ce ne treci ca un drumeț
Și nu vii să ne mai vezi?
Ori ne știi morți între vii
Pe la noi de nu mai vii?
Ori ceva te-a amărât
Într-atât de ne-ai urât?
Ce ți-am făcut să ne uiți.
La noi să nu te mai uiți?
Ce te-a tras să te răzneşti
Și să nu ne mai iubești?
Vină, vin' încai acum,
Te mai abate din drum,
Că de când mi te-ai răznit
Și la noi n-ai mai venit,
Potecele îți privesc,
Urmele ți le jălesc,
Că pe unde tu călcai
Când veneai și când plecai,
Eu mereu le măturam
Și cu flori le presăram,
Iar acum de când nu vii,
Au crescut tot bălării,

Că de când m-ai părăsit
Cărările au înverzit,
Sufletu-mi s-a amărât,
Fața mi s-a vestejit,
Soarele s-a înnegrit.

XLVI

Bolnavul

Scoală, sufletele, scoală,
Scoală să vedem ce boală,
Ce boală te împresoară,
Te doboară, te omoară?
Scoală, un cuvânt îmi spune,
Nu tăcea, nu mă răpune,
Că de când nu-ți este bine
Nu te-ai mai uitat la mine;
Ci te uită, dragul meu,
Să privești cum te plâng eu,
Cum te bocesc, cum te plâng,
Și de jale cum mă frâng!

XLVII

Despărţirea

Unde te duci bărbăţele
Şi cui mă laşi sufleţele?
Cum de nu te-nduri de mine
Şi laşi să plâng după tine?
Te întoarce şi te uită
Ca să-mi vezi jalea cea multă.
Vai! nu mai pot, cad pe cale,
Mă sfârşesc amar de jale.
Stăi drăguţul meu cel dulce,
Stăi, nu grăbi de-a te duce;
Stăi, ori mă ie şi pe mine,
Să fiu la un loc cu tine!

XLVIII

Sună petricica-n vale

Frunză verde de alună,
Sună, sună şi răsună,
Sună petricica-n vale
Răsturnându-se pe cale.

Mândra mea plânge cu jale:
Frunză verde de sulfină,
Plânge mândra şi suspină,
Că pe deal, pe colnicele
Şi-a perdut sărmana lele
Dragostele tinerele.
Frunză verde de alună,
Duce-se lelea nebună
Blăstemând iarba şi pirul
Şi căutând-o cu firul
Să-şi găsească trandafirul:
Frunză verde de susai,
Leleo, nu mai zice vai,
Din ochi lacrimi nu mai stoarce
Că ce zboară nu se-ntoarce,
Firul rupt nu se mai toarce.

XLIX

Oltul

Oltule, Olteţule!
Seca-ţi-ar pâraiele,
Să crească dudaiele,
Să trec cu picioarele.

Oltule, râu blăstemat,
Ce vii aşa tulburat,
Şi te răpezi ca un zmeu
De-mi opreşti pe Niţul meu?
Schimbă-ţi, schimbă-ţi apele,
Slăbeşte-ţi vârtejele,
Să-ţi văd petricelele;
Când trec fetişoarele,
Să le speli picioarele.
Iaca Neica, nu e Neica,
Nu e Neica, plânge Leica!
Dacă mi-ar fi fost Neicuţa
L-ar fi cunoscut Leicuţa!
Vântule, du-te de-i spune
Că zăbavele nu-s bune,
Că Leicuţa-i duce dorul
Şi i-a-nţelenit ogorul!
Vino, Niţule, băiete,
Ce faci puica să te-aştepte?
Busuiocul a-nnegrit
Rozmarinu-a-ngălbinit.
Leica plânge, tot jăleşte
Şi ca ei se vesteşte!

L

Doina oltenească

(A Jianului)

Frunză verde măr creţesc;
Stau în drum să mă gândesc
Ce s-apuc, ce să muncesc,
Pânea să-mi agonisesc,
Copilaşii să-mi hrănesc?
Cum şedeam pe gânduri dus
Mă uitai spre munte-n sus
Şi mă luai spre apus.
Când pe munte mă urcai
Roată-n giuru-mi mă uitai.
Mă uitai în gios spre lunci,
Văzui oameni, muieri, prunci
Cu plugurile la munci.
Ei brăzduiau tot mereu,
Numai pluguleţul meu
L-a-nţelenit Dumnezeu.
Că doi boi ce-i avusei
De vremi rele-i răpusei
Şi de sapă rămăsei.
Tot avutul din bordei
Mi-e pe vatră un cotei
Ş-un tăciune stins de tei

Şi cenuşă-ntr-un ulei,
Am îmblat, am alergat,
M-am milcuit, m-am rugat
De sărac şi de bogat;
Nici că-n seamă m-au băgat!
Am cerut boi într-un ceas
Ca să-mi ar şi eu de-un pas,
Nevoiei să nu mă las,
Dar milă n-a mai rămas!
Atunci mă-ntorsei şi eu
Şi zisei în gândul meu:
„Dare-ar bunul Dumnezeu
Să îmble şi plugul meu!
Din baltag să-mi fac eu plug,
Pistoalele să le-ngiug,
Ca să brăzduiesc ales
Unde-a fi crângul mai des;
Să trag brazda dracului
Chiar din culmea dealului
Pân' în capul satului,
Drept uşa bogatului
Şi prispa fârtatului."

LI

Alta

Mult mi-e dor şi mult mi-e sete
Să văd frunza-n codru verde,
Să mai strâng vreo şapte cete!
Primăvară, muma noastră,
Suflă bruma din fereastră
Şi zăpada de pe coastă,
Să văd iar verzind în cale,
Să mă las iar în cea vale.
Cu-o pereche de pistoale.
Frunza-n codru cât se ţine
Toţi voinicii trăiesc bine
Iară frunza dacă-l lasă
Toţi voinicii merg pe-acasă
Şi la para focului
Zac de dorul codrului!
Frunză verde de susai,
De-ar veni luna lui mai
Să-mi aud ceriul tunând
Să văd norii fulgerând
Ierbuliţa-n şesuri dând,
Să mai văd focuri pe-afară,
Copilaşi cu pelea goală,
Cai în câmpuri nechezând
Şi voinici pe plai suind.

LII

Alta

Lumea-ntreagă ocolii,
Ce căutai, nu găsii.
Căutai şir de mărgele
Să-l aduc mândruţei mele.
Dar cine cât mă videa,
Averile-şi ascundea.
Puiculiţă fa, Marie,
Hai cu mine-n haiducie;
Ce-oi câştiga ţi-oi da ţie,
Ţi-oi anina doi cercei,
Doi cercei de brebenei,
Să tragă ochii la ei,
Şi pe sânu-ţi, drept mărgele,
Oi lipi buzele mele
Să-ţi pară că-s rubiele.

LIII

Alta

În noaptea Sântei-Mării
S-au vorbit vro trei copii

S-apuce-n codrul de tei
Să cerce de-s voinicei.
Pe unu-l chema Ciocan
Ş-avea-n mână-un buzdugan.
Pe al doile Busuioc
Şi ţinea potera-n loc.
Iar eu mă numeam Mihai
Şi săream pe şepte cai
De striga Craiova vai!
Şepte ani am haiducit,
Pe ciocoi am îngrozit,
Dar pe când ne luptam noi
Au perit doi într-o gioi
Ş-am rămas eu singurel
Ca pe câmp un stejărel.
Singurel eu am rămas
Dar de codru nu mă las!

LIII (bis)

Alta

Frunzuliţă iarbă neagră,
Taica, maica tot mă-ntreabă
Care muncă-mi e mai dragă?
Munca cea de haiducie,

Pistoale de Veneţie
Şi cal bun de călărie.
Geaba beu, geaba mănânc,
Geaba mijlocul îmi strâng,
Dacă n-am arma să-ncing
Şi cal bun să mi-l înching.
Voinicelul nearmat
E ca ştiuca pe uscat,
Voinicelul fără cal
E ca peştele pe mal
Şi ca mărul lângă drum,
N-are pace nicidecum,
Câţi trec îl zburătăiesc
Şi de crângi îl sărăcesc,
Dar voinicul înarmat
Şi pe-un zmeu încălecat,
Drăgălaş e şi frumos
Ca luceafăr luminos.

LIV

Olteanul

Astă vară am vărat
Colo-n muntele cel nalt,

Cu luna, cu soarele
Şi cu căprioarele,
Că din naştere-s muntean
Iar din botez sunt oltean.
Căprioare sorioare,
Sculaţi în două picioare
Roadeţi poala codrului
Să văd matca Oltului.
Oltule! pe malul tău
Crească-ar iarbă şi dudău
Ca să pască murgul meu.
Oltule! câne spurcat,
Ce vii mare tulburat
Şi cu sânge-amestecat?
Aduci plăghii şi butuci
Şi căpestre de cai murgi
Şi chiar trupuri de haiduci!
Oltule! râu blăstemat!
N-avuşi grijă de păcat
Să-nghiţi trupuri de voinici
Care-au haiducit pe-aici?
Seca-ţi-ar izvoarele
Şi toate pâraiele
Să-ţi rămâie petrele,
Să le calce fetele,
Că tu n-ai ţinut cu noi
Şi te-ai vândut la ciocoi!
Pe-unde-a trecut luntrea,

Înălță-se pulberea,
C-ai fost rău la oltenași
Ș-ai fost bun de poterași.
Oltenași ai înghițit,
Poterași ai răcorit!

LV

Mehedințeanul

Frunză verde magheran,
Voinicel mehedințean,
Sunt născut pe frunzi de fag
Ca să fiu la lume drag.
Și-s scăldat de mic în Olt,
Să mă fac viteaz de tot,
Și-s frecat cu busuioc
Să am zile cu noroc.
După ce am mai crescut,
Din ochi maica m-a perdut,
C-am fugit de la părinți
Tot în munți, la Mehedinți,
Apoi m-am lăsat în vale
Cu trei rânduri de pistoale
Ș-am agiuns un voinicel

Cu inima de oţel.
Aoleo! cu foc de dor!
Veni-va badea Tudor
Să mai strângă din păduri
Cete mândre de panduri
Ca s-alunge de la noi
Şi pe greci şi pe ciocoi.
Frunză verde păducel,
Cine-a merge după el?
Un şoiman mehedinţel
Care ştie să chitească,
Rândurica s-o lovească,
Şi mai ştie de călare
Să se lupte-n fuga mare,
Şi mai ştie să înoate
Vâslind Dunărea din coate.
Aoleo! mă arde focul
Ca să-mi cerc şi eu norocul,
Aoleo! de rău, de bine
Ţipă sufletul în mine!

NOTE

18. Veni-va badea Tudor

În Valahia mică, peste Olt, mulţi cred că Tudor Vladimirescu, şeful Pandurimei de la 1821, n-a murit, şi îl aşteaptă să se întoarcă la munţi, ca să mai organizeze o nouă goană de greci şi de ciocoi vânduţi la străini.

DOINE DIN ARDEAL

LVI

Catana

Munte, munte, peatră seacă!
Lasă voinicii să treacă,
Să treacă la ciobănie,
Să scape de cătănie,
Decât catană la rând
Mai bine-n codru flămând,
Decât catană-n şireag
Mai bine-n codru pribeag.
Decât la străini catană
Mai bine la oi cu pană!
N-ar avea loc şi pomană
Cine m-au făcut catană.
Mi-ai dat haine mohorâte
Cum îs mie mai urâte,
Şi mi-au tăiat pletele
De mă râde fetele.

Românaş, sărman de eu!
Căci au fost norocul meu
Să mă văd cu arma-n mână
În loc să petrec la stână,
Zioa ca să mulg la oi.
Noaptea să sun din cimpoi.
Eu voios aş cătăni
La străini de n-aş robi,
Eu voios aş fi catană
Dac-ar fi oaste romană.
Dar decât să fiu la nemţi,
Mai bine să mor în tremţi;
Decât să fiu la husari
Mai bine-n furci de stejari!

LVII

Dorul de ţară

Plânge-mă, mamă, cu dor
Că ţi-am fost voinic fecior,
Şi de grijă ţi-am purtat,
Ogorul ţi l-am lucrat.
Iar de când m-am cătănit
Viaţa mi s-a otrăvit.
Că tânjesc în ţări străine

Şi tot plâng gândind la tine.
Mult mi-e dor, mămucă, dor
De cel codru frăţior
Şi de stâna cea de oi
Şi de cântic de cimpoi!
Mult mi-e dor, mămuca mea,
De cea mândră viorea
Care mă iubeam cu ea!
Mult mi-e dorul nempăcat
Şi mă-ndeamnă la păcat,
Să mă las de cătănie
Şi să fug la ciobănie
Ori ce-a fi cu mine, fie!

NOTE

Dorul de ţară

Nostalgia! Vezi nota 12 din balada *Novac şi Corbul.*

LVIII

Împărate, împărate

Împărate, împărate!
Răspunde-mi tu cu dreptate
Unde duci catanele?
Iar la foc sărmanele?

Nu le duce aşa tare
Că se strică la picioare.
Îs catane tinerele,
Nu-s dedaţi la drumuri grele.
Împărate, împărate!
Lasă-te, nu te mai bate;
De când focul ai pornit,
Mulţi voinici s-au prăpădit,
Fete multe au bătrânit
Ş-alt nimic n-ai isprăvit!

LIX

Cucul

Perit-ai fi, pui de cuc!
Tu mi-ai cântat să mă duc.
Mi-ai cântat mie de cale
Şi mândrei de lungă jale!
Eu m-am dus din ţară-n ţară
Tot cu inima amară.
Am îmblat din sate-n sate
Tot cu puşca grea în spate.
Ea mi-a ros umerile,
Sabia şoldurile,
Cât de-abie mă ţin pe loc
Şi n-am parte de noroc.

LX

Altul

Cântă puiul cucului
Pe coarnele plugului.
Cântă-o mierlă pe teleagă
Şi de mine se tot leagă.
Cucul zice, mierla zice:
„Nu-ţi bea banii, măi voinice,
Că-ţi e carul fărâmat
Şi plugul neferecat
Şi pământul nelucrat!"
Cucule, jivină rea!
Nu purta de grija mea;
Mierluşcă, pasere sură,
Nu-mi tot bănui din gură
C-oi veni cam tulburat
Şi-oi cădea într-un păcat,
Şi voi sparge cuibuşorul
Şi voi rupe pliscuşorul.

LXI

Altul

Cântă puiul cucului
Pe crucea molidvului.
„Cucule, vin' lângă mine
Că mă giur să te ţin bine
Cu vin dulce strecurat,
Cu pâne de grâu curat.
– Eu mai bine m-oi ţinea
Cu hrana ce mi-a plăcea,
Ş-oi zbura pe unde-oi vrea.
Oi mânca frunze de fag
Ş-oi cânta lumei de drag.
Oi bea apă din izvor
Ş-oi cânta lumei de dor."

LXII

Dorul

Vine dorul despre seară;
Despre ziori el vine iară
Şi-mi grăieşte şi mă-ntreabă
De ce sunt cu faţa slabă?

Eu zic dorului cu jale
C-am iubit fără de cale,
Eu zic dorului plângând
C-am iubit fără de rând.
Dorul râde şi se duce,
Bate-mi-l-ar sfânta cruce!
De-ar fi dorul vânzător
Şi badea cumpărător,
Eu pe dorul vinde-l-aş
Pe Badea cumpăra-l-aş
Ca să-mi fie de-agiutor,
Să mă apere de dor.

LXIII

Fata ardeleancă

Cât e Ţara Ungurească,
Cât e Ţara Românească,
Nu e floare pământeancă
Ca fetiţa ardeleancă!
Ea-i năltuţă, mlădioară,
Ca o verde trestioară,
Şi-i frumoasă, vorbitoare
Şi de suflet iubitoare.
Când văd sânu-i rotunzior

Mă agiunge foc de dor;
Când văd păru-i de mătasă,
Cumplit dorul mă apasă;
Când văd faţa-i rumioară,
Dorul aprig mă omoară.
Iar când trece şi zâmbeşte,
Câmpu-n faţă-i înfloreşte
Şi când ea se prinde-n gioc,
Se tot leagănă în loc
Şi-n feciori aruncă foc.

NOTE

10. Mă agiunge foc de dor

Vezi nota 28 din balada *Blăstemul.*

LXIV

Dusu-s-au bădiţa

Dusu-s-au bădiţa, dus
Pe valea Bistriţii-n sus.
El s-au dus ca să găsească,
Pofta lui să-şi împlinească,
Două vaci cu coarne largi
Şi copile care-s dragi;

Două oi ţigăi, bârsane
Şi copile năzdrăvane.
Dar el oricât ar îmbla.
Ca mine nici c-a afla
Oiţică blândişoară
Şi nevastă bălăioară.

LXV

Mândra Liţa

Frunză verde alunică,
Am avut o mândră mică
Ş-am lăsat-o să mai crească
Minte-n cap să dobândească.
Dar de când o am lăsat,
Au crescut, s-au măritat.
Vai de mine! ce păcat!
Mi-ar fi, nu mi-ar fi bănat
Dacă s-ar fi măritat
De aici al treile sat,
Dar ea s-a făcut mireasă
De la noi a treia casă.
Ies afară, o zăresc
Şi de zile mă sfârşesc.

Intru-n casă, o aud
Şi m-apucă dorul crud.
Vai! mămucă iubitoare
Inimioara rău mă doare,
Şi tu nu-mi dai vindecare
Ci-mi tot zici că lumea-i mare
Şi că-n lume-s fete multe
Care-ar vrea să mă asculte
Şi să facă tot ce vreu
Ca s-aline dorul meu.
Ah! mămucă draga mea!
Nu pricepi tu ce aş vrea!
Eşti bătrână şi nu crezi!
Lumea-i largă şi nu vezi
Că din sută şi din mie
Numai una-mi place mie.
Ceru-i mare, stele-s multe
Şi mai mari şi mai mărunte,
Dar cât sunt de luminoase
Nu-s ca Liţa de frumoase!

LXVI

Iubirile

Dragele iubirile
Cântă ca păsările

În toate colţurile
Şi pin lunci şi pin câmpii
Şi pin munţii cei pustii;
Iubirile care-s mari
Stau la drumuri ca tâlhari,
Iubirile care-s mici
Se aţin pe la potici.
Trec pin tină, nu se-ntină,
De voinici tineri s-anină.
Dau pin apă, nu se-neacă,
De copile se tot leagă.
Trec pin foc, nu se topesc
Ci mai tare-încă hoţesc!

LXVII

Hâtrul bătrân

Floricică, floricea!
Când eram pe vremea mea
Câte trei mândre aveam,
Cu tustrele mă iubeam;
Una-n deal şi una-n vale,
Una la mijloc de cale.
Iar de când m-am bătrânit,

Fetele m-au părăsit,
Sui în deal, cine mă cheamă?
Moartea care-mi cere seamă.
Dar în vale, cine-mi râde?
Moartea care mă cuprinde.
Pomul dacă-mbătrâneşte
Pune-i paie de-l pârleşte.
Omul dac-a-mbătrânit.
Fă-i secriu de odihnit.
Vai de dânsul! vai de el!
Când e omul tinerel,
Lesne-i vine a gândi
Cât pământul c-a trăi;
Şi zilele omului
Sunt ca floarea câmpului.
Dimineaţa înfloreşte,
Peste zi se vestejeşte
Şi spre seară nu mai este!

LXVIII

Fratele

(Călugăr)

Vai de mine, amar de mine!
Fugit-am, mândro, de tine,

De trei luni şi de trei zile
Să găsesc pace şi mile,
Că tu rău m-ai fărmecat
Cu trei paie de la pat,
Cu o schiţă din portiţă
Şi cu fire din cosiţă.
Mă dusei la monastire,
Pusei mâna pe psaltire
Şi citii câteva file
Să mai uit cele copile.
Dar ce-oi face ca să scap
În nevoie să nu-ncap?
Că drumul ce-am apucat
Mă duce drept la păcat.
Drăguliţă, eu văd bine
Că nu am să scap de tine.
Fă-te-ncalte-o monastire,
Şi-mi dă gura de cetire,
Şi mă lasă să mă-nchin
La icoanele-ţi din sân.

NOTE

8. Şi cu fire din cosiţă

Românul zice că nu e mai tare legătură decât aceea făcută cu fire de păr femeiesc.

LXIX

Omul, urât

Vai de mine! ce m-oi face?
Ce iubesc mamei nu-i place.
De-ar plăcea mamei ca mie
Duce-m-aş la cununie,
Şi m-aş duce ca vântul
Când spulberă pământul;
Iar de-a fi să mă mărit
Cu omul ce-mi e urât,
Duce-m-aş iar ca vântul
Ca să-mi aflu mormântul.
Decât cu urâtu-n casă
Mai bine cu boala-n oasă.
Din boală vraciul te scoate
Iară din urât nu poate,
Că urâtul n-are vad
Decât scândura de brad,
Urâtul n-are sfârşinţă
Decât cu trei coţi de pânză!

NOTE

18. Decât cu trei coţi de pânză

Pânza cu care se învelește mortul când se așează în sicriu.

LXX

Nevasta

La mama pe când eram,
De lucram, de nu lucram,
Mamei tot dragă eram.
Iar de când m-am măritat
Niciun bine n-am aflat.
De cu zioa mătur casa,
Aprind focul, gătesc masa,
Aduc apă din fântână
Şi furca n-o las din mână.
Lau copilul, îi dau ţâţă
Şi mulg vaca la portiţă.
Tacă-ţi gura, măi bărbate,
Că, zău, cugetul îmi bate
Din străin să-mi fac un frate
Ca să-mi cate de dreptate.

NOTE

Nevasta

Un călător străin zice în relaţia voiajului său prin ţările noastre că nu cunoaşte pe lume femei mai harnice ca nevestele române; şi în adevăr, dacă vom ţinea seamă de tot lucrul ce-l fac ele, afară de lucrul pământului, vom împărtăşi lesne opinia călătorului străin.

Nevasta romîncă ţine casa, creşte copiii, face de mîncat bărbatului şi îl duce la cîmp în orice depărtare s-ar găsi, mulge vaca, îngrijeşte de grădină, de vite, de paseri etc. ţese pînza trebuitoare pentru îmbrăcămintea familiei, strînge cânipa, o topeşte, o bate, o preface în cîlţi, o toarce, o ţese; apoi pînza o ghileşte etc. şi în vremea asta, ea mai face şi boierescul, seceră, prăşeşte cu copilul ei de ţâţă alături. Copilaşul e ascuns sub o tufă de brusture, la răcoare, şi plînge; mama lui aleargă de-l hrăneşte, apoi iar se apucă de lucru în cîmp sub arşiţa soarelui. Şi cu toate aceste nevestele romînce sunt vesele, glumeţe şi totdeauna gata la orice treabă. Soiul lor este frumos, însă frumuseţile lor se pierd de timpuriu din cauza lucrului greu al pămîntului.

LXXI

Nevasta bolnavă

Plugurile intră-n sat,
Nevestele zac în pat.
Mă dusei la mine-acasă,
La nevasta-mi cea frumoasă
Ca să prind un sărutat,
Ea-mi zice: „De eşti bărbat
Şi ai suflet cu durere
Adă-mi o cupă de miere
Şi-mi adă-o cupă de vin

Durerea să mi-o alin.
Ie şi cea sită din cui
Şi farină din budui
Şi-mi fă uite-o turtă lată
Să nu-ncapă pe lopată.
Ah! drăguţ bărbatul meu,
Să faci cum ţi-oi zice eu.
Cânipa mi-am semănat
Dar când fu pe adunat,
Boala-n trupu-mi a intrat!
Îs bolnavă şi mai moartă,
Cânipa cade de coaptă,
Ie tu coasa de-o coseşte,
De boală mă mântueşte,
Şi ie grebla de-o adună,
Şi de boală mă răzbună."
Vin cu miere i-am adus,
La cânipă eu m-am dus
Dar nimic n-am agiutat
Că nevasta m-a lăsat
Ş-a luat, luat cu ea
Sărmana inima mea!
Asta-i lumea, ard-o focul!
Când chiteşti să cerci norocul,
Nici că-n lume-i afli locul!

LXXII

Alta

Arză-te focul răchită
Că eşti neagră şi pârlită.
Şi nu eşti încă-nfrunzită,
Ca să-mi fac curea la flintă
Din coaja ta nedubită;
Să-mi o spânzur la spinare
Şi s-apuc în codrul mare
Pe când mugurul răsare.
Mugurul a răsărit,
Mie timpul mi-a venit
În codru de haiducit!

LXXIV

Alta

Mândră mămucă-am avut,
Frumos copil a făcut,
M-a-nfăşat cu flori de munte
Ca s-agiung viteaz de frunte,
Gura toţi să mi-o asculte,

Mândrele să mi-o sărute.
Zi-le maică, să se strângă
Ca oiţele la strungă,
Mie-acum că mi-a venit,
Mi-a venit timp de iubit.
Strigu-n capul satului
Pe fata fârtatului.
Mândra vine alergând,
Eu îi zic cu glasul blând:
„Copiliţă, Liţă, fa
Mai dat-ai gură cuiva?"
Ea prinse a se giura:
„Să mă bată anaftema
De-am mai dat gură cuiva
Afară de dumneata!"
Iar de dreaptă ce era,
Soarele se noura.
De-atunci, vere-am pribegit
Şi m-am dus la haiducit.
Că-mi e sufletul amar
Şi-mi e traiul în zadar!
Vai de mine şi de mine!
Nu mai ştiu ce-i rău, ce-i bine.
De când mama m-a făcut
Tot pân codri am şezut
Şi lumea n-am mai văzut
Decât numai soarele,
Decât căprioarele.

Căprioară a codrului
Du-mă-n valea Oltului
Doar oi mai zări odată
Pe şerpoaica cea de fată
Care-amar m-a înşelat
Şi în codri m-a băgat!

LXXV

Alta

– Eu, vere, te-aş întreba
Dacă nu te-ai supăra,
Cu ce hrană te hrăneşti
De nici vara nu munceşti,
Nici iarna nu îmblăteşti?
– Nu ştiu, vere, spune-ţi-oi
Ori o palmă trage-ţi-oi.
Când e vară, primăvară
Ieu cu mine merinzioară
Şi mă sui pe plai la munte
Unde-s oile mai multe.
Merg la stâne, le petrec
Şi de acolo încă plec
Gios pe valea Oltului,

La steava ungurului,
Să mă rog la Dumnezeu
Să facă pe gândul meu,
Să deie ploaie cu soare
Ce îndeamnă la culcare,
Să adoarmă stevarii,
Să le fur armasarii.
Apoi singur îmi fac parte,
Aleg steava-n giumătate
Şi mă duc, vere-ntr-o ducă
De se pare că-s nălucă
Drept la târg, la Brancoveţ
Unde-s caii mai cu preţ.
Iepele care-s cu mânzi
Fac cincisute de florinzi,
Iar de soi moldovenesc
Cu galbini se cântăresc.
Apoi, vere, încă plec
La Aniţa de petrec
Viaţă bună-ndestulată
Cât mi-e punga nesecată,
Şi petrec într-o-ntinsoare
Tot la umbră, la răcoare,
Cu trupul pe frunzi căzute,
Cu gura la cep de bute
De-aud vinul gâlgâind
Şi mândruţele-alergând
Ca să le sărut pe rând.

LXXVI

Haiducul rănit

Pe cel deal îndelungat
Suie-se-un car ferecat
C-un haiduc de el legat.
Iar aproapea carului
E mama haiducului,
Mama plânge şi iar plânge,
Şterge ranele de sânge
Şi tot zice la cei boi:
„Rogu-mă, plângând, de voi
Duceţi caru-ncetişor
Că-i rănit bietul fecior!"
Boii mersu-şi legăna
Iar voinicul suspina:
„Du-te, mamă, cu norocul
Şi mă lasă-aici cu focul,
Că de-acum nici mama poate
Să mă scape de la moarte!
Cât am fost eu neatins
Multe curse am învins,
Mulţi săcui am secerat
Ca să-mi fac pământ curat,
Dar acum mi-a venit rândul
Să mă duc şi eu ca gândul,

Să mă duc din acest loc
Unde-i robota de foc!"

LXXVII

Voinicul Bucovii

Sus, la crâşma Sucevii
Beau voinicii Bucovii,
Iată că vine călare
Udrea căpitanul mare
Şi le zice: „Dragii mei!
Hai să ne-mpărţim în trei
Şi în patru, şi în cinci,
Apoi să-ncălţăm opinci.
Iarna grea ne năpădeşte,
Frunza-n codru se răreşte,
Hai să coborâm în ţară
Pân' la mândra primăvară,
Ca să-mblăcim la secară
Şi ca să tăiem la fagi,
Fagi subţiri de hadaragi.
Iar cum a-nverzi pe-afară
Om ieşi la codru iară
În capătul lanului,
În calea armeanului".

LXXVIII

Vrăbiuţa

Vrăbiuţă de pe deal
Zbori degrabă în Ardeal
Şi te-ntoarce de îmi spune
Ori veşti rele, ori veşti bune.
Du-te, vezi dacă mai sunt
Fraţi de-ai mei pe-acest pământ
S-au dacă i-a omorât
Ungureanul cel urât!
De-or fi vii, să mă răped
Într-o fugă ca să-i văd.
De-or fi morţi, să mi-i răzbun
Cu-o măciucă de alun
Ce-i bună de descântat
Şi morţii de răzbunat.

LXXIX

Florea Şchiopan

A perit Florea Şchiopan
De-o mână de ungurean,

Dar pân-a nu fi perit
Unguri mulţi el a stârpit.
Cântaţi păsărele-n pom
De jalea bietului om.
Plânge-l nevastă rămasă,
C-aţi ţinut frumoasă casă.
Plângeţi-l şi voi opt boi
Căci îmblă străini cu voi,
Pe deasupra de oraş
A zburat un porumbaş
Urmărit de alţi doi, trei
Ce tot plâng ca vai de ei,
Că sunt căinici copilaşi
Copilaşi de-ai lui rămaşi!

HORE

NOTE

Românii sunt foarte amatori de gioc şi au deosebite danţuri caracteristice, precum: *danţul de brâu* sau *mocăneasca, corăbieasca, ungureasca, ruseasca, olteneasca, ţiitura* sau *ca la uşa cortului* (acesta mai cu seamă îl gioacă ţiganii) şi în sfârşit *danţul căluşăilor* şi *hora.*

Hora este cea mai vechie şi cea mai naţională din toate. Ea-i simbolul Unirei, a dării de mână, într-o singură familie, şi se reproduce în zilele noastre întocmai ca acele coruri ce se văd săpate pe marmora capiştelor antice.

Hore se numesc şi ariile ce împreunează danţul, precum şi versurile ce sunt improvizate în vremea giocului. Caracterul lor e vesel, glumeţ şi mai adesea iubitor. Ele sunt cântate de lăutarii ce stau în mijlocul horei, sau chiar de dănţuitori când sunt transportaţi de plăcere. Unele sunt scurte de patru, şease sau opt versuri, şi exprimă sau vreo izbucnire a inimei, sau vreo cugetare glumeaţă, precum de pildă:

Câte e omul de bătrân
Tot ar mânca măr din sân!

sau

Sub potcoava cizmei mele
Şede dracul ş-o muiere
Şi mă-nvaţă-a face rele.

Horele de la numărul I până la numărul XXIII sunt din Moldova.

Acele de la numărul XXIII până la numărul XXXVII sunt din Valahia.

Acele de la numărul XXXVII până la numărul L sunt din Transilvania.

HORE DIN MOLDOVA

I

Ileana

Hai, Ileană, la poiană
Ileană, Ileană!
Să săpăm o buruiană
Ileană, Ileană!
Buruiana macului
Ileană, Ileană!
Ca s-o dăm bărbatului
Ileană, Ileană!
Să doarmă, doarmă dus
Pân'ce soarele-a fi sus
Şi să doarmă somnoros
Pân'ce soarele a fi gios,
Ileană, Ileană!

.....

– Cum n-aş merge-n poieniţă

Bădiță, bădiță!
Dar nu pot după vroință,
Bădiță, bădiță!
Că bărbatul rău mă teme,
Nici de-un pas el nu-mi dă vreme.
Mai stăi, stăi pân' s-a culca
Și cocoșul a cânta,
De la sânu-i c-oi scăpa,
Buruiana c-om săpa
Și-i vom pune-o-n locul meu
Ca să doarmă somnul greu,
Bădiță, bădiță!

II

Tița

Merge Tița la fântână
Tița, mândra Tița!
Cu cofița într-o mână
Tița, mândra Tița.
Și tot merge ea cântând
Floricele culegând
Floricele lepădând,
Când voinicii le-or culege

De ei dorul să se lege.
Când or da să le miroase
Să le intre doru-n oase!
Tiţo, Tiţo, copiliţă
Cu sân alb de porumbiţă,
Nu da foc inimilor,
Dă pace voinicilor,
Că tu-i da peste-un păcat
Cu marghiolul cel din sat!
Tiţa râde şi nu crede,
Dar marghiolul se repede
Şi-o urmează cât colea...
Vai de dânsa, vai de ea!
Tiţo, Tiţo, nu mai plânge,
El în braţe mi te strânge
Cu tot dorul satului,
Cu focul bărbatului!

NOTE

17. Cu marghiolul cel din sat

Marghiol însemnează un tânăr înghimpat şi vânător de inimi femeieşti. Se zice de o persoană ce e mândră de sine că se *marghioleşte*.

III

Moş bătrân

Na păcatul! ce văzui
Pe colnic, lângă Vaslui?
Fată mare, moş bătrân
Cerând fetei măr din sân!
– Fugi la naiba, ghiuj bătrân,
Nu-ţi dau nici un măr din sân.
Chiar degeaba ţi l-aş da,
Că nu ai cu ce-l muşca,
Nici eşti copil mititel
Ca să mi te gioci cu el.
– Tu n-ai minte, fata mea!
Ochii văd, inima vrea.
Copilu-i copilăros,
El aruncă mărul gios
Şi nici ştie-a-l desmierda,
Nici cu el a se giuca!

NOTE

2. Pe colnic, lângă Vaslui

Această horă se cântă şi în Valahia, însă ea începe astfel peste Milcov:

Aoleu! ce mai văzui
Colo-n deal, la Călmăţui?

IV

Frunză verde de alună

Frunză verde de alună;
Decât c-un tată ş-o mumă
Mai bine cu-o mândră bună.
Ea de vede că-ţi e rău
Îţi face leacuri mereu
Şi le-aduce-n gura ei
De-o săruţi pe când le bei.
Iar de vede că-ţi e bine,
Te strânge-n braţe la sine
De-ţi râde inima-n tine!

V

Frunză verde de piperi

„Frunză verde de piperi,
Haideţi puică-n deal la peri
Să te-ntreb ce-ai făcut ieri?
– Am dat apă la neferi;
Am dat apă de spălat,
Buze dulci de sărutat.

– Şi la mine n-ai gândit?
De păcat nu te-ai ferit?
– Decât sfântă c-un mişel,
Mai bine c-un voinicel,
Voinicul are noroc
Şi cu dânsul treci pân foc!"

VI

Frunză verde de căpşune

Frunză verde de căpşune,
Zi mă-tei să te cunune,
Că de mine eşti lăsată
Cu foc mare blăstemată!
– Însoară-te dumneata
Să văd pe cine-i lua?
De-i lua una ca mine,
Dumnezeu s-o ţie bine;
De-i lua o sluţioară
Deie Dumnezeu să moară
Să-i mănânc din colivioară;
De-i lua una frumoasă,
Dumnezeu s-o facă groasă
Să nu-ţi poată intra în casă!

NOTE

11. Să-i mănânc din colivioară

În mitologia romanilor sufletele ce aveau a trece în lumea umbrelor trebuia să împace mai întâi pe cânele Cerber, dându-i o turtă de grâu făcută cu miere. Coliva morților să face asemine cu grâu și cu miere, și dar este de presupus că ea reprezintă la românii de astăzi turta lui Cerber.

VIII

Puiușorul

Frunză verde de bujor,
Am avut un puiușor.
Pui, pui, pui, pui, pui, pui;
Vină-n cușcă să te pui.
Puiușorul a zburat
Și cu lăcrimi m-au lăsat.
Pui, pui etc.
Cum aș face ca să-l prind
Inimioara să-i aprind?
Pui, pui etc.
De aș prinde puiușorul,
Pe loc i-aș frânge piciorul,
Pui, pui, etc.

Şi i-aş face cuib în sân,
Să nu-mi mai fie hain.
Pui, pui, etc.
Vin' la sânu-mi să te pui!

IX

Rândunica

Rândunea cu albă creastă,
Nu mai bate la fereastră
Că nu-s fată şi-s nevastă.
Când eram la mama fată
Orice vream, făceam îndată,
Iar dacă m-am măritat,
Bărbăţelul m-a mustrat.
Cui e voia să iubească,
Vine-n poartă să-mi grăiască;
Nu trimeată pe altul
Că altul împle satul.
Vie singur furişat
Şi-i dau dulce sărutat,
Şi-i dau guriţă tăcută,
Să facem dragoste mută.

X

Ilenuța de la Peatra

Ilenuțo de la Peatră
Cu percica retezată
Ce-ai fărmecat lumea toată,
Vin' să te sărut o dată,
Să mă farmeci și pe mine
Ca să mă iubesc cu tine.
De ți-e bărbatul urât
La țărnă de la mormânt
Și-i presare-n așternut
Să se scoale surd și mut.
Și-i dă-n mână o vărguță
Să se apere de mâță.
Sărmanul bărbatul prost!
Bun odor la casă-a fost!
Orice vede, el nu crede,
Orice crede, el nu vede!

XI

Hora țigănească

Arde-mă și frige-mă,
Pe-un cărbune pune-mă!

De mă-i pune pe-un cărbune
Ibovnicul nu ţi-oi spune.
De mă-i pune-ntr-o frigare
Ibovnicul vină n-are!
De mă-i bate cu-o vărguţă
Peste ochi şi peste ţâţă,
Tot m-oi duce la portiţă
Să dau altuia guriţă.
De mă-i bate cu gardul,
Tot m-oi iubi cu altul!
Aşa-mi cere sufletul,
Aşa-mi este îmbletul!
Via-n vară înfloreşte
Iar în toamnă cum rodeşte,
Vine graur de-o ciupeşte.
Eu de ieri am înflorit;
Sânu-mi încă n-au rodit
Şi îl arde-un foc cumplit.

NOTE

Hora ţigănească

Vestitul poet rus Puşkin a tradus această horă din româneşte şi a introdus-o în poemul său intitulat *Ţiganii*.

XII

Barbu

„Ce caţi, Barbule, la noi?
Nu sunt fete pe la voi?
– Ba sunt, da-s cam mititele,
Nu mă pot iubi cu ele.
La voi sunt mai năltişoare
Şi pe chip mai bălăioare,
Mi le-au făcut Dumnezeu
Tocmai de pe placul meu!
– Barbule de la munteni
De-ai venit la moldoveni,
Potoale-ţi dorinţele
Şi nu-ţi perde minţile.
– Mi-oi semăna numele
Pin toate cărările
Să răsaie flori de dor
Cu miros pătrunzător.
Să le poarte fetele,
Fetele, nevestele,
Să le meargă vestele!“

XIII

Baba şi fata

Sub răchita rămurată
Şade-o babă supărată
Şi-mpregiur iarba-i uscată!
Ce-a fost verde a veştejit,
Ce-a fost dulce a amărât,
Ce-a fost vesel s-a mâhnit!
Pe sub lunca înverzită
Trece-o fată înflorită
Şi de fluturi urmărită.
Ce-a fost veşted înverzeşte,
Ce-i amar se îndulceşte,
Ce-i mâhnit se-nveseleşte.

XIV

Leliţele

Dragă-mi e leliţa-naltă
Şi la mers cam legănată.
Dragă mi-e leliţa-n gioc

Când se leagănă cu foc,
Unde-şi pune piciorul
Se aprinde mohorul.
Unde-aruncă-un ochişor
Arde sufletul de dor!
Dragă-mi e leliţa mică
Şi de trup cam gingăşică,
Că se suie pe opincă
Şi dă gura subţirică;
Câte fete cu mărgele
Toate-s drăguţele mele,
Câte fete cu bondiţă
Poartă miere pe guriţă.
Câte fete răsărite
Toate-mi par flori înflorite.
Cum aş face, cum aş drege
Că pe toate le-aş culege,
Să-mi fac traiul şi să mor
Legănat pe sânul lor!

XV

Baba şi moşneagul

„Fost-ai, leleo, când ai fost
Ş-ai rămas un lucru prost.

– Fost-ai, badeo, om voinic
Ş-ai rămas om de nimic.
– Avuşi, leleo, floricele
Ş-acum ai sbârceli la pele.
– Avuşi, badeo, ochii dârji
Ş-acum eşti cu trupu-n cârji.
– Fost-ai, leleo, cu lipici
Şi-ai rămas cu fugi de-aici.
– Fost-ai, badeo, om vioi
Ş-ai agiuns chiar un strigoi".

XVI

Fugi încolo

Fugi încolo, vină-ncoace;
Şezi binişor, nu-mi da pace.
Lasă-mi mâna, nu-mi o frânge
Ia-mă-n braţe de mă strânge.
Vrei o floare, nu-ţi dau floare,
Na-ţi guriţă-ndulcitoare.
Vrei ce vrei, eu vreu nu vreu
Şi-ţi dau tot sufletul meu!

XVII

Floarea din pârlaz

Leleo roşie la obraz,
Leliţo, leliţo fa,
Floricică din Pârlaz
Leliţo, leliţo fa,
Ce folos că eşti frumoasă
Şi la cap căpăţânoasă.
Eşti dragă flăcăilor
Ca buha găinilor.
Mândră eşti şi sprâncenată
Dar la buze cam îmflată.
Eşti ca floarea cea de nalbă
Dar împletişi coadă albă,
Strânge-ţi, leleo, buzele
Că le pişcă muştele.
Strânge-ţi lipitorile
Că se văd fasolele.

XVIII

Busuiocul

Busuioace, busuioace,
N-ai mai creşte nici te-ai coace!

– Dar de ce să nu mă coc
Că mă port fetele-n gioc.
– Trandafire, n-ai mai fi
Nici în cale-ai înflori!
– Dar de ce să nu mai fiu,
Că mă poartă lelea viu.
– Tu eşti viu, dar eu sunt mort
Şi de-abia-n lume mă port.
– Mergi în horă, saltă-n gioc
S-ai parte de busuioc,
Vin' la horă ici în şir
S-ai parte de trandafir.

XIX

Ian sui leleo...

„Ian sui, leleo-n cel măr dulce
Să vezi badea cum se duce
Cu chica nepeptinată
Cu naframa nespălată,
Cu faţa nesărutată.
– Vin bădiţă înapoi,
Mai vin' dragă pe la noi,
Chica peptina-ţi-oi,
Naframa spăla-ţi-oi,

Faţa săruta-ţi-oi".

XX

Femeia temută

Frunză verde de agude,
Strig la puica, nu m-aude;
Şi de-aude, ea s-ascunde,
Ea s-ascunde, nu-mi răspunde.
– Ba te-aud, bădiţă-aud,
Dar n-am gură să-ţi răspund,
Că-i duşmanul lângă mine
Cu două pistoale pline,
Când de când să deie-n mine.
Unu-n mine, unu-n tine;
Să deie-n noi amândoi,
În noi, săracii de noi!
C-aşa ne-au slujit norocul
Să-mpărţim amândoi focul.

XXI

Sultana

Frunză verde cardama
Sultănico, fa,
Ori tu mi-ai făcut ceva
Sultănico, fa,
De nu te mai pot uita?
Când mă uit la casa ta,
Mi se rupe inima.
Alunica-ţi de la gât
M-au aprins, m-au omorât.
Alunica-ţi de pe braţe
A să mă scoaţă din viaţă.
Leliţo cu alunei,
Nu căta la doi, la trei
Şi cată la ochii mei,
Că-s albaştri ca şi-ai tăi.
Hai, leliţă, la prisacă,
Timpul dulce să ne treacă,
Să mâncăm miere de roi,
Să ne iubim amândoi;
Să bem apă dintr-un loc
Şi să ne iubim cu foc!

XXII

Leliţa de la Munteni

Leliţo de la munteni
Leliţo, leliţo fa,
Vin colea la moldoveni,
Leliţo, leliţă fa,
Să ne prindem soţiori,
Să-nflorim ca doi bujori.
Hai în horă de-i giuca
Că eu sufletul ţi-oi da;
Tu eşti mândră la privit,
Eu voinic bun de iubit.
Piară dracul dintre noi,
Să fim una amândoi,
Tot un trup ş-un sufleţel
Ca un deget ş-un inel!

XXIII

Șepte fete

Pe mine ce m-a mâncat?
Șepte fete dintr-un sat
Ș-o nevastă cu bărbat;
Iar nevasta dracului
Mă spune bărbatului,
Mă făcu râs satului;
Și fetele m-au lăsat,
Că toate s-au măritat,
La inimă m-au secat!
Una-i Vișa, una-i Mușa,
A treilea e Brândușa,
A patrulea-i Anghelușa.
A cincilea-i Catinca,
A șaselea e Voica,
A șeptelea Ilinca.
Toate-au fost mândrele mele,

Şi cât m-am iubit cu ele,
Le-am dat salbe şi inele;
Dar cea puică de nevastă
Da cu spuză pe fereastră,
Da cu spuză să mă arză
Când treceam ca să mă vază.
Ce-a fost verde s-a uscat,
Ce-a-nflorit s-a scuturat,
Ce-am iubit, eu n-am uitat!

XXIV

Stăncuţa

La bordei cu crucea naltă,
La Stăncuţa sprâncenată
Gioacă hora încheiată,
Curge lumea fermecată.
Vinu-i bun, ocaua mare,
Beau voinicii pe secare,
Nu se-ndur ca să se ducă,
Noaptea la dânsa-i apucă.
Cine trece, se opreşte,
Cât o vede nebuneşte,

Bea vin, punga-şi cheltuieşte
Şi, zău, că nu se căieşte.
Cine vine-n patru boi
Se-ntoarnă numai cu doi;
Cine vine de călare,
Pleacă cu şaua-n spinare,
Iar pe gios oricine vine
Îşi bea tot de lângă sine
Şi se duce gol cu bine.

XXV

Mărioara

„Mărioară dintre bălţi
Cu dragostea-n patru părţi,
Na de la mine doi zloţi
Şi nu te iubi cu toţi.
– Rămâi tu cu banii tăi,
Eu cu prietenii mei.
Banii ştiu să-i cheltuiesc,
Dar pe bani nu mă iubesc."

XXVI

Domnica

Astăzi bură, mâine bură,
Leliţă, leliţă,
La Domnica-n bătătură,
Leliţă, leliţă,
Ca să crească de-o răsură
S-o puie la legătură;
Să se primenească-n ie
Şi-n rochiţă liliachie
Să placă altor şi mie.
Să puie la gât mărgele
Şi la degete inele,
Paftaluţe şi cordele
Numa-n flori şi fluturele
Şi-apoi să s-arunce-n gioc
Ca un trandafir de foc.

XXVII

Nevasta care iubeşte

Nevasta care iubeşte
Spală noaptea şi cârpeşte

Şi ziua se primineşte,
Of, of, of şi hop, hop, hop,
Of ce foc şi ce potop!
La horă dacă se prinde
Inima ei se aprinde
Şi danţul mereu întinde.
Of, of, of şi hop, hop, hop.
Of ce foc şi ce potop!
Sare, pasurile-ndeasă,
Plâng copiii, ei nu-i pasă
Nici de casă, nici de masă.
Of, of, of şi hop, hop, hop,
Of ce foc şi ce potop!
Iar bărbatul ei săracul
Cară la moară cu sacul,
Pe-amândoi lua-i-ar dracul!
Of, of, of şi hop, hop, hop,
Of ce foc şi ce potop!

XXVIII

Omule, boule

Au nu vezi unde mă duc
Omule, boule?

C-un condur şi c-un papuc
Omule, boule?
Cu papucul târşiind,
Cu condurul tropăind.
Că de când m-am măritat
Şi te-am luat de bărbat,
Nu te-ai mai trezit din prost
Şi de necaz mi-ai tot fost.
Te-am mânat să ari la plug
Cu cei patru boi la giug.
Plugu-mi lăsaşi la nevoi
Şi-mi perduşi sărmanii boi!
Apoi încă te-am mânat
Şi cu puşca la vânat.
Puşca-n două mi-o frânseşi
Şi nimic nu aduseşi.
Ţi-am dat cofa să te duci,
La puţ, apă să-mi aduci.
Căzuşi, cofa mi-o spărseşi,
Nici doagele n-aduseşi.
Te-am mânat apoi pe loc
Cu hârbul să-mi aduci foc;
Hârbul mi l-ai bucăţit,
Sprâncenile ţi-ai pârlit.
Te mânai să-mi tai un lemn
Până când să cer un semn;
Toporul l-ai năpustit,
Sub lemne ai adormit!

XXIX

Aoleo! Ce fuse asta?

Aoleo! ce fuse asta?
Lupii mi-au mâncat nevasta,
Când suiam amândoi coasta.
Trecui balta,
Luai alta.
Aoleo! ce bătăioasă!
Îmblă tot năbădăioasă;
Nici cu asta nu fac casă,
Nici cu dânsa
Nu fac strânsa.
Când îmi îmblă-n bătătură,
Chiar Rusalii parc-o fură...
Şi când dă câte o gură
Vaca fuge,
Boul muge.
Ho, balţato! na boiastră!
Staţi că nu e boala voastră,
Şi e chiar nevasta noastră,
Mi-e pereche
Nu vi-i streche!

XXX

Nevasta harnică

Iaca mândra de pe vale!
Cu rochiţa în paftale
Cum mă-ntâmpină în cale.
Of, of, of şi aoleu,
Arde sufleţelul meu!
Ea aleargă-n fuga mare,
Seceră orz de prânzare
Şi-l usucă-ntr-o căldare.
Of, of, of şi aoleu
Arde sufleţelul meu!
Până un copil să sugă,
Se asvârle ca vârlugă
Şi râşneşte tot în fugă.
Of, of, of şi aoleu,
Arde sufleţelul meu!
Într-o clipă ea frământă,
Se roşeşte, se-nfierbântă
Şi de bucurie cântă.
Of, of, of şi aoleu,
Arde sufleţelul meu!

XXXI

Nevasta bătută

Aoleu! mă-mă doare spata,
Că m-a bătut cu lopa-pata,
Sufleţelul cât colea.
Aoleo! mă-mă doare gâtul
Că m-a bătut rău urâtul.
Sufleţelul cât colea.
Aoleu! mă-mă doare mâna
Că m-a bătut cu pră-prăjina,
Sufleţelul cât colea.
Aoleu! mi-a mi-a frânt piciorul
Că m-a bătut cu to-toporul.
Sufleţelul cât colea.
Aoleu! mă-mă doare şoldul
C-a dat în mine cu-cu boldul.
Sufleţelul cât colea.
Aoleu! mă-mă doare cotul
C-a dat cu lemnul ne-netotul
Sufleţelul cât colea.
Aoleu! mă-mă doare capul
Că m-a lovit cu pro-proţapul.

XXXII

Răzbunarea nevestei

Ici e ţărână cu glod
Hop, odată, sus.
Ici e bărbatul nerod
Hop odată, sus.
Ici e tocmai unde gioc
Ca să mă alin de foc.
Ici doarme cu mâni la pept
Ş-o să gioc să mi-l deştept.
Dar de cât l-oi deştepta.
Oi giuca ş-oi tot cânta.
Dormi tu, bărbăţelul meu,
Ierte-mi-te-ar Dumnezeu!
Dormi, dormire-ai somnul lung
Că multe-am tras şi-mi agiung!

XXXIII

Decât ruda şi vecinul

Decât ruda şi vecinul
Leliţo, leliţă,

Mult mai bine cu străinul.
Leliţo, leliţă.
Ruda că te necăjeşte
Şi vecinul te vorbeşte.
Iar străinul te agiută
Şi face dragoste mută.
Decât un tată ş-o mumă
Să te certe pentr-o glumă,
Mai bine c-un bărbăţel
Dacă-i blând şi tinerel,
Că-ţi spune două, trei glume
Cum îţi e mai drag pe lume
Şi-ţi aşază-o pernioară
Pe prispă serile-afară.
Decât un bărbat urât,
Mai bine-un străin iubit.
Cât şezi cu el împreună
Nu te-nduri de vorbă bună.
Fie noaptea cât de mare,
Că tot mică ţi se pare.
Trece-n grab ca o nălucă,
Ziua-n braţe-i te apucă.

XXXIV

Dorule, odorule

Către mine te giurai,
Dorule, odorule!
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, odorule!
M-ai făcut de te crezui,
Dar cu altul te văzui;
Ş-acela-mi e frate bun,
Nu-mi vine să mă răzbun.
Poţi să-mi fii de-acum cumnată,
Că de mine eşti lăsată
Cu foc mare blestemată
Şi de mine-n veci uitată!

XXXV

Este bine, nu e bine

Este bine, nu e bine
Să iubeşti de lângă tine,
Că te vede orişicine
Şi te face de ruşine;

Ci să iubeşti mai departe;
Ducele nu sunt deşarte.
Ori şi când doru-ţi abate,
Te răpezi ca la un frate.
Barbatu-i cu bunătate
Te-ntreabă de sănătate;
Iar nevasta, de iubeşte
Se preface că boleşte,
Geme, zace, se boceşte
Şi bărbatu-şi amăgeşte.
El aleargă ş-o întreabă:
Nu ştii, soro, vreo babă
Ca s-aleagă vreo iarbă
S-o pun la foc ca să fiarbă?
Ea-i răspunde: Mergi la moară
La făina de sacară.
El se duce, ea se scoală,
Se găteşte-mbracă ţoală,
Apoi masa că aşează,
Cu neicuţa ospătează,
Şi din gură tot urează:
„Deie Dumnezeu o ploaie
Grăunţele să se moaie
Să nu poată-a măcina
Nici acasă-a se-nturna!“

XXXVI

Aolică, dodo, fa

„Aolică, dodo, fa!
Au tu mi-ai făcut ceva
De nu te mai pot uita?
– Ba, nu ți-am făcut nimic
Dar mi-e vorba cu lipic
De supun pe-orice voinic.
– Hai, mândro, pe deal în sus
C-a făcut fuseiul fus
Și nici haragi nu i-am pus."
Hai, mândro, să ne suim
Să mergem, să hărăgim,
Numai amândoi să fim.
Eu să hărăgesc din deal,
Către vale-n gios, spre mal
Și tu, mândro, către deal.
Față-n față să privim,
Ochi cu ochi să ne-ntâlnim,
Unul spre-altul să venim!

XXXVII

Zis-au badea

Zis-au badea c-a veni
Luna când a răsări.
Ies afară, luna-i sus
Badea-a venit şi s-a dus
Ies afară, luna-i gios
Badea nici că s-a întors!
Unde eşti, bădiţă frate,
De mă laşi pe aşteptate!
– Taci, leliţo, c-am venit
De cum luna s-a ivit
Şi te-aştept pe după casă
Sub răchita cea pletoasă
– De-ai venit, bine-ai venit,
Trandafirul meu iubit!
Că cu tine mă mai ieu
De-mi alin necazul greu!

XXXVIII

Arză-l focul de bărbat

Arză-l focul de bărbat!
A venit asară beat
Şi de mine s-a legat.
Eu i-am zis: Vide-te-aş mut!
Că nu eşti om priceput.
Cum te-arăţi, cum leneveşti,
De nimică nu-ngrijeşti.
N-ai închis ocoalele
Nici ai închis vitele
Ş-un buhai s-a deslegat,
Toate vitele mi-a spart,
Ş-au venit lupii în sat
Şi pe toate le-au mâncat!

XXXIX

Leliţico, draga mea

Leliţico, draga mea,
Guriţă de floricea!

Când a veni sâmbăta
Leagă de codiţa ta
Un fir galbin de mătasă
Şi mi-l scoate pe fereastră.
Când oi veni să te-aştept,
De mătasă-oi trage-ncet,
Tu pe-afară că-i ieşi
Ş-amândoi ne-om drăgosti.

XL

Însura-m-aş

Însura-m-aş, însura,
Nu ştiu soacra ce mi-a da?
Coşarca cu fusele,
Costreţul cu mâţele?
Însura-m-aş, însura,
Nu ştiu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
Rău mi-e teamă de-un păcat!
Ea mi-a cere lumea toată
Făr-a se gândi la plată

Şi mi-a cere piei de zmeu
Să-ncalţe piciorul său,
Că de capră
Lesne crapă,
Şi de oaie
Se despoaie
Şi de ţap
Îţi sare-n cap!
Aş lua-o de Bărgău,
Mă tem c-a fi lucru rău.
Oi lua o sărmăncuţă
Care poartă opincuţă
Şi cămeşă cu altiţă
Şi pe şolduri o catrinţă.

NOTE

Însura-m-aş, însura

Însurătoarele pentru români sunt un prilej de mari veselii, căci nunţile ţin mai multe zile şi bancheturile nu contenesc. Obiceiurile sunt păzite cu rigurozitate de la moşi strămoşi în asemine ceremonii de familie şi sunt foarte interesante de observat. Iată de pildă datina împeţirei cum se practică în munţii Vrancei:

Vornicelul ţiind o năframă cusută în mână, merge întovărăşit de alţi doi oameni la părinţii fetei şi zice;

„Buna vreme la cinstita Adunare! şi la cinstiţi socri mari! cum trăiţi? cum vă aflaţi?"

Socrii răspund: „Mila Domnului, ne aflăm bine; dar şi dumneavoastră sama vă daţi, pe la noi ce căutaţi?"

Vornicul se închină şi zice: „Noi cum îmblăm şi ce căutăm, sama bine ne dăm, frica nimănui nu purtăm. De unde venim ştim, şi unde mergem cunoaştem că noi suntem soli împărăteşti, oameni buni dumnezeieşti, şi avem poroncă împărătească, nime să nu ne oprească. Deci d-voastră sunteţi rugaţi bine să ne ascultaţi, când om cuvânta şi sama ne-om da; Al nostru tânăr împărat de cu seară ne-a chemat şi această poruncă ne-a dat; să strângeţi cete de voinici, cu topoare mari şi mici, ca să fac o vânătoare de paseri gălbioare, de blânde căprioare. Noi cu toţii ne-am supus, la vânătoare ne-am dus. Iar împăratul în deseară, zări o urmă uşoară de sprintenă fiară. Unii ziseră că-i urmă de pasăre de rai, să fie împăratului bună de trai. Alţii ziseră că-i urmă de zână, să fie împăratului grădină, de frumoase roduri plină. Atunci tânărul nostru împărat, în scări de aur s-a ridicat, peste mândră oaste a căutat şi a zis: Cine-a fi în stare să prindă o fiară, şi pe urma-i să se ducă, şi răspuns apoi s-aducă? Atunci noi ne-am ales şi pe loc am purces din urmă în urmă ca păstorul după turmă. Şi viind noi trei voinici, şi agiungând pe aici cu suflarea vântului, pe faţa pământului, am zărit căzând pe casă o stea mândră, luminoasă ş-am mai văzut o floricea mai mândră decât o stea, care-n flori înfloreşte, dar de rodit nu rodeşte. Împăratul nostru o vrea şi ne-a trimis după ea, ca să i-o ducem mireasă, să şi-o facă-mpărătească!"

XLI

Pe sub poale de pădure

Pe sub poale de pădure
Merg copilele la mure,
Nevestele la alune
Şi râd ca nişte nebune.
Eu m-am dus să tai nuiele
Şi pin huci am dat de ele.
Venit-a ploaie cu vânt
De le-a ţipat la pământ.
Eu am fost băiet milos
M-am lăsat cu ele gios
Şi le-am mâncat murele
Şi le-am muşcat gurele.

XLII

Fa leliţă rotiliţă

Fa leliţă rotiliţă,
Dă-mi gura peste portiţă.
– Ba, eu gura nu ţi-oi da
Că aşa tu mă-i muşca.

Drag îmi e bădica nalt
Ce sărută dismierdat.
El se pleacă de eşti mică
Şi în braţe-i te rădică,
Dar bădica mititel
Mi-e urât şi fug de el,
Că cu nasu-n brâu te-mpunge
Şi cu gura nu te-agiunge!

XLIII

Pentru mândra care-mi place

Pentru mândra care-mi place
Nici părinţii n-au ce-mi face,
Nici giudele satului,
Nici chiar domnii sfatului.
Domnii şed şi sfătuiesc
Eu cu mândra mă iubesc,
Şi cu dragoste-i şoptesc:
„De ţi-ai face pat afară
Eu m-aş face vânt de vară
Ş-aş veni la tine-ndată
Să te văd cum eşti culcată?
Cu faţa către părete,

Cu gura arzând de sete?
Faţa vântura-ţi-o-aş,
Gura săruta-ţi-o-aş!

XLIV

Trecui valea

Trecui valea ş-o puntiţă
La fata de dăscăliţă:
„Dragă mândră, mândruliţă!
Nu ştii ţese, nu ştii coasă
Dar te ştii că eşti frumoasă.
Podu-ţi ţese pânza groasă,
Fuiorul gioacă pin casă.
Dar fuiorul cum s-a tors?
Coborând pe scară gios,
Cu trei ouă de găină
Şi cu sacul de farină.
Oricum fie, aşa fie,
Eşti frumoasă şi-mi placi mie!

XLV

Bade Trandafir

Bade, trandafir frumos!
Vrut-ai să te-arăţi duios
Dar te-ai arătat ghimpos
Şi din minte nu m-ai scos.
– Vai leliţă din cel sat!
Ce-ai cerut şi nu ţi-am dat?
Cerut-ai faguri de miere,
Eu ţi-am dat buzele mele,
Cerut-ai o viorea,
Ţi-am adus inima mea.
– Dacă vrei dragoste-aprinsă
Adă-mi gura neatinsă.
Şi o inimă fecioară
Ca apa de la izvoară.

XLVI

Măi bădiţă, păr sucit

Măi bădiţă, păr sucit!
Şezi la noi dac-ai venit,

Decât să văd că te duci,
Mai bine te-aş videa-n furci,
În furci multe de nuiele,
De-asupra căsuţei mele.
Vântul să te răcorească
Ochii mei să te privească.

XLVII

Poruncitu-mi-a mândra

Poruncitu-mi-a mândra
Să mă duc pân'la dânsa.
Duce-m-oi ca un nebun
Pe-o frunziţă de alun.
Trec în vale, mor de sete,
Mă-ntâlnesc cu două fete,
Amândouă-n berte nouă,
Sătura-le-aş pe-amândouă,
Iar pe una totdeauna
Că-i frumoasă ca şi luna.
Copiliţă de boier!
Cată colo-n fund, pe cer,
Vezi cel nour, vezi cel deal?
Vin' cu badea la Ardeal:

Fata-mi zice: Eşti nebun,
Mergi pe-o frunză de alun,
Că te-aşteaptă oarecine
Şi râde-n braţe străine.

XLVIII

Trandafir cu două flori

Trandafir cu două flori,
Mama-i cu două nurori,
Una-i ruja macului,
Una-i ruja dracului;
Una-i pune lăutoare
Ca să-i fie-opăritoare,
Alta merge la fântână
Cu cămeşa soacri-n mână
Ş-o întinde-n apă-odată:
Na-ţi-o, mamă, că-i spălată
Ş-o acaţă pe-o nuia,
Cânii hârâie la ea!

XLIX

Pasăre galbină

Pasăre galbină-n cioc,
Rău mi-ai cântat de noroc,
De ţi-ar pica ciocul tău
Precum mi-ai cântat de rău!
Tra, la, la, la, la, la, la,
Nu videai inima mea
Cât de fierbinte iubea,
Dar acuma-i sloi de gheaţă,
Rece şi fără de viaţă,
Tra, la, la, la, la, la, la,
Glasul tău cu amărâre
Mi-a cântat de despărţire.
Să mă duc în cale grea,
Departe de puica mea!
Tra, la, la, la, la, la, la,
Căci nu sunt un vânătoriu
Să pândesc când ai să zbori,
Şi să-ţi dau eu ţie plată
Cu un fulger de săgeată!
Tra, la, la, la, la, la, la!

L

Răvaș puică

Răvaș puică, răvaș dragă,
Nu-ți pară lucru de șagă.
Răvaș de la împăratul
Că-ți vine-acasă bărbatul.
– Arză-l focul de răvaș
Și-n cenușă vide-l-aș!
– Gată-te, nevastă, bine
Că bărbatul iată-l vine.
– Las' să vie, dracul știe!
Calea mărăcini să-i fie.
Eu cămeșa i-am spălat,
Cu urzici i-o am frecat
Și pe spini i-o am uscat.
Ș-încă i-am gătit de cină
Două labe de galină
Cu smântâna din fântână.
– Gată-te, nevastă, bine
Iată că drăguțul vine.
– Las' să vie, Domnul știe!
Calea trandafiri să-i fie.
Eu cămeșa i-am spălat,

Cu sulcină-o am frecat,
Și pe flori i-o am uscat.
Ș-încă i-am gătit de cină
Un pui tânăr de galină.
Ș-o ulcică de vin plină.
Că-i sunt dragă, ș-orice-oi face
El îmi zice că îi place.

SUPLEMENT

Magdu
(Baladă)

Vine Magdul de pe vale
Şi-ntâlneşte-o fată-n cale:
„Magdule din Răsuceni
Ce caţi la noi la Strâmbeni?
Ce caţi, Magdule, la noi?
Ori nu-s fete pe la voi?
– Ba sunt ele dar îs mici;
Nu sunt încă de voinici,
Ş-am venit să cerc pe-aici
De-oi găsi una mai mare
Să-mi fie de însurare.
– Ba, sunt fete măricele
Câte flori şi câte stele,
Dar niciuna nu-i ca mine...
– Te aleg dar eu pe tine,
Amândoi să trăim bine."
Vine Magdul de la plug
Cu doisprece boi la jug.
Duşmanii calea-i pândesc,
În calea lui se ivesc,
Cată la doisprece boi
Şi-i aleg doi câte doi.

Magdul că se încrunta,
Voiniceşte se lupta,
Iar duşmani-l năvălea
Şi de moarte mi-l rănea!...
La casa cu trestioară
Zace un voinic să moară.
Nu ştiu zace ori se face
Că guriţa nu-i mai tace.
Nici la umbră, nici la soare
El odihnă nu mai are
Ci se bate zi şi noapte
Şi varsă sudori de moarte!...
Cântă buha într-o cruce,
Pe Magdu la groapă-l duce,
Dar de plâns, cine mi-l plânge?
Şi-n braţe cine mi-l strânge?
Plânge mama cât ce poate
Şi surorile lui toate.
Iar logodnica-i când plânge,
Varsă lacrime de sânge,
Şi de doru-i şi de jale
Să despică frunza-n vale;
„Oh! drăguţe Magdule!
Semăna-ţi-aş numele
Pin toate poienile
Să răsaie florile.
Care fată le-a culege
De ea dorul să se lege.

Care-or vrea ca să le poarte,
La pământ să cadă moarte!"

II

Fratele răzleț

(Doină)

Frunză verde pădureț,
Oliolio! frate răzleț,
Ce nu vii să ne mai vezi?
Că de când te-ai răzlețit
Pe la noi n-ai mai venit
Să vezi cât eşti de jălit!
Cum te plânge maica ta,
Cum te plânge nevasta,
Cum te plâng surorile
De cu ziori ca florile.
De plâns ochii li se strică,
Frunza-n codru se despică.
De dor mare nesfârşit
Faţa lor s-a vestejit
Ca frunza stejarului
De-atinsul brumarului.
– Alei! Surori ce-am avut

Cât din ochi eu v-am perdut,
Multe rele-am pătimit
Mult amar am înghiţit!
Că mama când m-o făcut
Atunci bine i-a părut,
Iar când naşa m-a scăldat,
Atunci rău m-a blăstemat,
Că cu plânsul nu-ncetam
Şi din somn o deşteptam,
Mama-n braţe mă lua
Şi la sân mă legăna,
Şi cu lapte m-adăpa,
Dar cumplit mă blăstema
Să fiu în lume de chin,
Să trăiesc ca un străin
Şi de viaţă să n-am parte
Şi de ea să fiu departe.
Gândul ei s-au împlinit
Şi de voi m-am răzleţit
Cu sufletul amărât!

NOTE

23-24. Iar când naşa m-a scăldat,
Atunci rău m-a blăstemat

Când se scaldă copilul după naştere, obiceiul este de a pune în scăldătoare zahăr, grâu sau orz, vin şi sămânţă sau floare de bujor, dacă copilul e de parte bărbătească, şi atunci naşa îi meneşte să-i fie viaţa dulce ca zahărul şi mănoasă ca

grâul; să agiungă a fi mândru ca un bujor, şi precum vinul se întăreşte cu cât se învecheşte, asemine finul să tot crească în putere, cu cât a înainta în vârstă.

Dacă însă copilul e de parte femeiască, naşa îi pune în scăldătoare zahar, o pană de păun sau de porumb, şi foi de trandafir, menindu-i să aibă trai dulce şi îmbelşugat, şi să agiungă uşoară la mers ca pana, şi frumoasă la chip ca floarea trandafirului.

III

Nani-nani

(Cântice de leagăn)

A

Nani-nani copilaş
Dragul mamei fecioraş!
Că mama te-a legăna
Şi mama te-a căuta
Ca pe-o floare drăgălaşă
Ca pe-un îngerel în faşă.
Nani-nani, cu mama
Că mama te-a descânta
Să te faci un viteaz mare

Ca domnul Ştefan cel Mare.
Să fii verde la război,
Să scapi ţara de nevoi!
Nani-nani, puiul meu,
Ferici-te-ar Dumnezeu!
Să fii oacheş şi frumos
Ca un soare luminos.
Fetele să te-ndrăgească,
Flori în calea ta să crească!

B

Nani-nani, copiliţă,
Draga mamei garofiţă,
Că mama te-a legăna
Şi pe faţă te-a spăla
Cu apa de la izvoare
Ca să fii ruptă din soare
Nani-nani, drăguliţă,
Creşte-ai ca o garofiţă.
Să fii naltă, trestioară,
Albă ca o lăcrimioară,
Blândă ca o turturea
Şi frumoasă ca o stea!

NOTE

În Italia mamele obişnuiesc, ca şi româncele, a legăna copiii lor cu un soi de nani-nani. Ele cânt următoarea strofă:

Dormi, dormi, nel mio seno,
Il mio cuor culla sara,
Fa la nina, nana, na.

IV

Lado-lado

(Cântic de nuntă)

Frunză verde lăcrimioară,
Lado, lado, sorioară!
Du-te-n haine de mireasă
La bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
Că de-acum eşti măritată,
Lasă fraţi, lasă surori,
Lasă grădina cu flori
Că tu singură-ai să fii
O grădină de copii.
Lado, lado, nu mai plânge,
Mijlocelul nu-ţi mai frânge
Că acasă te-i întoarce
Când pe strat inul s-o toarce,
Şi la maică-ta te-i duce,
Chiar atunci şi nici atunce

Când bondariu-a face miere,
Când a face plopul pere
Şi răchita vişinele
Să-ţi alini pofta cu ele!

NOTE

Acest cântec se cântă miresii când pleacă ea de la casa părinţilor ca să se ducă la casa mirelui.

V

Uncropul

(Cântic de a doua zi după cununie)

Vine cioful de baltă
Cu plătica-mbăirată,
Cu suducul în pohod
Şi carasul în năvod.
Ce caţi, ciofule, la noi?
Ce-ai venit ca un strigoi?
Du-te, du-te la pădure
Să nu peri de vro secure,
Du-te, du-te-n mărăcine
Să nu paţi vreo ruşine.

Că la noi sunt cununii
Şi la noi sunt veselii.
Noi giucăm şi tropăim,
Pământul să-l netezim,
Bem, cântăm şi veselim,
Şi din gură chiuim,
Şi sărim în hop şi-n trop
Că e ziua de uncrop.
Vai! sărmanul de strigoi!
Cioful zace pe gunoi.
Nime nu cată la el
Că-i străin şi singurel.
Preoteasa mai miloasă
Ia pe ciof, îl duce-n casă
Şi-l pune pe colţ de vatră,
Iar cânii la dânsul latră,
Popa vine mânios,
De pe vatră mi-l dă gios,
Preoteasa mai duioasă
Pofteşte pe ciof la masă.
Popa-i dus, ciofu-i în casă,
Ciofu-n sân la preoteasă!

NOTE

Acest cântic bizar se cântă, a doua zi după cununie, la masa cea mare, unde se obicinueşte a se bea vin fert cu miere. La acea masă, fiecare din oaspeţi este dator a cânta un cântic care-i va plăcea, când îi vine rândul să beie partea

de vin fiert. Alte multe datini își au locul lor în ziua uncropului, însă nu putem a le expune aice.

VI

Cânticul orbului

(Doină)

Frunză verde mărăcine,
Vai ş-amar! amar de mine,
Nu ştiu ziua când se face
Că-n mormânt lumina-mi zace!
Părăsit, eu stau în drum,
Nu văd lumea nicidecum;
Nu văd lume, nu văd soare,
Nu văd mândre fătişoare.
Încotro dau să mă-ntorc,
Ochii mei de plâns se storc;
Încotro mă învârtesc,
Întuneric tot găsesc.
Cine trece pe cărare,
Nu treacă cu nepăsare,
Că lumea-i amăgitoare
Ca o floare trecătoare,
Ca o apă curgătoare.

Oameni buni, mă tânguiți,
Oameni buni, mă miluiți
Căci cu-atât vă folosiți.
Lumea asta-i o părere
De avere, de putere,
Iar cuvântul orbului
Suie-n naltul cerului.
Și ruga sărmanului
Stă la dreapta Domnului.

VII

Plugul

(Colindă)

Aho, aho, copii argați,
Stați puțin și nu mânați,
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați:
S-a sculat mai an,
Bădica Traian
Ș-a încălicat
Pe-un cal învățat,
Cu nume de Graur
Cu șaua de aur,

Cu frâu de mătasă
Cât viţa de groasă.
Şi-n scări el s-a rădicat,
Peste câmpuri s-a uitat
Ca s-alcagă-un loc curat
De arat şi semănat.
Şi curând s-a apucat
Câmpul neted de arat
În lungiş
Şi-n curmeziş
S-a apucat într-o gioi
C-un plug cu doisprece boi,
Boi bourei,
În coadă cudalbei,
În frunte ţintaţei,
Mânaţi, copii, hăi, hăi!

Zioa toată a lucrat,
Brazdă neagră-a răsturnat,
Şi pin brazde-a semănat
Grâu mărunt şi grâu de vară.
Deie Domnul să răsară!
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Şi cât lucrul a sfârşit,
Iată, mări s-a stârnit
Un vânt mare pre pământ,
Şi ploi multe după vânt,

Pământul de-a răcorit
Şi sămânţ-a încolţit.
Mânaţi copii, hăi, hăi!

La luna, la săptămâna,
Îşi împlea cu apă mâna
Şi se duse ca să vadă
De i-a dat Dumnezeu roadă,
Şi de-i grâul răsărit,
Şi de-i spicul aurit.
Era-n spic ca vrabia,
Era-n pai ca trestia!
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Troian iute s-a întors
Şi din grajdi pe loc a scos
Un alt cal mai năzdrăvan
Cum îi place lui Troian,
Negru ca corbul,
Iute ca focul
De nu-l prinde locul.
Cu potcoave de argint,
Ce sunt spornici la fugit,
Mânaţi copii, hăi, hăi!

El voios a-ncălecat,
La Teghina-a apucat,
Şi oţel a cumpărat

Ca să facă săceri mari
Pentru secerători tari,
Şi să facă săceri mici
Pentru copilaşi voinici.
Ş-altele mai mărunţele
Cu mănunchi de floricele
Pentru fete tinerele
Şi neveste ochişele.
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Ş-a strâns fine
Şi vecine
Şi toţi finii
Şi vecinii
Şi vreo trei babe bătrâne
Care ştiu rândul la pâne,
Şi pe câmp i-a dus,
Şi pe toţi i-a pus
La lucrul pământului,
În răcoarea vântului,
Mânaţi copii, hăi, hăi!

Ei cu stânga apuca
Şi cu dreapta săcera,
Şi pin lan înainta
De părea că înota.
Alţii-n urma lor lega,
Snopuri nalte aduna,

Şi clăi mândre rădica
Ce la soare se usca.
Mânaţi măi, hăi, hăi!
Apoi carele-ncărca
Şi pe toate le căra
Şi girezi nalte dura
În capul pământului
În steriţa vântului.
Apoi aria-şi făcea
Şi din grajdi mai aducea
Zece iepe
Tot sirepe
Şi de par că le lega,
Şi pe toate le mâna,
Împregiurul parului
Deasupra făţiarului,
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Iepele mereu fugea,
Funia se tot strângea
De par iute agiungea!
Şi grâul se triera
Şi flăcăi îl vântura,
Dimerlia scutura,
Harabale încărca
Şi la moară le pleca.
Mânaţi copii, hăi, hăi!

Iară hoaţa cea de moară
Când văzu atâte cară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Şi plecă în fuga mare
La cea luncă de scăpare.
Lunca mare
Frunză n-are,
Lunca mică
Frunza-i pică.
Iar morariul, meşter bun,
Zărea moara pin cătun
Şi-şi luă cojoc miţos
Şi mi-l îmbrăcă pe dos,
Şi-şi luă ciocanu-n brâu,
Şi mai luă şi un frâu.
Apoi iute alerga,
Moara cu frâu-o lega
Ş-o apuca de călcâi
De-o punea pe căpătâi
Şi-i da cu ciocanu-n şele
De-o aşeza pe măsele.
Mânaţi măi, hăi, hăi!

El o lua de lăptoc
Ş-o da iar în vad, la loc.
Şi turna deasupra-n coş
Grâu mărunţel de cel roş.

Grâul s-aşeza pe vatră
Şi din coş cădea sub peatră.
De sub peatră în covată
Curgea făină curată,
Mânaţi copii, hăi, hăi!

Troian mult se bucura,
Zeciuală morii da,
Pe morariu îl dăruia,
Apoi călare suia
Şi voios se înturna
Cu flăcăii ce mâna.
Iar boii se opintea
Şi roţile scârţâia.
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Iată mândra giupânească,
Dochiana cea frumoasă
C-auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor
Scârţâitul carelor:
Şi-n cămară că mergea
Şi din cui îşi alegea
Sită mare şi cam deasă
Tot cu pânza de mătasă.
Sufleca ea mânici albe,
Ş-arăta braţele dalbe,

Şi cernea, mări, cernea,
Ninsoarea se aşternea.
Pe sus tobele bătea,
Negurile gios cădea.
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Apoi mama plămădea
Ş-o lăsa până dospea;
Apoi colaci învârtea,
Pe lopată mi-i culca
Şi-n cuptor îi arunca!
Apoi iară cu lopata
Rumeni îi scotea şi gata.
Atunci ea-mpărţea vro cinci
La flăcăii cei voinici.
Şi-mpărţea trei colăcei
La copiii mititei,
Iară mândrului bărbat
Îi dădea un sărutat
Mânaţi măi, hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu, an,
Holde mândre lui Troian,
Astfel să dea şi la voi
C-a s-avem parte şi noi.
Să vă fie casa, casă,

Să vă fie masa, masă!
Tot cu mesele întinse
Şi cu feţele aprinse,
Tot cu casele grijite,
Cu buni oaspeţi locuite.
Şi la anul să trăiţi,
Să vă găsim înfloriţi
Ca merii,
Ca perii
În mijlocul verii.
Mânaţi măi, hăi, hăi!

De urat am mai ura
Dar ne-i că vom însera
Pe la curtea dumneavoastră
Departe de casa noastră;
Dumneavoastră aveţi parte
De curţi nalte, luminate,
Văruite, şindrilite
Şi cu ferești stecluite.
Noi avem bordeie mici
Bune de plugari voinici,
Văltucite şi lipite
Şi cu stuh acoperite.
Dar câte paie-s la noi,
Atâţi bani fie la voi!

De urat am mai ura
Dar ne-i că vom însera
Şi avem a trece-n cale
O dumbravă rea din vale,
Unde sunt fete nebune
Ce asvârlă cu alune
Şi se leagă de feciori
Ca albinele de flori,
Şi le-ncurc cărările
Tot cu dismierdările!...

NOTE

Cea mai însemnată calendă la romani era calenda Anului nou, când se felicitau şi se dăruiau cu prezenturi şi când era obiceiul a se cânta pe la sate. De acolo se trage colinda noastră, adică urarea de Anul nou şi de Crăciun. Colindătorii merg pe la case, se opresc sub ferești şi încep a zice urarea numită *Pluguşorul,* împreunându-şi cuvintele cu sunet de clopoţei, sau de fere de plug, sau de un instrument ce-i zice *bou* şi care consistă într-o sită de pele petrecută cu un fir gros de păr de cal. Tragerea firului prin pelea sitei produce un răget surd ca de bou depărtat.

6. Bădica Troian

Troian în loc de Traian. Valul lui Traian ce trece prin Ţările române este numit Troianul. Asemine şi ruinele de pe Dunăre lângă Turnul Severinului: se numeşte podul lui Troian.

41. Îşi împlea cu apă mâna

În orice întreprindere fac, fie un drum, fie o speculaţie,

fie o căsătorie, fie un război, românii găsesc de bun augur dacă le iese înainte cineva cu un vas plin de apă sau de vin. Ei zic atunce cu mulţămire: *Mi-a ieşit cu plin,* în plin *să-mi meargă.* De aceea negreşit Troian îşi împle mâna cu apă când are a se apuca de cules holdele.

Asemine când iese Crai-nou pe cer, românii închină cofiţe pline cu apă sau cu vin şi după ce-i adresează rugămintele lor varsă cofiţele peste cap.

168-169. Pe sus tobele bătea
Negurile gios cădea

Aceste două versuri compun una din cimiliturile obicinuite la şezători. Când flăcăii şi fetele se adun noaptea la clăci sau la şezători, îşi petrec timpul cu tot soiul de gioace; unii spun poveşti, alţii propun frânturi de limbă sau cimilituri carele nasc hohote de răsună casa. Iată câteva din aceste fraze, numite frânturi de limbă, şi care trebuie zise iute şi de multe ori.

1. Hârb frânt
   Hrib fript.
2. Capra calcă-n peatră
   Peatra crapă-n patru
   Crapă capul capri-n patru
   Cum crapă peatra-n patru.
3. Veniră aseară oaspeţii la noi
   Legară caii de coame, de coade,
   de cuiele podului etc.

Iată şi câteva cimilituri:

1. Două merg, două stau — *soarele şi luna*
   Două duşmănie-au — *focul şi apa*
2. Pe cea vale nourată

Vine-o fiară-ncornorată,
De meşteri străini lucrată. *corabia*
Suflet n-are, suflet duce,
De pământ nu se atinge.

3. Roş e, măr, nu e
Păturі sunt, plăcintă nu-i *ceapa*

4. Limba dulce sau amară
Grăeşte la răsărit şi s-aude la apus *scrisoarea*

5. Am două petre nestimate,
Încotro le-arunc, acolo se duc. *ochii*

6. Dai de peatră nu se strică,
Dai în apă se despică *hârtia*

7. Cimilică mititică
Nici de vodă nu-i e frică *scânteia*

8. Pe cea gură de vale
Vine-o mătăhală mare,
Cu 5 capete, 4 suflete şi 100 degete
mortul dus pe năsele de patru ciocli

9. Oastea unui crai
Într-un vârf de pai *macul*
etc. etc. etc. etc.

Giocurile copiilor români sunt foarte diverse; ele se numesc: de-a *mijoarca*, de-a *brăzdiţa*, de-a *puia-gaia*, de-a *bastonul*, de-a *halca-malca*, de-a *sita cumătrei*, de-a *boul*, de-a *balanca*, de-a *dracul*, de-a *baba-oarba*, de-a *ţăncuşa*, de-a *ineluş-învârtecuş*. Ei se mai gioacă şi în *dupi*, în *ţarc*, cu *mingea* sau cu *zmeii*.

VIII

Florile dalbe

Sculaţi, sculaţi boieri mari
Florile dalbe,
Sculaţi voi, români plugari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători,
Florile dalbe.
Şi v-aduc un Dumnezeu,
Florile dalbe,
Să vă mântuie de rău,
Florile dalbe,
Un Dumnezeu nou-născut,
Florile dalbe
Cu flori de crin învăscut
Florile dalbe
Dumnezeu adevărat,
Florile dalbe,
Soare-n raze luminat,
Florile dalbe.
Sculaţi, sculaţi boieri mari,
Florile dalbe
Sculaţi voi, români plugari,

Florile dalbe
Că pe cer s-a arătat
Florile dalbe
Un luceafăr de-mpărat,
Florile dalbe,
Stea comată strălucită
Florile dalbe,
Pentru fericiri menită
Florile dalbe,
Iată lumea că-nfloreşte
Florile dalbe
Pământul că-ntinereşte,
Florile dalbe,
Cânt pin luncă turturele,
Florile dalbe,
La fereastră rândunele
Florile dalbe,
Ş-un porumb frumos, leit,
Florile dalbe,
Despre apus a venit
Florile dalbe,
Floare dalbă a adus
Florile dalbe
Şi la căpătâi s-au pus,
Florile dalbe.
El vă zice să trăiţi,
Florile dalbe,
Întru mulţi ani fericiţi

Florile dalbe,
Şi ca pomii să-nfloriţi
Florile dalbe,
Şi ca ei să-mbătrâniţi,
Florile dalbe.

NOTE

Colinda *Florile dalbe* se cântă în ajunul Crăciunului, pe sub ferestrile caselor, de către flăcăi şi băieţi ce port o iconiţă reprezentând naşterea lui Hristos. Tot atunce ei îmblă şi cu *steaua,* o stea mare de hârtie poleită şi luminată pe dinuntru.

7. Noaptea pe la cântători

Românii împart ziua şi noaptea în următorul chip:

Ziua:

Răsărirea (soare răsare)

Prânzişorul, când e soarele de trei suliţi.

Prânzul, când dă soarele în cruce, la amiazi.

Chindia, când e timp de toacă şi apusul.

Iară noaptea se împarte în *amurgul,* în a treia *strajă,* pe la culcate.

La cântători, când cântă cocoşii în miez de noapte.

La mânecate

În ziori, când se îngână zioa cu noaptea, sau se mijeşte de zi.

IX

Hora Unirei

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inimă română,
Să-nvârtim hora frăţiei
Pe pământul României.

Iarba rea din holde peară!
Peară duşmanii din ţară,
Între noi să nu mai fie
Decât flori şi veselie!

Măi muntene, măi vecine!
Vină să te prinzi cu mine
Şi la viaţă cu unire
Şi la moarte cu-nfrăţire.

Unde-i unul nu-i putere
La nevoi şi la durere,
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte.

Amândoi suntem d-o mamă,
D-o făptură şi d-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amândoi avem un nume,
Amândoi o soartă-n lume.
Eu ţi-s frate, tu-mi eşti frate,
În noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare.

Şi să vază sfântul soare
Într-o zi de sărbătoare
Hora noastră cea frăţească
Pe câmpia românească.

NOTE

Am crezut de cuviinţă a pune *Hora Unirei* între cânticele poporale, fiindcă e cântată în toate unghiurile pământului românesc, şi a agiuns a fi chiar Marseilleza Unirei românilor.

X

Hora de la Mircești

– Leleo, ce tot zăbovești
Prin lunca de la Mircești?
Leliță, leliță.
Că e lunca numai floare
Și de minți fărmecătoare
Leliță, leliță.
Ori ți-ai perdut cărăruşa
Prin vale pe la Brânduşa?
Leliță, leliță.
Ori ți-ai frânt vreun picior
În desiș la Perișor?
Leliță, leliță.
– Ba, c-am fost, măi frățioare,
În valea cu lăcrămioare,
Bădiță, bădiță,
S-ascult o privighitoare
Și să-mi pun la sân o floare.
Bădiță, bădiță.
– Lângă vale, sus pe-un fag
Cântă-un găngurel cu drag.
Leliță, leliță.
Nu cumva l-ai ascultat
Și el mintea ți-au furat,
Leliță, leliță.
– Ba, c-am fost măi frățioare,

La Fantul cu trestioare,
Bădiță, bădiță.
Ș-am rupt trestie din el
Să alung cel gângurel.
Bădiță, bădiță.
– În cea baltă de la Fant
Este-un șearpe cam berbant,
Leliță, leliță.
Nu cumva tu l-ai călcat
Și de pulpă te-au mușcat
Leliță, leliță.
– Ba, c-am fost în aluniș
De-am rupt vargă din desiș.
Bădiță, bădiță.
Și cu ea m-am apărat
De cel șearpe blăstemat
Bădiță, bădiță.
– Prin desiș cu frunza verde
Unde urma nu se vede,
Leliță, leliță.
Șeade-un mândru păunel,
Nu te-ai întâlnit cu el,
Leliță, leliță?
– Ba, bădiță, l-am zărit
Și pe loc i-am dăruit,
Bădiță, bădiță,
Vărguța și lăcrimioara,
Trestia și inimioara,
Bădiță, bădiță!

NOTE

Poiana lăcrimioarelor, Valea Brânduşii şi *Perişorul* sunt nume de poiene din lunca de la Mirceşti ce se-ntinde pe malul Siretului. *Fantul* este o râpă sălbatică, plină de trestii nalte, şi umbrită de crengile unor plopi urieşi ce se pleacă pe malurile lui.

XI

Surorile

Frunză verde lăcrimioară,
Am avut o surioară
Iubitoare, cântătoare,
Născută la foc de soare,
Vai de mine! vai de ea!
Din copilăria mea
Ochi cu dânsa n-am mai dat,
Timpul greu ne-au apăsat!
Dar de-a fi orice ar fi
Noi sorioară tot vom fi.
Că-n noi dorul nu mai tace,
Sângele-apă nu se face.
Două inimi sorioare
Sunt ca razele-arzătoare
Ce din soare vesel plec

Şi prin neguri dese trec
Şi-n văzduh se rătăcesc
Ş-apoi iar se întâlnesc,
Glas de soră, glas de frate
Trec hotare depărtate
Şi s-adună, se-mpreună
Ca două raze de lună.

NOTE

Dl. G. Vegezzi-Ruscalla din Turin a scris o dizertare foarte interesantă asupra acestei poezii, într-o epistolă adresată cavalerului C. Nigra, actualul ambasador italian în Paris, şi intitulată *Italia e Romenia*.

Cântice

I

Frunză verde de ovăs,
Floricică de pe şes!
Te-am îndrăgit de pe mers
Că-ţi e mersul legănat
La inimă m-au secat!
Floricică, floare-albastră,
Răsărită-n calea noastră,
Năltişoară, subţirea
Tocmai de potriva mea,

Cărăuşii te-or călca,
Te-or călca şi te-or strica,
La inimă m-or seca,
Floricică, floricea,
Vină pe inima mea,
Lângă mine să-nfloreşti,
De pas rău să te fereşti,
Sufletul să-mi răcoreşti.

II

Zi şi noapte vicoleşte,
Nevastă, nevastă,
Dorul tău mă prăpădeşte
Nevastă, nevastă!
Casa ta-i descoperită,
Mie-mi pare şindilită,
Casa ta e deslipită
Mie-mi pare poleită.
Când mă uit la casa ta,
Mi se rupe inima,
Când îţi zăresc îmbletul,
Rău îmi arde sufletul!

III

Frunză verde, poamă coarnă,
Astă iarnă era iarnă

Şi ningea şi vicolea,
Bădiţa la noi venea.
Dar acu-i senin şi bine
Şi bădiţa nu mai vine.
Ori de mine-i s-a urât,
Ori cazaci l-a omorât,
Arză-i focul la un loc,
Cum arde pieptu-mi în foc!

IV

Floare, floricea,
Mai zi, puica mea,
Cum ziceai aseară
Pe din gios de moară.
Cum ziceai, ziceai,
Inima-mi rupeai,
Mai zi înc-odată
Şi-mi o rupe toată.

V

Cine vede şi pricepe
Dragostea de unde-ncepe;
Cine vede şi cunoaşte
Dragostea de unde naşte?
De la gâtul cu mărgele,
De la buze ruminele,

De la grai cu drăgănele,
De la ţâţe bourele.

VI

Frunză verde de pelin,
Tu străină, eu străin,
Amândoi ne potrivim,
Hai în codru să trăim,
Haide-n codrii Bâcului,
Pe marginea Prutului,
Să ne facem bordeieş
Cu uşorii de cireş
Şi cu patu de măcieş.
Când om vrea ca să dormim,
În departe s-auzim
Buciumele păstoreşti
Din câmpii moldoveneşti.

VII

Ah! amar şi vai de viaţă!
Nicio dragă dimineaţă,
Să nu vărs lacrimi pe faţă,
Nicio dragă de cu seară
Lumea să nu-mi fie-amară!
Mare-i lumea, eu nu-ncap,
Şi mă mir ce rău le fac?

Nici averea nu le ieu,
Nici iubirea nu le vreu,
Ci tot plâng, jelesc mereu,
La mormânt, la soţul meu.
Pe mormântu-i iarba creşte,
În mormânt el putrezeşte,
Inima mi se topeşte.

VIII

Frunză verde peliniţă,
Pe cea verde moviliţă
Se roteşte-o păuniţă
Ş-un păun cu chica scurtă.
Ieşi, bădiţă, de-l ascultă,
„Asculta-l-ar pustia
Că mi-a luat soţia.
Ochii cu sprincenile,
Mâna cu inelile,
Gâtul cu mărgelele,
Gura cu mândrelele,
Şi mi-a luat zilele
De-a împlut movilele."

IX

Fă-mă, Doamne, ce mă-i face
Sufletul să mi se-mpace.
Fă-mă hulubaş de-argint

Cu aripele de vânt,
Să mai zbor de pe pământ
Pân' la maica pe mormânt.
Şi să stau, să m-odihnesc,
Să plâng şi să mă jălesc
Şi de bune şi de rele,
De aleanul vieţii mele!

X

Frunză verde clocotici,
La tot plopul câte cinci,
Iar la plopul cel mai mare
Şede un voinic calare
Şi tot zice cu oftare:
„La fântâna cu cerdac
Este-un trandafir de leac.
Cum aş face să nu-l scap,
Să mi-l pun seara la cap,
Toată noaptea să-mi visez,
Mândruliţa ca să văd,
De gândeşte ea la mine
Ori de îmblă-n căi străine!"

DIN PERIODICE

ŞI DIN MANUSCRISE

CULEGERI DIN MOLDOVA APĂRUTE ÎN *BUCOVINA*

I

Hora Zoiței

Trece vara cea-nfloritã
Trece vara cea iubită
Şi cu dânsa-n altă lume
Se duc florile din lume!
Trec, se duc în pribegie,
Rămâne ţara pustie!
Numai două nu se duc,
Nici se duc, nici se usuc.
Una-i floarea de zăpadă,
Una-i floare de livadă;
Una-i floarea crinilor,
Un-a trandafirilor
Ş-amândouă-s răsărite
Ş-amândouă-s înflorite
Una-n câmpul raiului
Alta-n cuibul graiului.

Zoiţica, draga mea!
Au căzut din cer o stea,

Şi mi-au zis într-un ceas rău
C-am să mor de dorul tău.
Şi mi-au zis într-un ceas blând
Că de-i face pe-al meu gând,
Să mă laşi a săruta
Două flori pe faţa ta:
Una-n câmpul raiului,
Alta-n cuibul graiului,
De murit eu n-oi muri,
Că cu tine m-oi iubi
Cât or creşte flori în lume
Şi vor trece-n ceea lume.

II

– Cine scoarţă la fereastră
– Mâţa de la ceea casă
– Latre, latre la nevastă
Că-i cu cuşma ţurcănească
Cu mustaţa haiducească.
Cu mustaţa lungă, trasă,
Şi-i se vede umbra-n casă.

În nr. din 6 august 1850

III

Frunză verde alunică,
Puiculiţă frumuşică

Căci îmi fusă duşmănică!
Din copilăria mea
Eu mă tot iubeam cu ea,
Ş-acum, mări, -o prinsăi faţă
Cum o strângea altu-n braţă.
Dar vai mie! ce păcate,
Că acela-mi este frate!
Nu pot să-i fac răutate.

În nr. din 20 sept. 1850

CULEGERI DIN TRANSILVANIA ŞI BANAT APĂRUTE ÎN *ROMÂNIA LITERARĂ* 1855, SUPLEMENT NR. 1-4*

IV

Sub poala mohorului
Arde para focului:
Arde, arde, nu se stinge...
Lelea suspină şi plânge!
O! leliţă, lelea mea,
Cu gură de floricea,
Suspină să te-aud eu,
Să-mi treacă de dorul tău!
O! suspină cât de tare,
Să-mi treacă de supărare!

* Dăm numărul distinctiv al poezici după *România literară*.

IX

De când mama m-au făcut,
Nici un bine n-am avut,
Tot în codru c-am şezut,
Şi nimică n-am văzut,
Nici luna, nici soarele,
Fără căprioarele.
Căprioară,
Sorioară!
Du-mă-n poala codrului
Unde-i apa Oltului...
Mă luai pe Oltu-n vale,
Mă-ntâlnii cu mândra-n cale.
Eu am prins a o-ntreba:
– Mai dat-ai gură cuiva?
Ea au prins a se jura:
„Să mă bată – anaftema,
De-am mai dat gură cuiva,
Afară de dumneata".
De dreaptă ce ea era,
Icoanele se-nturna.
– Vezi, lele, dreptatea ta,
Că-i dreaptă ca săcerea!
Nu ţi-ai ţinut credinţa.
Fugi de-acum în lumea toată
Că de mine eşti lasată,
Cu mare foc blăstemată.

XIV

N-are omul ce gândi,
Cât pământul c-a trăi,
Şi vieaţa omului
E ca floarea câmpului
Astăzi este şi mâini nu-i!
Dimineaţa înfloreşte,
Peste zi se vestejeşte
Ca şi omul ce munceşte.

De această culegere se poate apropia aceea din Moldova, transcrisă în Ms. 814 fol. 78, dar exclusă de Alecsandri din ediţia definitivă:

Fost-am pomi cu frunza verde,
Dar verdeaţa ni se perde!
Fost-am feţe înflorite
Ş-acum feţe vestejite!
De-ar şti omul ce e viaţa,
Nu şi-ar perde dimineaţa,
Că zilele omului
Sunt ca floarea câmpului
Dimineaţa înverzeşte,
Peste zi se vestejeşte,
Câte flori sunt pe pământ,
Se duc toate la mormânt,
Numai floarea lacului

Stă la poarta raiului,
De giudecă florile
Ce-au făcut miroasele.

XVIII

Fugând mândro, de la tine
Găsii turme de copile,
Mai frumoase decât tine.
Le-ntâlnii, le dădui cale
Pentru farmecele tale,
Că amar m-ai fermecat,
De soartă mi-ai descântat
Cu o schiță din portiță,
Cu păr galben din cosiță,
Mai mult să nu-ți zic drăguță;
Cu trei paie de la pat
Mai mult să nu-mi zici bărbat
Vai! drăguță părăsită,
Nu te ținea mântuită,
Că de mine n-ai scăpat,
Căci amar m-ai fermecat.

XIX

O! leliță, lelișoară,
De-ai fi bună, bunișoară,
Tu ți-ai face pat afară,

Eu m-aş face-un vânt de vară,
Ş-aş veni la tine-ndată
Să te văd cum stai culcată:
Cu faţa către părete,
Cu gura arzând de sete?
Faţa vântura-ţi-o-aş
Gura săruta-ţi-o-aş.

XXII

În capătul satului,
La crâşma-mpăratului,
Bea săracul şi bogatul,
Bea stăpânul şi argatul.
Iar saracul nu prea bea,
Ci din grai aşa grăia:
– O, Aniţă,
Crâşmăriţă!
Adă-mi o cupă de vin,
Adă-mi o vadră deplin.
Bogatul atunci zicea:
– O, sărace, sărace!
Nu te pui cu mine-a bea,
Că n-ai oi
Nici nu ai boi,
Nici ai care-nferecate,
Fără ţiundura de pe spate.
Iar săracul se-ntorcea

Şi din grai îi răspundea:
Mâncă-ţi lupii boii tăi,
Că eu n-am lipsă de ei,
Ş-a intra gălbaza-n ţară
Să-ţi piară oile-n vară.
Mâncă-ţi ploaia carele
Să le cadă penele
Pe toate drumurile,
Să le strâng cu braţele;
Să le beau cu mândrele
Pe la toate crâşmele.

XXVI

Vai, mămucă, mama mea!
Mie lumea-i foarte grea
Că tu când m-ai botezat,
Foarte tu m-ai blăstemat
Să îmblu din ţară-n ţară
Cu profontu subsuoară;
Să îmblu din sate-n sate
Tot cu greutatea-n spate.
Puşca-mi roade-umerile,
Sabia şoldurile,
Rău mă doare după cap
De guler de cepeneag
Şi mă doare subsuoară
De mănunchi de săbioară.

XXVII

Între ţară şi Ardeal,
La crâşmuţa cea din deal,
Vinu-i bun şi cupa mică,
Crâşmăriţa frumuşică;
Dar la crâşma cea din vale
Vinu-i rău şi oca mare...
Crâşmăriţa-i hâdă tare.
Colo, sus, pe o vâlcea,
La o crâşmă mititea,
Beu trei tineri căpitani
Uşori de minţi şi de ani
Aproape de-o preuteasă
Cu ochi de puică-aleasă.
Ei din grai aşa-i grăia:
Preuteasă, draga mea,
Haida cu noi unde-i vra,
Noi ţie ţi-om cumpăra
Cisme nouă din Braşău
Făcute-n piciorul tău,
Ş-o părechie de cercei
Cu-o sută de cinci de lei
Dar popa i-au oblicit
Şi din grai aşa-au grăit:
– Preuteasă, draga mea,
Am şi eu bani câţi îi vrea;
Bagă mâna-n buzunari

Şi ie taleri din cei mari,
Şi-ţi ie cisme şi peptari,
Ş-un colan şi doi cercei
De cinci sute şi cinci lei.
Preuteasă, nu fi rea,
Nu strica popia mea.
Duşmanii-mi oi oblici,
Slujbă-n altar n-oi sluji.

XXVIII

Mă dusei la monastire
Şezui patruzeci de zile;
Pusei mâna pe psaltire
Cu ochii pe la copile,
Şi mă-nchinai la icoane,
Cu ochii pe la cucoane,
Ce m-oi face, vai de mine!
Să nu dau de vro ruşine,
Că drumul ce-am apucat
Mă duce drept la pacat,
Că nu-s făcut de popie,
Nici măcar pe dăscălie,
Ci-s făcut pe voinicie.

XXIX

Saracele dragostele!
Cântă ca pasările

Pe toate gardurile.
Dragostele care-s mari
Stau în drum ca doi talhari,
Dragostele care-s mici
Stau în drum ca doi voinici.
Trec pin tină, nu se-ntină,
De voinici tineri s-anină.
Trec pin apă, nu se-neacă,
De voinici tineri se leagă.
Tragă-i corbii carnea-n fagi,
Cine strică dragosti dragi!
Tragă-i corbii carnea-n furci
Cine strică dragosti dulci.

XXX

Sus la târgul Sucevei
La crâşma Măriucăi,
Beu voiniceii frunzei
Or fi ca vro cincisprezece
Şi frig carne de berbece,
Beu apă din izvor rece;
Frig carne de mioriţă,
Beu apă din fântâniţă.
Dar vătavul cel mai mare
Au sosit pe-un murg calare
Şi-au grăit aşa cu ei:
Dragii mei, voinicii mei!

Iarna că ne năpădeşte;
Nădejde-n pungă nu este.
Hai dar noi să tăiem fagi,
Fagi subţiri de hadaragi,
Şi nuiele
De dărgele,
Ş-om coborî noi la Ţară,
Ş-om îmblăti la săcară
Pân' la mândra primăvară,
Ş-om ieşi la codru iară,
La marginea şesului,
La capătul codrului,
În calea armanului.
Scot armenii ciurzele
Şi ciobanii turmele.
Noi şi ciurze, noi şi turme
Le-om tot apuca din urme,
Şi ne-om prinde iar de trai
Cum a da frunza pe plai.

XXXII

Cine m-au făcut catană
N-are ce-şi mai da pomană,
Că pomana îşi au dat,
Când în oaste m-au băgat
În cetate la Belgrad.
Mi-au dat haine mohorâte.

Cum mi-s mie mai urâte.
Sărmănele, vai de tine,
Ştiut-ai tu bade, bine
Când ai prins armele-n mână
Că nu-i mai cosi-n grădină,
Nici nu-i mulge oi la stână?
Ştiut-ai ş-aceea bine
Că de-a fi vro cătănie,
Pe tine te-or duce-ntâie?
Eu voios aş cătăni,
La străini de n-aş robi,
Că-i ştiut de orişicine
La străini cât e de bine,
Că străinul te tot poartă
Până ţi-e viaţa moartă.

XXXVI

– Gată-te, nevastă, bine
Că iată bărbatu-ţi vine.
– Las' să vie, ţeapa-l ştie!
Aceasta calea să-i ţie,
Căci cămeşa i-am spalat
Cu urzici o am frecat,
Şi pe spini i-o am uscat,
Ş-încă i-am gătit o cină
Cu smântână din fântână
Cu slănină din grădină;

Dar de-i inima de drac,
El tot zice că nu-i plac,
Ş-orice-oi spune, ş-orice-oi face,
El tot zice că nu-i place.
– Gată-te, nevastă, bine
Că iată drăguţul vine.
– Las' să vie, Domnu-l ştie,
Căci cămeşa-i am spălat
Pe trandafiri o-am uscat
Cu măgeran o-am frecat.
Ş-încă i-am gătit de cină
Cu verdeţuri din grădină,
Şi o cupă de smântână,
Că-i cu inimă creştină,
Nu mai bagă-atâta vină,
Ş-orice-oi spune, ş-orice-oi face,
Drăguţului tot îi place.

XXXVIII

Cum nu-i dorul rea jivină!
Nicăiri nu se alină,
Peste multe dealuri vine,
Pân' s-apropie de mine.
Nicăiri nu poposeşte
Până la mine soseşte.
De-ar fi dorul vânzător
Şi badea neguţitor,

N-aş cata în cât l-aş da,
Fără cât l-aş lepăda.
Vai! eu dorul vinde-l-aş
Pe badea cumpăra-l-aş!

XXXIX

Tu bădiţă, bădişor,
Tinerel mândru bujor,
Când îi trece pe la noi
Pune clopotul la boi,
Şi-ţi fă pleasnă de mătasă
Să te-aud, badeo, din casă;
De-oi fi moartă de beteagă,
De n-oi fi cu mintea-ntreagă,
Eu la mama m-oi ruga
Să-mi destupe fereasta,
Să mă uit la dumneata.
Să te-aud pocnind din bici
Tot cu ochii pe aici;
Să te-aud strigând la boi,
Tot cu ochii pe la noi.

XLII

Perit-ai fi, coarbă neagră!
Ce-ai făcut de-mi eşti dragă?
Sau din urmă m-ai luat,

Sau din păr mi-ai retezat
Că tare m-ai fărmecat
Şi nici ochi nu mi-ai lăsat
Să nu mă bugnesc în gard
Când oi merge seara-n sat.

XLVI

Cucul cântă, mierla zice:
Nu bea banii, măi voinice,
Că te-a lovi vro poruncă
Şi nu-i avea bani în pungă.
Cuvântul nu şi-au sfârşit
Şi porunca au sosit;
Bani în pungă n-au aflat,
Foarte rău s-au supărat
Că mierlii n-au ascultat.
Ea-i pasăre din pădure
Şi cuvântează din gură.

XLVII

– O! leliţă, schimbă-ţi portul,
Amândoi să trecem Oltul.
O! leliţă, schimbă-ţi graiul,
Amândoi să trecem plaiul.
– O! bădiţă, strugur dulce,
Fă-mi cu mâna când te-i duce,

Să mă duc cu dumneata,
Să mă furi de la mama.
– Haida, lele, să fugim
C-amândoi ne potrivim
Şi la ochi şi la sprincene
Ca doi porumbaşi la pene,
Doi porumbaşi gălbiori...
Ne-om purta de subsuori.
Oh! bădiţă, suflet drag,
Învaţă-mă ce să fac?
– Eu, mândro, te-oi învăţa:
Ie-ţi hainele şi haida.
Este-un popă-ntre molizi
Ce cunună şi fugiţi.
Este-un popă între brazi
Ce cunună fraţi cu fraţi,
Ne-a cununa şi pe noi
Ca să trăim amândoi.

XLVIII

Frunză verde şi una!
Rău mă doare inima,
Unde-mi văd eu drăguţa
Pe braţele altuia.
Să o văd la un fărtat...
Nu mi-ar fi aşa bănat,
S-o văd la un om de-al meu...
Nu mi-ar fi aşa de rău.

Dar o văd la un străin
Şi mă-mbăt ca şi de vin.
N-am sabie-n mâna mea,
Pe-amândoi i-aş giunghia
Pe el aşa ca pe ea,
Ca să meargă vestea-n târg
C-am giunghiet un voinic,
Şi să meargă vestea-n ţeară
C-am giunghiet o fecioară.

XLIX

Frunză verde clocotici
Ce faci, mândra mea, pe-aici?
Na ist murg şi sai pe el
Şi te lasă pe muncel,
Că nici eu n-oi zăbovi
După tine oi veni.
Mândra murgu-ncăleca
Şi pe muncel se lăsa.
Mândrul soare apunea,
Neagra noapte că sosea.
Mândra drumul nu mai vede
Şi-ntr-un râu adânc se perde.
Apa mi-o învăluia...
Ea din gură-aşa zicea!
„Sărmanii copiii mei!
Cum rămân ei singurei

Fără mamă cu durere
Fără pic de mângâiere."

LI

Mult mă mir de unele
Ce mai fac cu binele?
Mult mă mir şi de-al meu bine
Unde-i dus de nu mai vine?

LII

Asta nici c-au fost vro vară,
Ci au fost un foc ş-o pară,
C-am sămănat grâu de vară
Ş-au ieşit numai săcară;
Am sămănat eu ovăs
Ş-au ieşit numai odos;
Am sămănat eu malai
Ş-au ieşit numai susai.

LIII

Pe cel deal, pe cel colnic
Merge-un tânăr de voinic,
Voinic merge şuierând,
Mândra pe vale cântând.
Când am fost de către seară,
Calea li se-mpreunară.

Când au fost în zori de zi
Voinicelul se trezi
Şi mi se sculă râzând,
Clop de rouă scuturând.
Mândra se sculă plângând,
Tot plângând şi blăstămând;
– Blăstema-te-aş, blăstema,
Ca un ciung de te-ai usca!
– Blastămă-ţi tu mintea ta,
C-ai gândit că te-oi lua.

LV

Fost-au, fost un Ţimerman
Cu nume Florea Şchiopan!
Cântă cucul de pe creangă
C-au murit omul de treabă.
Cântă mierlele-n pădure
Şi-l jăleşte-a lui secure.
„Plânge-mă, soaţă rămasă,
C-am ţinut frumoasă casă;
Plângeţi-mă şi voi, boi,
Căci îmblă străini cu voi.
Plângeţi-mă, soacră, socru...
Poate-aşa mi-au fost norocu.
Pe deasupra de oraş
Au zburat trei porumbaşi,

Aceia nu-s porumbaşi,
Ci-s copii de-ai mei rămaşi!"

LVII

Săraca inima mea!
Iară prinde-a mă durea
Nu mă doare de durere,
Doare-mă de vorbe rele.
Vai ce-mi fac mândrele mele
Cele nalte subţirele
Care m-am iubit cu ele?

LVIII

Poruncitu-mi-au mândra
Să mă duc pân' la dânsa,
Duce-m-oi ca un nebun
Pe-o frunziţă de alun.

LIX

Trec în vale, mor de sete;
Mă-ntâlnesc cu două fete,
Amândouă-n berte nouă,
Săruta-le-aş pe-amândouă.
Iar pe una
Totdeauna.

LXI

Dragă-mi eşti şi te-aş lua,
Dar mi-au spus vecina ta,
Că te culci în pat cu soare
Şi te scoli la prânzul mare
Şi cu măta te sfădeşti
Şi de casă nu-ngrijeşti.
Bată-mi-te ciuha neagră!
Nici dracului nu eşti dragă
De-ai căta într-o fântână,
Ai fugi o săptămână.

LXII

Merge nora la fântână
Cu cămaşa soacrii-n mână
Şi-o întinge-n apă odată,
Na-ţi-o, soacră, că-i spalată
Şi-o întinde pe-o nuia:
Hârâiesc cânii la ea.

LXIII

La mama până eram,
De lucram, de nu lucram,
Tot draga mamei eram,
Dar de când m-am măritat,
Niciun bine n-am aflat.

Lucrul din mână nu-mi pică...
Tot nu-s bună de nimică!
Asta zice cel bărbat
Ce mă ceartă nempăcat,
Şi, zău, cugetul îmi bate,
Ca să-mi fac din străin frate.

LXIV

Copiliţă de boier
Cată colo-n fund pe cer:
Vezi cel nour, vezi cel deal?
Vin' cu badea la Ardeal
În Ardeal mare e bine:
Cine merge, nu mai vine!

LXV

Vrăbiuţă de pe munte,
Du-te pân' la mine-n curte;
Vezi ce ungurii-au făcut?
Ori pe toţi mi-au omorât?
Păsărică ce zbori sus,
Nu veni fără răspuns,
Şi-mi spune de maica mea
Ori mai trăieşte, ori ba?
Păsărică gălbioară,
Du-te în a noastră ţară,

De vezi mult e pustiită
Şi de unguri pârjolită?

LXVI

Frunză verde de smochină,
Voinic din ţară străină,
Venit de două, trei zile
Cântă privind la copile:
Pân' ce-mi era punga plină,
La toţi l-era drag de mine;
Dacă punga s-au golit,
Toţi pe mine m-au urât!
Numai puşca de pe spate
Nu mă lasă la o parte,
Ci la bine şi la rău
Stă tot lângă trupul meu.
Până ce-aveam gălbiori,
Zicea că-s voinic fecior;
Dacă galbeni am gătat
Şi alţi bani n-am mai aflat,
De toţi am fost lepădat,
Zicând că-s un blăstemat.
Copilițe, pe la voi
Nu gândiţi ca pe la noi?

LXVII

Socrul

Socrul peste Dunăre
Prins-au viu pe ginere,
Şi vinerea dimineaţă
Vrut-au să-l scoată din viaţă.
Nu ştiu, cu puşca-mpuşca-l-a
Sau cu sabia tăie-l-a,
Ginerile că plângea
Şi din grai aşa grăia:
„De nu-mi ierţi pacatele
De lungeşte-mi zilele,
Cât să-mi scriu o cărticea
La draga Ileana mea."
Când cartea la loc sosea,
Prânzu-n masă se punea.
Ileana cum o zărit,
S-au şi lăsat de prânzit,
Ş-au prins cartea de cetit.
Când au rupt pecetea-n două,
Lacrimi îi căzură-n rouă
Pe obrazuri pe-amândouă.
După ce carte-au cetit,
La argaţi au şi grăit:
„Lăsaţi-vă de prânzit,

Prindeți caii de pornit."

.....

Ea la tatu-i au sosit
Și din grai așa-au grăit:
„Dragul meu tătucă dulce,
Eu mă giur pe sfânta cruce
Și să mor fără lumină
C-al meu soț n-au avut vină."
– Taci, fiică, nu te giura,
Că el nu-i de legea ta.
– Fie turc, fie păgân,
La inimă mi-e suspin.
Fie turc, fie tătar,
La inimă mi-e amar.
– Taci, fiică, nu te căina
Eu pe tine că te-oi da,
Numai colo peste vale,
Dup-un fecior de domn mare.
– Fecior de domn eu nu vreu,
Ci vreu bărbățelul meu;
– Sărmanu! barbatul tău
Ți l-au luat Dumnezeu.
– Vai, tătucă, tată, tată,
Eu de azi nu-ți mai sunt fată,
Și te las cu dorul meu
În plata lui Dumnezeu!

LXVIII

Fata banului din Haţeg

Luat-au, frate, luat
Un fecior de om bogat
Pe-o fată de om sărac,
Cum îi era lui pe plac
Dar după ce mi-o lua,
Prins-au frate-a o mustra,
Vai! şi el şi mumă-sa,
Mumă bună, soacră rea!
El mă-sii aşa grăia:
„Las-o, mamă, n-o mustra
Că la târg eu m-oi căra
Trei curele-oi cumpăra:
Cu una încinge-oi
Şi cu una lega-oi,
Şi cu alta duce-oi,
În cel târg, cel stratoveţ,
Că-s nevestele cu preţ".

Luă târgu de-a lungu
Şi şatrele de-a latu;
Nime că nu-l întreba,
Cu ea-n târg ce căuta?
Înapoi el se-ntorcea,

Când iată că se-ntâlnea
C-un fecior de om sârbesc
Ce purta ilic turcesc:
– De vândut ţi-i nevasta?
– De vândut, de-i întreba.
Dar n-o dau de urmă rea,
Sau doar că n-ar şti lucra...
Făr-aşa i-au fost treaba.
– Spune-mi preţul pe dânsa?
– Preţul mi-este rupt de-acasă
C-un fir verde de mătasă:
O sută şi cinci de lei
Şi pe-atâţia mărunţei.

Prins-au bani a număra,
Iar nevast-a suspina
Şi din gură-a cuvânta:
„Ie seama, bărbate, bine,
Cui vrei să mă vinzi pe mine,
Să nu paţ ca şi cu tine.
De vrei a mă departa,
Bine-ai face de m-ai da
După-un dascăl românesc.
Cu el bine să trăiesc
Şi ţie să-ţi mulţămesc".
– N-ai grijă, nevasta mea...
C-ai scăpat de soacră rea,
Şi de-acum nu-i fi mustrată
Nici de mamă, nici de tată.

Şi de-acolo s-au luat,
În cârcimuţă s-au băgat,
Cu vin roş s-au adăpat,
Şi pe urmă-au cuvântat:
– De trei zile de când bem,
Şi noi nu ne întrebăm
Care de unde suntem?
Doară nu suntem ceva,
Şi-n păcate ne-om băga...
Eu sunt fata Banului
Din ţara Haţegului.
– Aibă-ţi parte de cuvânt!
Dar eu încă aşa sunt,
Tot fecior de-a Banului
Din ţara Haţegului.
Vai de noi! suntem doi fraţi
Şi-n păcat suntem băgaţi.
Na-ţi, cumnate, nevasta,
Că-i chiar soră-mea asta.
Şi n-o purta de vânzare
Că-i fată de viţă mare,
Când banii ţi s-or ciunta
Vin' la mine că ţi-oi da
Cu mia şi cu suta.

LXIX

Petrea viteazul

Pe drumul drumarilor,
Pe calea tâlharilor,
Mergea Petrea cu Nedea
Ş-amândoi se mângâia.
Iar Petrea din grai grăia:
„Nedeo, Nedeo, draga mea!
Cântă-mi mie-un cânticel,
Fie cât de scurticel,
Să-mi cadă la sufleţel."
Nedea, mândra, răspundea:
„Petrişor, inima mea,
Petrişor, sufletul meu,
Nici pot a cânta, nici vreu,
Că de-oi prinde a cânta,
Văile s-or răsuna,
Apele s-or tulbura,
Munţii s-or cutremura,
Stâncile s-or despica.
Tâlharii s-or deştepta,
Şi-n cale s-a arăta
Păunul păunilor,
Vatavul tâlharilor,
Şi pe mine m-a lua

De m-a duce-n casa sa".
Iar Petrea că mi-i zicea:
– O! soţie, draga mea!
Cântă tu şi nu ai frică,
Nu ai frică de nimică.
Făr' de singur Dumnezeu
Şi de sufleţelul meu,
Că-n cosiţă ţi-am jurat
De când pe drum am plecat.
Ca să-ţi fiu tot cu dreptate
Pân' la ceasul cel de moarte!
Prinse Nedea a cânta,
Văile-a se răsuna,
Apele-a se tulbura,
Munţii a se răsturna,
Stâncile-a se despica,
Hoţii a se deştepta.
Toţi în calea Petrii sta
Cu Păunul codrilor
Vatavul talharilor.
– Daleu! Petre, viteaz mare!
Nu-i avea tu supărare.
Să ne dai pe Nedea nouă,
Veri pe doi ani, veri pe nouă?
– Ba, pe Nedea nu v-oi da
Până capul sus mi-a sta.
Că-n cosiţă i-am jurat
Când nevastă-o am luat.

– Dă-mi dar mie calul tău.
– Ba, ferească Dumnezeu!
Că eu când mi l-am luat
Pe coama lui am jurat.
– Dă-ne dar paloşul tău.
– Ba ferească Dumnezeu.
Paloşul nu vi l-oi da,
Până capul sus mi-a sta;
Când paloşul l-am luat
Pe cruciţă i-am jurat!
Însă Nedea cea vicleană
Trasă la voinici din geană;
Şi cât semnul ea l-au dat,
Toţi de Petrea s-au legat.
Iară Petrea, viteaz mare,
Drese glasu-i cu-ntristare
Şi zise la voinicei;
„Dragii mei, voinicii mei!
Lăsaţi-mă puţintel
Să-mi deschid un cărticel,
Să-mi cetesc păcatele
Şi să-mi grijesc zilele!“
Talharii că mi-l lăsa.
Petrea se cam depărta,
Mâna-n buzunari băga.
N-au scos cartea de cetit,
Ci-au scos paloş otrăvit,
Şi când paloşul au scos

Toţi talharii sta pe jos.
El se-nvârti în stânga...
Parte din voinici pica,
Dar pica precum iarba
Când o coseşte coasa.
El se-nvârti în dreapta...
Şi voinicii toţi pica,
Toţi cădea ca şi frunza,
Când o plouă ploile
Ş-o suflă vânturile
Pe toate pâraiele!
Apoi Petrea se-ntorcea
Şi de grai amar grăia:
„Nedeo, Nedeo, draga mea!
Eu pe tine te-am iubit,
Tu pe mine m-ai urât.
Ai făcut tu semn cu ochii
Ca să mă apuce hoţii,
Le-ai făcut tu semn din geană
Ca o nevastă duşmană,
Să mă piardă din vieaţă
În acest loc de verdeaţă.
Mori, nevastă ticăloasă,
La bărbat necredincioasă,
Că eu ştii, că mi-oi găsi
Cum doi, trei paşi oi păşi,
Alta-n locu-ţi mai frumoasă,
Şi cu mult mai credincioasă."

Cu amar Petre-au strigat
Şi pe Nedea au tăiat,
Ş-apoi singur s-au pornit,
Pân' din codri au ieşit.

CULEGERI DIN MOLDOVA APĂRUTE ÎN *ROMÂNIA LITERARĂ*, 1855, SUPLEMENT 5-8

IV

Frunză verde sălcioară!
Puiculiţă bălăioară,
Mult eşti mândră, sprinţioară,
Ca un pui de căprioară.
Hai, puicuţo, să fugim
C-amândoi ne potrivim
Şi la ochi şi la sprincene
Ca doi porumbei la pene.
Tu n-ai tată, eu n-am mamă,
Amândoi suntem de-o samă;
Tu n-ai fraţi, eu n-am surori,
Amândoi ca două flori.

XXX

Trece-un călător şi cântă,
Trece pe-o cărare frântă
Prin câmpia înflorită

Cu inima-n sân zdrobită;
Cântă el cu ahturi crude,
Şi mai nime nu-l aude.
Numai draga ce-l iubea
Dintre flori îl auzea,
Şi pe gânduri se punea;
Iară când noaptea cădea
Ea prin somn încă-l vedea
Inima-n piept îi ardea
Şi din somn ea se trezea
Şi din gură tot zicea:
„De s-ar face zi îndată
Să-l mai văd numai o dată
Să-l văd trecând pe la poartă
Şi-apoi chiar de-aş cădea moartă
Lângă dânsul să mă-ngrop
La tulpina celui plop.
Îi frumos, îi arde faţa
Ca garoafa dimineaţa,
Când de rouă-i încărcată
Şi-n lumină se arată.
Aşa-i puiul ce-l aveam
Prin câmpii când îl videam,
Părea floare-mbobocită,
De-al meu suflet mult dorită.

XXXIII

Frunză verde de şovârf
Mă suii pe munte-n vârf
Să mă uit spre Moldova
Ca să-mi văd ibovnica,
Şi ţintii ochii, ţintii
Tocma-n Ieşi, în deal, la vii
Ş-o văzui cum ea jălea
După mine cum plângea.
Iar eu ochii ridicai
Şi la Domnul mă rugai,
Jalea ei s-o potolească
Şi din ceriuri să-i vestească
Că la dânsa m-oi întoarce
Ş-om trăi iar cum ne place.
Iată, mări, o păsărea
De pe munte că sărea
Şi-n văzduh se rădica
Şi la Ieşi că se lăsa
Pe o casă mititică,
Chiar la biata ibovnică.
Ea din gură au strigat-o
Şi pe nume au chiemat-o
Şi i-au zis: „de plâns te lasă
Că doritu-ţi vine-acasă".
Dar fetiţă fără minte
Gândea că pasărea minte:

– Du-te, du-te, păsăruică,
În văzduh mi te aruncă
Şi-l găseşte şi mi-i spune
Că purtările-i nu-s bune;
Că de când el s-au pornit,
Peptul meu tot s-au rănit;
De amar şi de oftat,
Sănătatea mi-am stricat!
Puterile mi-au slăbit
Tot de plâns şi de jălit,
Că de când s-au depărtat,
Ceas de bine n-am aflat.
Spune-i înapoi să vie,
Milă de mine să-i fie.

XXXIX

Frunză verde măgheran,
Fata lui Petre Şoiman
Mult pe mine mă sminteşte
Ş-adeseori m-amăgeşte,
Că mi-a da guriţă dulce
Când la ea seara m-oi duce,
Pe la răsărit de lună,
Fetele când se adună,
Se adună-n şezătoare
Pân' la răsărit de soare
Şi i-am dus de multe ori

Snopurele mici de flori,
Şi smochine şi alune
Şi mere de cele bune.
Dar ea tot mă amăgeşte
Şi mai rău mă chinuieşte!
Am să-i dau inelul meu,
Ş-apoi... bunu-i Dumnezeu!
Dacă ş-aşa n-oi putea
Să-mplinesc dorinţa mea,
M-oi duce la Vadul strâmt
Cât colo, la drumul frânt,
C-am auzit din bătrâni
Şi din călători străini
Că-i o babă bătrânică
Ce discântă din ulcică
Cu apă de la izvor
Unde-au curs lacrimi de dor.
Cu trei vărguţe de corn
Şi cu lilieci de horn.
– Bună ziua, mătuşică,
– Mulţămescu-ţi drăgulică,
– Eu, mătuşă, am venit
De necaz şi de urât,
Căci amar sunt fărmecat
De-o fetică din cel sat.
Ş-am auzit din bătrâni
Şi din călători străini,
Că ştii bine-a discânta,

De farmeci a dezlega,
– Bine-ai venit, fătul meu,
Că mă giur pe Dumnezeu,
Multe ştiu a discânta
Ş-apa-n cofă-n închiega,
Să te duci, băiete duci,
Şi-ntr-o clipă să-mi aduci
O găină de furat
Ş-un papuc nou neîmblat
Unghiile de la mână
Ş-un cârlig de la fântână.
– Ah, văd bine, bătrânică,
Că tu, zău, nu poţi nimică
Ca să-mi alini dorul meu,
Să mă scapi de chinul greu.

XLV

Frunză verde rozmarin
Rău îi de voinic străin!
Numai luna îl iubeşte
Mândrul soare-l încălzeşte.
Trece-n jos şi trece-n sus,
Nime nu-i dă un răspuns,
Nici îi zice: Bun agiuns.
Suie-n deal, pogoară-n vale,
Nicio mândră nu-i stă-n cale.
Trece satu-n curmeziş

Şi dumbrăvile cruciş.
Unde-o mândră fetişoară
Gigâtă şi sprintioară.
El îi zice: mândro stă –
Mândra-n lături se tot dă.
El îi zice: vină-ncoace,
Ea-i răspunde: n-am ce face...
– Vină, vină, mândruliţă,
De m-adapă cu-o guriţă –
Mândra stă, se cam uimeşte
Şi cu dor la el gândeşte.
– Frunză verde sălcioară,
Dorul tău mult mă omoară
Şi mă arde ca o pară!
– 'Omorî-te-ar dorul meu,
Cu ochii să te văd eu.
Focul, para să te frigă,
Zilele să ţi le stingă,
Că tu vrei a mă-nşela,
Iar nu vrei a mă lua.
– Ba, mândruţo, ba!
Eu mi te-oi lua.
Tu soră să-mi fii,
Mamă la copii.
– Ba, bădiţă, ba!
Tu nu mi-i lua,
Vrei a mă-nşela
Pân' mi-i săruta!

– Ba, mândruţo, ba!
Giur pe faţa ta
Şi pe mândrul soare
Ce sfârşit nu are,
Că eu te-oi lua,
De mi-i săruta,
Tu soră să-mi fii,
Mamă la copii!
Frunză verde mintă creaţă,
Şede mândra sus pe braţe,
Braţe dulci de holteieş
Ca floarea de măcieş.
– Ei, mândruţo, ce gândeşti?
Vrei de-acum să mă iubeşti?
– Frunză verde iarbă bună,
Las' să treacă astă lună
Ş-a veni luna lui mai...
Da-ţi-oi gură sus pe plai,
Două mere-n umbră coapte,
Cu izvoare dulci de lapte,
Care soare n-au văzut
Şi vântul nu le-au bătut.
Albe mândre amândouă,
Şi spălate tot cu rouă,
Tot cu rouă de pe flori...
Unde li-i vedea să mori.[1]

[1] Doinele XIV, XV, XVI, din ed. 866 provin din segmentarea şi modificarea acestei culegeri (n. ed.).

XLVI

– Frunză verde de pelin,
Ce-mi eşti, cucule, hain,
De cânţi vara-n jumătate
Ş-apoi zbori în altă parte?
– Zbor, mă duc căci foc mă arde,
Când văd frunza că jos cade,
– Cuculeţ, pasăre sură
Muşca-ţi-aş limba din gură,
Cucu, cucu să nu zici,
Nici să mai vii pe aici.
Vara vii, vara te duci...
Mult mă mier ce mai mănânci?
– Mănânc putregai de fag
Şi cânt codrului cu drag.
– Sus pe ramura uscată,
Tu cânţi... glasul tău mă-mbată,
Deşi cânţi cam amorţit
Căci un dor te-au năvălit.
Cântă, nu mai conteni,
Până codru-a-ngălbeni,
Frunza verde s-a usca,
Râul negru a-nchiega.
Dacă frunza s-ar usca,
Eu atunci ce-oi mai mânca?
Râul negru de-a-nchiega,
Eu cu ce m-oi adăpa?

Azi e ziua hotărâtă!
Rămâi dragă, părăsită!
Eu mă duc în altă țară
Unde-i dulce primăvară.

XLVII

Frunză verde mărăcine,
Geaba beu și mănânc bine,
Puțin se prinde de mine,
Căci mănânc și mai rămâne.
Puica se pricepe bine
Că gândesc la oarecine.
Sui în deal și cânt din frunză
Ca puicuța să m-auză,
Și din deal mă las în vale
Doar mi-a ieși mândra-n cale.
Puiculiță, floare-n gură
Când te văd pe bătătură,
Uit plugul pe arătură,
Sapa-nfiptă-n curătură.
Las' boii să odihnească
Plugul să se rugînească
Sapa să se prăpădească...
Numai puica să-mi trăiască!
Eu cu mândra de-oi vara,
Pluguri zece mi-oi dura,
Le-oi lega, le-oi fereca,
Moșii zece oi ara.

Frunză verde ş-o lalea,
Neiculeană, mândra mea,
Mai gândeşti, gândeşti la mine
Precum eu gândesc la tine?
– Dragul meu, bădiuţul meu!
Ştie numai Dumnezeu,
Câte lacrimi am vărsat...
Nu sunt stative pin sat.
Dragul meu, de nu mă crezi,
Cată-n faţă-ţi şi mă vezi,
Că eram ca un bujor
Şi acu-s galbăn de dor.
– Să trăieşti mândruţa mea,
Că noi zile de-om avea,
Ne-om face ca doi bujori
Frumuşei şi rumiori
De ne-om pierde pintre flori.

XLVIII*

Frunză verde de susai
Mă-ntorsei iarăşi pe plai,
Cu flintuţa pe subt strai,
Să mai prind ceva de trai,
Pe mândruţa să mi-o-mbrac,
Copilaşii să-i împac.
De când plaiul am lăsat
Traiul bun eu l-am uitat,

* Doinele XXIX, *Alta*, XXX, *Alta*, din ediţia 1866 provin din segmentarea acestei culegeri (n.ed.).

Flinta că mi-au ruginit...
Nimic n-am agonisit!
Mă lăsai pe plai pe-o parte
Unde soare nu străbate,
Subt frunză de ciritei
Unde trec mocani cu miei,
Cu chimirele ticsite
De rubiele cumpănite.
Nu ştiu mieii lua-i-aş
Ori chimirii smunci-le-aş,
Căci s-aude-n depărtare
Zgomot de potiră tare.
Frunză verde de agude,
Ian vezi, frate, ce s-aude?
Graiul dulce-a mândrei mele
Ori zgomot de potiri grele?
De-a fi mândra mea frumoasă,
Ad-o Domnul sănătoasă,
Sufletul să-mi răcorească,
Viaţa să-mi mai îndulcească,
Iar de-a fi potira grea
Care paşte viaţa mea,
Las' să vie, măi vecine,
Şi m-ascultă tu pe mine;
Flinta asta ghintuită
Pentru potiri e gătită.
Pune-i plumbul subsuoară
Să străbată-n inimioară,
Ş-apoi cată-ţi treaba ta,

Că de grijă ne-a purta
Plaiul cu pădurele
Pădurea cu murele,
Seleaful cu armele
Şi arma cu gloanţele.
Cine-i tânăr şi voinic
N-are grijă de nimic
Nici de soare, nici de gheaţă,
Nici de moarte, nici de viaţă.

CULEGERI DIN VALAHIA ÎN *ROMÂNIA LITERARĂ* 1855, SUPLEMENT 9-12

IV

Spune-mi, mândro, mergi, nu mergi,
Ori poteca să-mi dezlegi,
Din două-una să-ţi alegi

Spune-mi, mândro, vrei, nu vrei?
De mă iei, de nu mă iei,
Că colea mă poartă trei.

Aideţi, mândro, să fugim,
Să fugim, să pribegim,
Unde-om putea să trăim.

Că satul ni s-au mărit,
Duşmanii s-au înmulţit
Şi nu mai e de trăit.

Unde sunt cu doi, cu trei,
Vorba de noi e-ntre ei,
Duşmani ai tăi şi ai mei.

Că unde sunt doi cu doi,
Vorba le e tot de noi,
Să ne bage în nevoi.

Toţi se uită ca la urs
Şi fac sfaturi prin ascuns
Să ne facă vrun neajuns.

Ştii, mândro, ce-am pus de gând?
Să plec, să te las plângând,
Din ochi negri lăcrămând.

Şi să-ncalec pe cel murg,
Mai curând ca să ajung,
Către deal, la Câmpulung.

Către deal, peste Muşcel,
Să trec Prahova cu el
Fără să mă ud de fel

Să mă duc la draga mea,
Care mă iubeam cu ea
În copilăria mea.

Că nu-s câne să o uit,
Ci-s voinic să o sărut,
Că ea dintr-a-ntâi m-a vrut.

VI

– Deschide-mi uşa, măi lele,
C-aduc în gură mărgele,
– Lasă-le unde le-ai pus,
Pân-îi veda mutul dus
Că mi-e mutul mort de beat,
Cu puşca plină pe pat,
Cu sabie la şold legat,
La picioare cu pistoale,
Rău mă tem să nu se scoale
O! leliţă, lelea mea,
Cu gură de floricea!
Când a veni sâmbăta,
Leagă de codiţa ta,
De codiţa ta îmi leagă
Un fir de matasă neagră,
Că la tine de-oi veni,
Eu de fir că te-aş clăti,
Şi tu afară-i ieşi
Ş-amândoi că ne-om iubi.

VII

Nu mai poci de ostenit
Tot umblând după iubit
Şi nimic n-am folosit.

Minţile mi s-au smintit
Unghiile mi s-au tocit
Tălpile mi s-au betit,

Potecile-ncrucişând,
Buturugile izbind
Şi glodurile lovind

Nu ştiu alţii cum găsesc
Şi pe placul lor iubesc,
Ca mine nu jinduiesc.

E vreun farmec la mijloc
Ori că-s eu sec de noroc
Şi ursit să arz în foc.

Dorul meu nu are leac
Că cui plac, mie nu-mi plac
Şi care-mi plac, nu le plac.

VIII

Eu n-am parte de o sor'
Nesfârşit e al meu dor!
Lumea parcă-mi e năluc...
Ce-mi place nu poci s-apuc.

*

E vrun farmec la mijloc
Ori că-s eu fără noroc.
Nu ştiu alţii cum apuc
Că eu geaba tot mă duc,

*

Cruciş, curmeziş umblând,
Nu pociu să-mi dau după gând;
Of! de la of nu mai scap,
Nu mai am simţiri în cap.

*

De m-aş vedea cât şi cât
Cu unica după gât,
La ochii ei m-aş uita
Şi mintea-mi aş deştepta.

*

Faţa mi s-ar îngrăşa
Şi n-aş mai fi slab aşa,
C-am ajuns din om neom
Şi m-am uscat ca un pom.

*

Ah! noroc, noroc, noroc!
Pentru tine arz în foc,
Că tu la mijloc nu stai
Pe care-mi place să-mi dai.

XVI

Leliță Săftiță!
– Auz neiculiță.
– Dar dacă auzi
De ce nu-mi răspunzi?

Că e mult d-aseară
De când șez p-afară
Poarta-ncungiurând
Și tot așteptând.

Vremea vremuiește
Cămașa-mi răcește,
Luna s-a ascuns,
Ploaia m-a ajuns

Strășioara pică,
Giubeluța-mi strică;
Nu-mi e de giubea
Ca de fermenea,

Că întâiași dată
Azi e îmbrăcată,

Şi de nu mă crezi
Deschide s-o vezi

– Du-te, du-te, neică
Du-te de te culcă,
Nu mai sta în drum
Că nu poci acum,

Nu-ţi mai pierde somnul
Că mi-a venit omul,
Şi nu mă-nlesnesc
Nici să-ţi mai vorbesc.

Du-te că e noapte,
Să n-auză şoapte,
Că e vai de noi,
De noi amândoi!

XVIII

– Dragostea ce-aveam noi, frate,
Gândeam moartea ne-o desparte,
Ş-acum te făcu-o grădină
Ca să nu-mi mai fii vecină.
O grădină cu bucate
Pe amândoi ne desparte
Ca să n-avem noi iubire
Dragoste şi întâlnire.

– Aşa dragul meu vecine,
Pe pârleaz stă mărăcine,
Că acum nu mai sunt fată,
Ci cu bărbat măritată.

XIX

De dor mare prididit,
Am umblat, am ocolit,
Am fost pe-unde am iubit
Ş-am găsit locul pârlit,
Dasupra-i vântul sunând,
Ierbuliţa suspinând
Şi pe puica ofticând
Tot de neica întrebând.
O să las cu jurământ,
Cine m-o băga-n mormânt,
Lege-mi dragostea de gât
Că ea m-a şi omorât.

XXIII

Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă
Pestriţă şi sură,
Farfara de gură.

Au nu-ţi am zis ţie
Ca să-mi fi soţie,
Să nu-ţi faci aiure
Cuibul prin pădure?

Ci să-l faci mai bine
Aproape de mine
Să nu ţi-l ia cucul
Şi-ţi e geaba lucrul?

Iar tu ca neroadă,
Mişcai aripi, coadă,
Tot îţi căscai ciocul
Şi răsunai locul;

N-ai vrut pentru tine
Să asculţi de mine,
Mierliţă, Mierliţă,
Pasăre pestriţă.

XXV

Bordeiaş, bordei, bordei
Cu mărtăceii de tei,
S-a-ncuibat dragostea-n ei.
Bordeiaş fără gârlici,
Tu mă faci să viu pe-aici
Desculţ şi fără opinci
Bordeiaş întunecos,

Mult îmi eşti tu drăgăstos,
Că mă faci să viu pe jos.
Întâi p-aici când veneam,
Patru junci eu înjugam,
Şi acum niciunul n-am.
Apoi venii şi cu cai;
Dacă băui şi mâncai,
Numa-n cămaşă plecai!
Vai! maica mea ce-ncăpui!
Că şi căciula-mi băui
Şi de basnă mă făcui!

XXVII

Frunză verde pădureţ:
Oliolio, frate răzleţ,
Ce nu vii să ne mai vezi?
Că de când te-ai răzleţit,
Pe la noi n-ai mai venit
Să vezi cât eşti de jălit!
Cum te plânge maică-ta
Pin uşele altora!
Cum te plâng surorile
Cu lacrimi, ca florile!
Cum te plânge cea mai mare
Cu păr galbân pe spinare!
Cum te plânge cea mai mică...
Frunza-n codru se despică!...

– Alei! surori ce avui,
Cât din ochi eu vă perdui
Pătimit-am multe rele,
Dragi sorioarele mele.
Că mama când m-au făcut,
Atunci bine i-au părut;
Iară ea când m-au scăldat
Atunci rău m-au blăstemat,
Căci în faşă când eram,
Cu plânsul nici că-ncetam,
Din somn dulce-o deşteptam.
Mama-n braţe mă lua
Şi la sân mă legăna.
Ea cu ţâţă m-adăpa.
Iar în gând mă blăstema
Să fiu în lume de chin,
Să trăiesc ca un străin,
Şi de voi să fiu departe
Şi-n vieaţă-mi să n-am parte
Nici de casa părintească,
Nici la dragostea frăţească.

În Ms. 814 fol. 77, într-o formă apropiată de aceasta:

Frunză verde pădureţ
Oliolio, frate răzleţ

Ce nu vii să ne mai vezi?
Că de când te-ai răzleţit
Pe la noi n-ai mai venit
Să vezi cât eşti de jălit.
Cum te plânge maica ta
Cum te plânge nevasta,
Cum te plâng surorile
Cu lacrimi, ca florile!
De plâns ochii li se strică,
Frunza-n codru se despică.
De dor mare nesfârşit
Faţa lor a-ngălbinit
Ca frunza stejarului
De-atinsul brumariului.
– Alei surori ce avui
Cât din ochi eu vă pierdui
Multe rele-am pătimit,
Mult amar am înghiţit!
Că mama când m-au făcut,
Atunci bine i-au părut,
Iară când ea m-au scaldat,
Atunci rău m-au blăstemat,
Că plânsul nu încetam
Şi din somn o deşteptam.
Mama-n braţe mă lua
Şi la sân mă legăna,
Şi cu lapte m-adapa,
Dar în gând mă blăstema

Să fiu în lume de chin,
Să trăiesc ca un străin,
Şi să fiu de voi departe
Şi în viaţă-mi să n-am parte
Nici de casa părintească
Nici de dragostea frăţească.

XXX

Barbule din Răsuceni
Ce caţi la noi în Strâmbeni?
Ce caţi, Barbule, la noi?
Ori nu-s fete pe la voi?

Ba sunt multe dar sunt mici,
Nu sunt încă de voinici;
Cu mici, nici n-am ce vorbi,
Nici nu poci a mă iubi.

Vine Barbu de la plug
Cu doisprece boi la jug,
Cu trupul plin de asud,
Şi cămaşa numa-n lud;

Duşmani drumul îi pândesc
Şi în câmp îl întâlnesc,
Se uit' la doisprezece boi
Şi-şi aleg dintr-înşii doi.

Barbu boii a-şi scăpa,
Voiniceşte se lupta,
Dar duşmanii c-un ciomag
Dând, capul Barbului sparg.

La casa cu trestioară
Zace un voinic să moară!
Nu ştiu zace ori ce face,
Că gurița nu-i mai tace;

Nici la umbră, nici la soare,
Nici la cap cu pernicioare,
Ci se bate zi şi noapte
Şi varsă venin de moarte.

Cântă buha sus pe cruce...
Pe Barbu la groapă-l duce,
Dar de plâns, cine mi-l plânge
Şi pe braț cine îl strânge?

Plânge maica sa cât poate,
Şi surorile lui toate,
Mai cu foc şi vărsând sânge
Logodnica lui îl plânge.

Şi zicând cu multă jale
Aste vorbe ea pe cale:

„Barbule! dragul tău nume,
Semăna-ţi-l-aş în lume.

Prin grădini, prin grădiniţe,
Să răsară garofiţe,
Viorele, micşunele,
Nu-mă-uita (floricele);

Să le poarte fetişoare
La cap şi la ţâţişoare,
Şi neveste tinerele
A se-mpodobi cu ele."

XXXI

Între Jiiu şi-ntre Olteţ
În cel vârf de pisculeţ
Mi-a-nfrunzit un nuculeţ:

Nuculeţul mărişor,
Abia-nfrunzit rărişor
Şi cucii cânt, se omor;

Iar mai jos pe rămurea
Cântă şi o turturea
Şi cu altă păsărea;

Iar în vale prin zăvoi,
Cântă şi un piţigoi,
Strângeţi voi, să mâncăm noi;

Dar p-un vârf de putregai,
Auzii ş-un cucuvai
Şi de moarte mă-ntristai!

Că din gură îmi zicea,
Îmi zicea şi-mi prorocea,
Ca când parcă mă bocea.

DIN *CALENDARUL BUCIUMULUI ROMÂN*, IAŞI, 1855

Mărgerilă şi Steliţa

Prin mijlocul târgului,
La zarea amurgului
Primblă-mi-se-n sus şi jos
Mărgerilă cel frumos,
Bujoraşul fetelor,
Sufletul nevestelor,
Cu saiaua pusă-n brâu,
Cu negrul trăgând de frâu,
Şi pe uliţi cum trecea
Ei din gură-aşa grăia:
„Câte fete-am întâlnit
Eu cu toate m-am iubit,

Câte fete am aflat
Pe toate le-am sărutat,
Numai una mi-a scăpat,
Steliţa cu ochii verzi,
Mori de doru-i când o vezi!
Dar Steliţa că râdea;
Şi din gură că zicea:
„Cine-n lume s-o afla
Pe mine-a mă săruta,
Cinci mii de galbeni i-oi da!"
Mărgerilă-o asculta,
Pe cal iute-ncăleca...
Sufletu-i se-ntuneca
Mărgerilă-nebunea.
Mă-sii că se jeluia
Maică-sa că-l sfătuia:
„Mărgerilă, fătul meu,
Nu măi plânge-aşa mereu
Că au foc lacrimile
Şi topesc luminile.
Mărgerilă dragul meu,
Să faci cum ţi-oi zice eu.
Noaptea când o înopta,
Când Steliţa s-o culca,
Te dezbracă bărbăteşte
Şi te-mbracă femeieşte,
Leapădă cea faiarliţă
Şi pune astă sucniţă.

Şi te du la cea Steliţă
Ca o blândă copiliţă"
Mărgerilă-o asculta,
Cu sucniţa se-mbrăca
Şi-astfel că mi se schimba...
Chiar mă-sa că se-nşela.
El pe uliţi purcedea.
La Steliţă se ducea
Şi glasul şi-l prefăcea
Şi din gură-ncet zicea:
„Rogu-te, mândră Steliţă,
Să-mi dai drumul pe portiţă
Ca să scăp în colibiţă,
Că-s o biată copiliţă
Fără tată, fără mamă...
Sunt cu tine tot de-o samă,
Fără fraţi, fără surori...
Suntem chiar ca două flori.
Lasă-mă să viu la tine
Că m-alungă nu ştiu cine
Şi tot vrea să mă sărute
Ori pe vrute, ori nevrute".
Portiţa se deschidea
Şi Steliţa că-i zicea:
„Vină iute, fa copilă,
C-a fi mândrul Mărgerilă"
Steliţa-n casă-l ducea,
Steliţa mi-l mângâia

Ş-amândoi se desmierda
Ş-amândoi se săruta
Când deodată, vai de ea!
Mărgerilă hohotea
Şi din gură că-i zicea:
„Steliţico, draga mea,
Este oare-adevărat
Că te-ai fi tu lăudat
Cinci mii de galbeni că-i da
Celui ce te-a săruta?
De-i aşa, mândră copilă,
Adă banii, fără silă,
Că sunt mândru Mărgerilă".
Steliţica-l auzea
Ochii-n lacrimi îi steclea
Şi din guriţă zicea:
„Mărgerilă dragul meu,
Răsplătească-ţi Dumnezeu
Că tu rău m-ai înşelat!,
Fii de-acum al meu bărbat
Să trăim, să ne iubim
C-amândoi ne potrivim
Şi la ochi şi la sprincene
Ca doi porumbaşi la pene.
Tu n-ai tată, eu n-am mamă,
Amândoi suntem de-o seamă.
Tu n-ai fraţi, eu n-am surori,
Amândoi ca două flori."

Mărgerilă-o cuprindea,
În braţe că mi-o strângea,
O strângea şi mi-i zicea:
– Pleacă gura s-o sărut,
S-o sărut, să nu te uit...
– Mergi puiule sănătos
Ca un trandafir frumos.
– Rămâi puică sănătoasă
Ca o garoafă frumoasă
Pusă-n păhărel pe masă.
– Mergi iubite Mărgerilă,
Şi de mine fă-ţi tu milă
– Merg, mă duc şi viu îndată
Viu aici cu nunta toată,
Cu poclonul mirilor
Şi cu carul druştelor.

DIN *LEGENDE NOUĂ – OSTAŞII NOŞTRI*, 1880

Stroe Plopan

(Baladă poporală)

Sus pe muchea dealului,
Merge-n voia calului
Un bujor de căpitan
Care poartă buzdugan.

El aruncă ochi de sus
Când spre valea din apus,
Când spre şesul înflorit
Despre mândrul răsărit.
Şi tot cătă ca să vadă
N-ar zări cumva o pradă
Ici în zare, colo-n zare
Pe sub cer, în depărtare?
Ciocârlia sus cânta,
Iar voinicul cuvânta:
„Căci nu am aripa ta,
Ciocârlie nevăzută,
Păsărică-n cer pierdută!
Căci nu am şi zborul tău
Să mă-nalţ în cer şi eu,
Ca să văd din dos de zare
De nu vin oarde tătare
Să răpească şi să fure
Fete mari cu ochi de mure,
Şi copii mărunţi de ani,
Copilaşi de cei bălani?“

Cum mergea şi cum grăia,
Iată, mări, că zărea
Jos, de vale, pe sub deal,
Lângă apă, sus, pe mal,
Un foc mare, strălucind,
Printre sălcii pâlpâind,

Şi-mprejurul focului
Trei tătari stând locului
Şi frigând un miel furat
Într-o furcă aninat.
Caii lor păşteau de-o parte
Iar la umbră, nu departe,
Se bocea o mândră fată,
De o salcie legată;
Se bocea biata copilă
De umplea crângul de milă;
Dar păgânii o priveau,
Şi privind-o crunt râdeau
Şi ziceau în limba lor:
„Mult plăteşte ist odor,
Căci e puică de bun soi,
Şi-i ca trestia la boi,
Şi-i ca luna la obraz,
Numai bună de-un viteaz.
Ghirai Hanul pentru ea
Ne-a da scule câte-om vrea.
Şi caftane de sultani
Şi cincizeci de pungi de bani."

Cât Plopan mi-i auzea
Calul iute-şi răpezea:
„Bună ziua, măi tătari,
Prădători de fete mari!
Spuneţi mie fără teamă,

Fără teamă daţi-mi seamă:
Ori ve-i roaba de schimbare,
Ori ve-i roaba de vânzare?
De-i pe schimb, eu mult v-oi da,
Căci cu zile v-oi lăsa.
De-i pe plată, eu sunt gata
De la voi să cumpăr fata,
Nu cu aur nici caftan,
Ci cu dâri de buzdugan."
Tătărimea iar râdea;
Din trei unul răspundea:
„Auzit-aţi, auzit,
Pe românul îndrăcit?
Cică-i prins de mare dor
Ca să meargă plutitor,
Când pe apă-ntins la soare,
Când sub apă curgătoare
Până-n Dunărea cea lată,
Până-n marea tulburată?"
Bine vorba nu sfârşea,
Vai de lume-amar de ea!
Buzduganul se-nvârtea,
Ca un vultur s-abătea,
Pe păgâni îi şi turtea!
Apoi mândrul căpitan
Care-i zic Stroe Plopan,
La copilă se ducea
Şi cu drag aşa-i grăia:

„Cine-mparte, parte-şi face
Cum i-e dorul, cum îi place.
La tătari am împărţit
Buzduganu-mi oţelit.
Ţie, dragă fată mare,
Îţi fac parte de scăpare,
Iară partea ce-mi fac mie
Eşti tu, draga mea soţie."

Copiliţa ce zicea?
Ştiu că nu se mai bocea.
Păru-n faţă-şi aducea,
Cu voinicul se ducea.
Fie calea lor uşoară
Cu foc lin la inimioară,
Cum e scris, cum e menit,
Când e timpul de iubit.

NOTE

1. Toate drumurile vechi treceau pe muchea dealului.
25. Copilaşii români au părul gălbui deschis.

DIN *ALBUMUL UNUI BIBLIOFIL*
(*CONVORBIRI LITERARE*, 1875-1876, P. 337)

Fragmente dintr-o poveste

Când ascultă cineva cu luare aminte modul cu care ţăranii povestesc basmele răspândite în popor, el constată perioade întregi rimate şi nu se refuză de a crede că poveştile sunt poemuri antice ce s-au prozait cu timpul, trecând prin memoria generaţiilor succesive. De exemplu, iată câteva pasagiuri din povestea lui *Cal galbăn de sub soare:*

Cic-au fost un împărat
Mare, mândru, luminat,
Şi avea un cal frumos,
Cu păr negru şi lucios.
Când încăleca pe el,
Se simţea mai tinerel,
Când pe el încăleca,
Lumea-ntreagă-o alerga.
El de cale s-au gătit
Şi la slugi a poruncit
De cal bine să grijească
Şi cu ochii să-l păzească,
Căci de nu l-or îngriji
Vai ş-amar de ei va fi,

Şi le-or sta capetele
Unde stau picioarele!
.....
„Luminate împărate,
Fă-ţi cu paloşul dreptate!
Noi fugarul l-am perdut,
Făcutu-s-au nevăzut
În fundul pământului
În vârtejul vântului!"
.....
Împăratul se-ncrunta,
Puse crainici a striga:
Care-n lume s-a afla
Lumea de-a cutriera,
Nouă ani să nu s-oprească,
Nouă să nu odihnească,
Cât o noapte, cât o zi,
Pân' ce calul va găsi,
Acelui parte să fie
Jumătate-mpărăţie
Şi o fată-mpărătească,
Care-a fi cea mai aleasă.
.....
Făt-Frumos au şi plecat
Pe-un cal negru şi ţintat
Şi s-au dus, s-au dus, s-au dus
Tot drept soare spre apus,
Ca cuvântul din poveste...

Înainte mult mai este.
Mers-au mersul vântului
Pe faţa pământului
Ş-au călcat în pribegie
Multă lume,-mpărăţie,
Dumnezeu numai o ştie!
Mers-au peste nouă mări,
Nouă mări şi nouă ţări,
Peste munţi, peste ponoare,
Peste câmpuri cu izvoare,
Unde iarba verde creşte,
Şi în patru se-mpleteşte
Şi-n vârf se găităneşte.
etc. etc.

Hore

(Din Transilvania)

I

Zis-au badea c-a veni
Dacă lun-a răsări.
Ies afară, luna-i sus
Bade-au venit şi s-au dus.
Ies afară, luna-i jos
Bade-au venit şi s-a-ntors.
Ş-am rămas cu dorul meu
Alinar-ar Dumnezeu!
Că el vine piste dealuri
Şi străbate pintre valuri.
Nicăire nu s-alină
Şi de mine se anină.
Nicăiri nu se opreşte
Pân' ce la mine soseşte.
De-ar fi dorul vânzător,
Şi badea cumpărător
N-aş căta în cât l-aş da
Fără cât l-aş lepăda.
Măi bădiţă, bădişor,

De pe tine mor de dor.
Când îi trece lângă noi,
Pune clopot la cei boi,
Şi-ţi fă pleasnă de mătasă
Să te-aud, badeo, din casă
Că de-oi zace-n boală grea,
Oi ruga pe maica mea
Să-mi deschidă fereastra,
Să mă uit la dumneata.
Să te-aud pocnind din bici
Cu-ochişorii tot pe-aici.
Să te-aud strigând la boi
Cu ochii tot pe la noi.

II

– Leliţico, schimbă-ţi portul
Amândoi să trecem Oltul,
Leliţico, schimbă-ţi graiul
Amândoi să trecem plaiul.
Cine-a zice că ne vede
Să nu calce iarbă verde!
Cine-a zice că ne-aude,
Să nu vadă maluri ude!
– Bădiţico, strugur dulce!
Fă-mi cu mâna când te-i duce.
Să mă duc cu dumneata,
Ca să fiu soţia ta.

– Haida, lelio, să fugim
Că bine ne potrivim
Şi la vârstă şi la floare
Ca doi copăcei la soare,
Ş-om călca tot pintre flori,
Ne-om purta de subsuori.
– Ah bădiţă, suflet drag.
Învaţă-mă ce să fac.
– Eu, mândro, te-oi învăţa
Ie-ţi hainele şi haida,
Este-un popă-ntre mólizi
Ce cunună şi fugiţi.
Este-un popă între brazi
Ce cunună fraţi cu fraţi.
Ne-a cununa şi pe noi
De-om trăi tot amândoi.

III

Trec în vale, mor de sete;
Mă-ntâlnesc cu două fete,
Amândouă-n berte nouă,
Săruta-le-aş pe-amândouă,
Şi pe una totdeauna,
Că-i mai mândră decât luna.
Trec în munte, mor de foame;
Vine-o fată şi-mi dă poame.
De mi-ar da cele din sân,
Eu m-aş face şi păgân.

IV

Măi bădiţă, păr sucit,
Şezi la noi dac-ai venit,
De când vii şi iar te duci,
Mai bine te-aş videa-n furci,
În furci nalte de nuele
Deasupra căsuţii mele.
Unde te-ar legăna cântul,
Tot la mine ţi-a fi gândul.
– De şezut eu aş şidea,
Dar mi-au spus vecina mea
Că te culci în pat cu soare
Şi te scoli la prânzul mare.
Corbuliţă, ciucă neagră,
Nici dracului nu eşti dragă.
De te-ai uita în fântână,
Ai fugi o săptămână.

V

Ian sui leleo-n cel măr dulce
Să vezi badea cum se duce,
Cu chica nepeptănată,
Cu năframa nespălată,
Cu gura nesărutată.
– Întoarce bade-napoi;
Chica peptăna-ţi-oi,
Năframa spălaţi-oi,

Gura săruta-ţi-oi.

VI

Pe sub poală de pădure,
Merg fetele după mure.
Eu m-am dus să tai nuele
Şi m-am întâlnit cu ele
Ş-o venit ploaie cu vânt
Şi le-au ţipat la pământ.
Eu am fost un om milos,
M-am lăsat lângă-ele jos.

VII

Cât îi Ţara ungurească
Nu-i ca fata românească,
Când mă uit la sânu-i plin
M-ajunge dor şi suspin.
Când mă uit la păru-i lung
Mii de doruri mă ajung.
Ori-şi-cum să-mpodobeşte,
Tot voinicul o iubeşte.
Dacă-şi pune struţ de flori,
După dânsa stai să mori.

VIII

Leliţico, lelişoară
De-ai fi bună bunişoară,
Tu ţi-ai face-un pat afară;
Eu m-aş face-un vânt de seară
Ş-aş veni, veni deodată
Să te văd cum eşti culcată.
Cu faţa către păreţi?
Cu gura arzând de sete?
Faţa vântura-ţi-o-aş!
Gura săruta-ţi-o-aş!

Hore
(Din Bucovina)

I

Auzi lele şi drăguţă
Cum te strigă badea-n frunză,
În frunza mohorului,
La gura izvorului
Aşa te strigă cu drag,
De cade frunza de fag!
Aşa te strigă cu jale,
De zboară frunza pe vale.

II

Mersăi seara pe uliță,
Găsâi mândra la portiță
Albă ca ș-o lebădiță,
Gata ca ș-o păuniță.
Eu grăiesc, ea nu grăiește,
Nime știe ce gândește.
Eu o prind ca s-o sărut
Și ea cată de urât.
Drăguliță, draga mea,
De ai tu vro voie rea,
Vină, fa, să te discânt,
Să mai prinzi iar la cuvânt.
Vină ca să te sărut,
Ca să zici că ți-au trecut.

III

La izvor la tulpiniță,
Numai eu cu-a mea fetiță,
O țineam de cingătoare
Ș-o giuram pe sfântul soare
Să-mi spuie câți drăguți are.
– De mă vezi bădiță-au ba,
Eu pe soare m-oi giura,
N-am decât pe dumneta.
– Taci, vicleano, nu giura

Că ș-aseară-am fost la voi
Și te-am găsit între doi:
Unul ședea lângă masă,
Altul se primbla pin casă.
– Unul era umbra mea,
Ce pe masă se-ntindea.
Altul era umbra ta,
Ce prin casă se primbla.

IV

Frunză verde rug de mure,
Merge popa la pădure
Ș-întâlnește-o copiliță
– Copiliță, dă-mi guriță
– Ba-ți fă cruce măi părinte,
Că dracul te-au scos din minte.
– De nu-i da, te-oi blestema
Și nu te-i mai mărita.
– Ba eu gura nu ț-oi da,
Că mă tem că mi-i mușca,
Căci ai casă și ai masă
Și frumoasă preoteasă.

V

Cât îi omul de bătrân,
Tot ar mânca măr din sân,
Cât îi omul alb la plete,

Tot îi place-a videa fete,
Cum îi place codrului
Sunetul izvorului
Şi-i place pământului
Dizmerdarea soarelui.

VI

Haide leleo, mă petreci
De aice pân'la Beci
Să vezi cătane-mbrăcate
Cum strălucesc de departe.
Cu cabatul strâns bumbit
În loc de sucman cernit
Şi cu puşcă verigită
În loc de botă cioplită.
Să-ţi arză inima-n sân,
De-i zări câte-un român!

Cuprins

DOINE

Doine din Moldova

Note 5
I Doina 7
II Lunca ţipă, lunca zbiară 8
III Urâtul 9
IV Cânticul răzeşului 9
V Cânticul plugariului 11
VI Cânticul călugărului 12
VII Nevasta tâlharului 13
VIII Copilul murind 14
IX Floricica 15
XI Bobii 16
XII Lena 19
XIV Străinul 20
XV Copila 21
XVI Puica bălăioară 22
XVII Dorul 23
XVIII Dragostele 24
XIX Cucul 25

XXI Călăreţul 26
XXII Fântâna cu doi brazi 27
XXIII Ciocoiul 29
XXV Codrul 30
XXVI Voinicul 31
XXVII Doina voinicească 31
XXVIII Alta 33
XXIX Alta 35
XXX Alta 37
XXXI Alta (A lui Ion Petreanu) 38
XXXII Alta 41

Doine din Ţara Românească

XXXIII Turturica 45
XXXIV Ciobanul 46
XXXV Alba de la munte 48
XXXVI Spune, mândro... 50
XXXVII Buruiana de leac 51
XXXVIII Cucul 55
XXXIX Altul 56
XL Trandafirul 57

XLI Mormântul 58
XLII Drum la deal... 58
XLIII Floricică-n foi albastră.....59
XLIV Aolică, daolică.....60
XLV Fratele răzneţ.....61
XLVI Bolnavul.....62
XLVII Despărţirea 63
XLVIII Sună petricica-n vale.....63
XLIX Oltul.....64
L Doina oltenească (A Jianului) 66
LI Alta 68
LII Alta.....69
LIII Alta 69
LIII (bis) Alta.....70
LIV Olteanul 71
LV Mehedinţeanul 73

Doine din Ardeal

LVI Catana 75
LVII Dorul de ţară 76
LVIII Împărate, împărate 77

LIX Cucul 78
LX Altul 79
LXI Altul 80
LXII Dorul 80
LXIII Fata ardeleancă 81
LXIV Dusu-s-au bădiţa 82
LXV Mândra Liţa 83
LXVI Iubirile 84
LXVII Hâtrul bătrân 85
LXVIII Fratele (Călugăr).....86
LXIX Omul, urât 88
LXX Nevasta 89
LXXI Nevasta bolnavă 90
LXXII Alta.....92
LXXIV Alta 92
LXXV Alta.....94
LXXVI Haiducul rănit.....96
LXXVII Voinicul Bucovii 97
LXXVIII Vrăbiuţa 98
LXXIX Florea Şchiopan 98

HORE

Hore din Moldova

I Ileana 104
II Tiţa 105
III Moş bătrân 107
IV Frunză verde de alună 108
V Frunză verde de piperi 108
VI Frunză verde de căpşune 109
VIII Puiuşorul 110
IX Rândunica 111
X Ilenuţa de la Peatra 112
XI Hora ţigănească 112
XII Barbu 114
XIII Baba şi fata 115
XIV Leliţele 115
XV Baba şi moşneagul 116
XVI Fugi încolo 117
XVII Floarea din pârlaz 118
XVIII Busuiocul 118
XIX Ian sui leleo... 119

XX Femeia temută 120
XXI Sultana 121
XXII Leliţa de la Munteni 122

Hore din Ţara Românească

XXIII Şepte fete 123
XXIV Stăncuţa 124
XXV Mărioara 125
XXVI Domnica 126
XXVII Nevasta care iubeşte 126
XXVIII Omule, boule 127
XXIX Aoleo! Ce fuse asta? 129
XXX Nevasta harnică 130
XXXI Nevasta bătută 131
XXXII Răzbunarea nevestei 132
XXXIII Decât ruda şi vecinul 132
XXXIV Dorule, odorule 134
XXXV Este bine, nu e bine 134
XXXVI Aolică, dodo, fa 136

Hore din Ardeal

XXXVII Zis-au badea 137
XXXVIII Arză-l focul de bărbat 138
XXXIX Leliţico, draga mea 138
XL Însura-m-aş 139
XLI Pe sub poale de pădure.....142
XLII Fa leliţă rotiliţă 142
XLIII Pentru mândra care-mi place.....143
XLIV Trecui valea 144
XLV Bade Trandafir 145
XLVI Măi bădiţă, păr sucit 145
XLVII Poruncitu-mi-a mândra.....146
XLVIII Trandafir cu două flori 147
XLIX Pasăre galbină 148
L Răvaş puică.....149

Suplement

I Magdu (Baladă).....153
II Fratele răzleţ (Doină) 155
III Nani-nani (Cântice de leagăn) 157

IV Lado-lado (Cântic de nuntă).....159
V Uncropul (Cântic de a doua zi
după cununie).....160
VI Cânticul orbului (Doină).....162
VII Plugul (Colindă) 163
VIII Florile dalbe 175
IX Hora Unirei 178
X Hora de la Mirceşti 180
XI Surorile 182
Cântice 183

DIN PERIODICE
ŞI DIN MANUSCRISE

Culegeri din Moldova apărute
în *Bucovina* 191
Culegeri din Transilvania şi Banat
apărute în *România literară* 1855,
suplement nr. 1-4 193
Culegeri din Moldova apărute în
România literară, 1855,
suplement 5-8.....224

Culegeri din Valahia în *România literară*
1855, suplement 9-12 236
Din *Calendarul Buciumului român*,
Iași, 1855 251
Din *Legende nouă – Ostașii noștri*,
1880 255
Din *Albumul unui bibliofil* 260
Ms. 3349, f. 7-9, de la Academia Română
(Mapa Alecsandri) 263

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026